PROGRAMM,

womit

zu der auf Donnerstag den 1. April 1852 angesetzten

öffentlichen Prüfung der Zöglinge

des

städtischen Gymnasiums
zu Danzig

ergebenst einladet

Dr. Fr. Wilh. Engelhardt,

Director.

Inhalt.

1) De paronymis graecis in —ίτης. Vom Dr. Brandstaeter.
2) Schulnachrichten vom Director.

Danzig,
Druck von Edwin Groening.
1852.

De Paronymis Graecis

in —ΙΤΗΣ terminantibus

commentatus est

Franz August
Franciscus Augustus Brandstäter,
Phil. Dr., superiorum Gymnasii Gedanensis ordinum præceptor.

Gedani,
Typis Edwini Groeningii.
1852.

De Paronymis Graecis

per terminationem —ίτης derivatis.

Quis non noverit illa, quae Carolus Lachmannus, acutissimus inter chorizontes nostrae aetatis, de compositione Iliadis disputavit? Quae antequam cognita haberem, interdum in legenda Iliade et maxime libro secundo multiplici haesitabam dubitatione. Praesertim Thersites ille Homericus, qui velut monarchiae obtrectator antiquissimus et demagogorum prototypus videtur, cujus formam et habitum singularem vel post Doederleinii disputationem alii aliter intelligent, et qui crudeliter et injuste apud Homerum tractatus ab Ulysse, crudelius et injustius ab Achille apud simiam Homeri, Quintum illum Smyrnaeum, commiserationem aliquam movere potest, complurium mihi quaestionum causam praebuit. Jam primum in nominis forma haerebam, et mihi ipsi quasi scrupulum injiciebam, utrum illud nomen absonum esset a forma nominum Graecorum, an haberet aliquam cum aliis originis similitudinem. Ita factum est, ut ad universam multitudinem nominum Graecorum, quae per terminationem *—ίτης* derivantur ab aliis, diligentius paulo animum attenderem, et adhibitis ad duo millia illorum, insuper etiam femininis in *—ῖτις* et adjectivis in *—ιτικός*, *—ιτανός* etc., ordines quosdam et cohortes instituerem. Ceterum non dubium mihi est, quin futurum sit, ut quum in colligenda tum in disponenda materia quaedam me fugerint; quam multa enim ejus generis in lexicis nostris sint omissa, nemo fortasse me melius cognitum habebit. Age incipiamus spinosam hancce quaestiunculam et a solitis opusculorum scholasticorum argumentis longe recedentem, et Lobeckii mei, argutissimi scrutatoris in hac litterarum Graecarum parte, vestigia legentes ex ordine cuncta percenseamus.

A. Nomina per terminationem —ίτης derivata.

I. A Substantivis primae Declinationis.

§. 1.] 1. Ab Oxytonis in *—ή* non multa sunt nomina quae originem trahant: *ἀκτίτης* Küstenbewohner, e. gr. *λίθος* Soph. fr., *χαλαμευτής* Phan. in Anth.; augites Leuchtstein; *κεφαλίτης* Eckstein (ita Lexx., sed *κεφαλήτης* secundum Hesychium, v. Lob. Phryn. 700. Hemst. Plut. p. 392.); *σκηνίτης* Zeltbewohner,

Schauspieler; *σφαγίτης* vel potius *σφαγῖτις φλέψ* Drosselader, a *σφαγή* quod vocabulum etiam guttur significat; *φυλακίτης* Gefangener. His adnumeranda erunt fortasse: *μορτίτης* (*γεωργός*), quamquam *μόρτη* scribitur apud Eustath. — Huc accedunt gentilia, ut *Ἐπωπίτης* Corinthius; ap. Strab. *Ἰνδικῖται* (v. l. —*ῆται*) gens Hispaniae; deinde derivantur a nominibus urbium in —*αί* desinentibus: *Κελαινίτης* in Phrygia, Archias; *κόλπος Παγασίτης* in Thessalia (i. q. *Παγασαῖος*), in ep. Phil. apud Demosth.; *Περιστερίτης* in Phoenice. — Ab his paululum recedunt duo nomina localia in —*αΐτης* terminantia: *Μυλαΐτης* in Sicilia, Polyb.; *Συκαΐτης* prope Constantinopolim, Steph. Byz. — Venus Architis, quam ab Assyriis coli dicit Macrob., fortasse barbaro nomine appellatur.

§. 2.] 2. Ab Oxytonis in —*ά* paucissima haec: *πλευρίτης* zur Seite gehörig, —*ῖτις* Seitenstechen, Anthol., *νευρίτης* sehnig, quod quidem etiam a *νεῦρον* possit repeti. Ab urbe *ἡ Σαβά*, quae est in sinu Arabico, derivatur paulo liberius *τὸ Σαβαϊτικὸν στόμα* ap. Strab., fortasse ut integra sit vox urbis, quae nullum videtur habere declinatum. Aliter se habet *Ἰστριανίτης* a fem. *Ἰστριανά*, quae est urbs ad sinum Arabicum.

§. 3.] 3. A Paroxytonis in —*η*, praeter *ἀλίτης*, de quo infra disputabitur, haec derivantur: *δαφνίτης* lorbeerartig, mit L. gekrönt; elatites Blutstein, ap. Plin.; *ζυμίτης* (*ἄρτος*) gesäuertes Brot, Philostr. I.; *ζωνίτης* gegürtelt; *καλαμίτης* zum Schilfe geh., calamites Laubfrosch, ap. Plin. et praeterea etiam loco nominis proprii (de quo infra); *καλυβίτης* ap. Strab. Hüttner; *κογχίτης* Muschelmarmor; (v. descriptionem ejus ap. Paus. Att.); *κορυνίτης* keulenartig; *κρηνῖτις* sine masc. zur Quelle gehörig, (v. Steph. Thes., Hippocr. 1278, 43. Abresch. lect. Arist. 10); *κυψελίτης* zum Bienenstocke geh., Etym. M.; *λογχίτης* (etiam *λογχήτης*) lanzenartig, Lanzenträger; *λογχῖτις* Kraut mit lanzenartigem Samen, Plin., Diosc.; *μολοχίτης* Edelstein, malachites Plinio; *μυλίτης* Mühlstein, et *μυλῖται ὀδόντες*; *μυῤῥινίτης* vel *μυρσινίτης* Myrtenwein, Diosc., Colum., Pallad., gemma quaedam ap. Plin., praeterea species euphorbiae, quae etiam *μυρτίτης* appellatur. (Aliter se habet *οἶνος μυρτίτης*, de quo infra; *μυῤῥίνης οἶνος* ap. Athen. tantum per errorem nominatus videtur, quamquam cf. Casaub. ad Ath. 72); *ποιμνίτης* hirtenmäßig; *ῥητινίτης* Wein mit Harzgeschmack; *σεληνίτης* aus dem Monde, ihm ähnlich, etiam lapis selenites et selenitis ap. Plin.; *σκαφίτης* Bootführer (quod quidem etiam a forma *σκαφὶς* possit derivari); *σπαθίτης* Palmwein; *στηλίτης* zur Säule gehörig, auf ihr stehend oder eingeschrieben, etiam debitor aerarii publici, cf. intpp. Arist. rhet. 2 et Steph. Thes.); *τρωγλίτης* Höhlenschwalbe; *φιαλίτης ἀριθμός* arithm. Aufgabe über Trinkschalen; *σφενδονίτης* Schleuderer (pro hac forma possit etiam *σφενδονητής* scribi, quod a verbo repetundum erit, falsa lect. *σφενδονιτής*) etiam nomen est incolarum in Gymnesiis insulis; *τεχνίτης* Künstler (ap. seriores scr. etiam *τεχνήτης*); *χελωνίτης* von der Schildkröte, ihr ähnlich, cui subjiciatur chelonitis et lapis et herba ap. Plin., insulae Chelonitides in sinu Arabico, quarum incolae Steph. Byz. sunt *Χελωνῖται*, et promontorium Elidis *Χελωνίτης* ap. Ptol., Chelonitis ap. Plin., aliis *Χελωνάτης* appellatum; *ὠλενίτης* zum Ellbogen gehörig.

§. 4.] His adnumeranda sunt multa localia: *Ἀλκμηνίτης* ad Pontum; *Ἀλοπίτης* in Thessalia; *Ἀργαντίτης* in India, Steph. Byz.; *Ἀσταρτίτης* prope Aethiopiam; *Ἀτρηνίτης* in Phrygia; *Ἀφακίτης* in Libya; *Βαβυλίτης* in terra Odrysarum, Lex.; *Βαρκίτης* tum in Libya tum in Bactriana, Steph. Byz.; *Βιζωνίτης* in

Ponto; *Γαργίτης* in Libya; *Δαυΐτης* in Arabia; *Δαφνίτης* prope Antiochiam; *Διοπίτης* in Arabia; *Ἑλευίτης* prope Atticam; *Ἐνισπίτης* in Arcadia; *Ζαδραμίτης* in Arabia; *Θερμίτης* in Sicilia; *Θουλίτης ἴσως*, ut ait Steph. B.; *Ἰοπίτης* in Palaestina; *Ἰσμηνίτης* in Boeotia; *Ἰωνίτης* Antiochenus; *Καλυβίτης* in Thracia; *Καρδαμυλίτης* in Messenia; *Καρκινῖτις* (etiam *κόλπος Κ.*) in Chersoneso Taurica, quae apud eundem Steph. omnia leguntur, *Καρκινίτης* etiam ap. Strab.; *Καρμανίτης* in Perside, Ptol.; *Καρνίτης* in Phoenice; *Κατακεκαυμενίτης οἶνος* prope Mysiam, etiam ap. Plin. catacecaumenites vinum; *Κοροκονδαμῖτις* (vel *—μῆτις*) *λίμνη* ad Bosporum Cimmerium, Strab.; *Κωνωπίτης* in Aetolia, Steph. B.; *Λυκοσθενίτης* in Lydia; *Μαλσανίτης* in Arabia; *Μαριαμμίτης* in Syria ap. eundem; *Παλληνίτης* in Macedonia; *Πεμπτίτης* in Aegypto; *Πιτανῖτις* in Aeolide; *Πλινθινίτης* in Aegypto; *Πολιχνίτης* t m in Laconica, tum in Creta etc., Herod.; *Πορδοσεληνίτης* prope Mysiam, Steph.; *Σιγίτης* in Troade, d.; *Ῥιμίτης* fortasse tantum appell.; *Σεληνῖται* in Arcadia et Etruria; (de accentuatione *Σεληνῖται* v. infra et Casaub. ad Athen. 117); *Σινωπίτης* in Paphlagonia, Dionys. P., Anthol.; *Σκαπτησυλίτης* in Thracia, Steph. (Herodotus quidem dicit separatim *Σκάπτης Ὕλης*, sed, quod notandum, tantum secunda positione); *Σταφυλίτης Διόνυσος* ap. Aelian.; *Συηνίτης* in Aegypto (*—ήτης* ap. Steph. B.), Syenitae ap. Ovid., syenitis lapis ap. Plin.; *Ὑβελίτης* prope Carthaginem, Hecat.; *Ὑσβίτης* in Lydia, St. B.; *Ὑωπίτης* in Asia minore; *Φαλωρίτης* in Thessalia; *Χαλκίτης* in Libya, ap. eundem; *Χαρμανδίτης* in Armenia; et iterum repetendum *Χελωνίτης*. Praeterea sunt aliquot locorum nomina pluralia in *—αι* terminantia, a quibus vocabula in *—ίτης* derivantur, ut *Ἀκεσίτης* in Macedonia; *Ἀκονίτης* in Bithynia; *Σταθμίτας οἶνος* in Laconica, cujus oppidum *Στάθμαι*, ap. Aelian., sed illorum major numerus in formandis ejus generis paragogis abundantiam quandam terminationis prae se fert, ita ut vocabula exsistant in *—αίτης*, *—αΐτης*, *—οίτης* vel *—οΐτης*, *—ηΐτης*, *—ιάτης*, qua de re infra erit disputandum.

Quae ab urbium nominibus in *—όη* terminantibus derivantur, plerumque habent *—οΐτης*, ut *Ἀρσινοΐτης*, *Μεροΐτης* Steph. B., *Ῥοδοΐτης*, quod et *Ῥοδοήτης* scribitur.

Quibus in derivatis utrum *οι* simul an seorsim pronunciandum sit, haud facile dixeris, multa enim in talibus rebus ex arbitrio et consuetudine scriptorum, multa etiam ex usu dialectorum et aetatum linguae pependisse veri est simillimum. Attamen constat aliquoties discriminis causa hanc vel illam derivationis formam huic vel illi urbi quasi soli reservatam fuisse. Ita incola Arsinoës urbis, quae in Aegypto erat, semper *Ἀρσινοΐτης* dicebatur; incolae autem urbis cognominis Aetolicae apud Polyb. nominantur *Ἀρσινοεῖς*, et rursus quas cotes ex urbe Arsinoë in Cilicia vel Cypro sita in Italiam apportabant, Arsinoëticae appellabantur. Forma *Ἀρσινοήτης* etiam in numis exstat, de quorum origine distinguenda haud facilis sit disputatio. Quod vero Steph. B. dicit: *τὸ ἐθνικὸν Ἀρσινοήτης καὶ Ἀρσινοεὺς ἐπὶ τῆς Αἰτωλικῆς, ὡς Πολύβιος ἐννάτῳ*, inde certi nihil apparet. —

§. 5.] 4. A P a r o x y t o n i s i n *—α*, G e n. *—ας*, p r a e c e d e n t e v o c a l i nonnulla derivantur accuratiore disputatione nominanda: Primum *ἀλείτης* (i. e. *ἀλεΐτης*), hoc ab *ἀλέα* mihi quidem aptissime videtur posse repeti, cujus alia forma praeterea exstat *ἄλη*. Quae veteres technici et maxime Theodosius de vocabulis ejus generis disputaverunt, vix operae pretium est cognoscere, quum vel toto coelo distantia in

unum colligant locum; cf. Lobeck. prol. path. 375 §. p. 4. In Etym. Gud. ita disseritur: *ἀλείτης. τὸ λει δίφθογγος διὰ τί; τὰ διὰ τοῦ ιτης παρώνυμα διὰ τοῦ ι γράφεται, πλὴν τοῦ ἀλείτης καὶ τὰ ὅμοια* (?). *τοῦτο δὲ ἐπειδὰν ἀντιπαράκειται αὐτὸ τὸ ο· ἀλοίτης, σημαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τὸν ἁμαρτωλόν. Καθόλου δὲ τὰ ἔχοντα τὸ ο ἀντιπαρακείμενον, ἔχουσι τὸ ε ἐγκείμενον ἐν τοῖς ῥήμασι ἢ ὅτι κατὰ διάλεκτον αἰολικήν. Οἱ γὰρ Αἰολεῖς τὴν δίφθογγον ει εἰς οι τρέπουσι, τὸ γὰρ ὄνειρον ὄνοιρον λέγουσι, καὶ τὸ ἐπείγω ἐποίγω. γίνεται δὲ παρὰ τὸ ἀλιτῶ τὸ ἁμαρτάνω, ἐξ οὗ ἀλείτης ὁ ἁμαρτωλὸς, παρὰ τὸ τὰς λιτὰς μὴ τηρεῖν. ὅθεν καὶ Ἀλεξίων διὰ τοῦ ι γράφει* (f. l. *γράφεται*) *ἐξ οὗ καὶ ἀλιτρὸς ὁ ἁμαρτωλός, ἡ δὲ παράδοσις διὰ τῆς ει διφθόγγου.* — Facile apparet, ex hac farragine undique congesta nihil apparere, variae enim, imo diversae in ea continentur sententiae, neque ullo modo probatae, sed obiter tantum et temere multa cum vanitate prolatae. De forma *ἀλοίτης* non habeo, quod dicam, nusquam enim obvia mihi facta est; quod vero a verbo *ἀλιταίνω* repetitur *ἀλίτης*, plane ineptum est, neque opus erit refutatione. Non plus certi efficitur ex alio ejusdam Etymol. Gud. loco ineptissimo: *ἀλιτία καὶ ἀλιτρία, ἡ ἁμαρτία, καὶ ἀλίτρια ἡ ἁμαρτωλός, καὶ ἀλιτρὸς ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ἀλιτὴρ ὁ ἁμ. Τὸ λι ἰῶτα καὶ τὸ τη ἦτα εἴρηται. Ἀλιτὴρ λέγεται παρὰ τὸ στέρησιν ἔχειν λιτῆς. τὸ λιτὴ διὰ τοῦ ι γράφεται, τὰ γὰρ εἰς τη οὐ θέλουσι τῇ ει διφθόγγῳ παραλήγεσθαι.* Quam incuriosi fuerint veteres technici in distinguendis vocum generibus, quum alias notum est, tum illius Etym. Gud. multis locis probatur, e. g. *ὁδίτης, ὡς πολίτης, ἀμφότερον διὰ τοῦ ι, τῷ λόγῳ τοῦ λογχίτης*, vel alio loco, ubi *τραπεζίτης* per iota scribendum monetur, *λόγῳ τοῦ Ἀσκαλωνίτης.* Cum voce *ἀλείτης* facile compares *Γείτας* et *Διογείτας*, una cum forma *γηΐτης, γήτης*, quae exstat ap. Sophocl. et in Hesychii lexico. Porro vocabulum *ἀλίτης*, cujus contrarium est *νηλίτης* ab ipso ortum, videtur potius originem trahere ab *ἄλη*, et significatione etiam a priori recedit, hoc enim scelestum significat, illud vagabundum, quamquam in Etym. Gud. scribitur: *ἀλείτης, πλάνος ἢ ἁμαρτωλὸς*, et alio loco: *ἀλιτηρίου, ἀθέου, ἁμαρτωλοῦ, πλανητοῦ* etc. Tertia forma *ἀλήτης* rectius scribitur *ἀλητής*, quum sit substantivum verbale a verbo puro *ἀλεεῖν*, quod significat *ἀδικεῖν* secundum Hesychium. — In Etym. Gud. falso dicitur: *ἀλήτης ὁ πλανήτης ἀπὸ τοῦ ἄλη ἡ πλάνη, καὶ ἀλητεύω τὸ πλανῶμαι. Ἀλῆτις δὲ* (?) *ὄνομα θηλυκόν.*

De vocabulis *ῥοΐτης* et *ψοΐτης* (*μύελος*) ita erit statuendum, ut potius a forma *ῥόα* et *ψόα* deriventur, quamquam illi, qui ab altera forma *ῥοιά* et *ψοιά* ea repetunt, poterunt rem suam aliqua exemplorum similitudine probare. Similiter quippe a *μνοία* Cretensibus servus dicebatur *μνοΐτης*, vel *μνωΐτης, μνῴτης, μνώτης.* Minervae cognomen Homericum *Ληῖτις* aut a forma *ληΐς* originem habet, (Homero ipsi usurpata), aut a *λεία* levi quadam vocalis productione; apud Lycophronem etiam legitur *ληΐτης* captivus. Qui *νομαδίτης* a *νομὰς* recto itinere repetunt, videntur a vero recedere, quum aptius possit a *νομαδία* derivari; sunt enim haud rara ejus generis exempla, in quibus formandis —*ία* uno iota suppresso mutatur in —*ίτης*, ut *ἡμιλοχίτης* hemilochiae dux, Schol. Lucian., et eundem sensum habens *διμοιρίτης*; simile est *διλοχίτης* ap. Suidam.; *συλλοχίτης* Kamerad, Herod.; *συμμορίτης* Theilnehmer, Pollux; *τριμοιρίτης* Inhaber von 3 Theilen; *πανοπλίτης* schwer gerüstet, Tyrt.; ita etiam *ἀκρολοφίτης* (Anthol.) non plane idem est quod *ἀκρόλοφος*, sed ab *ἀκρολοφία* repetitur. Huc accedunt aliquot similia a nominibus localibus

derivata; apud Steph. B.: *Ἀερίτης* ex Aëria Aegypti; *Ἀκμονίτης* in Phrygia; *Βιθυνῖτις γαῖα* apud Paulum Sil.; *Ἰβηρίτης αἰγιαλὸς* apud Parthen.; *Ἰναχίτης* ex Inachia, i. e. Peloponneso; *Λαγινίτης* in Caria; *Μαριαμμίτης* in Phoenice; *Μασαισυλίτης* ex Masaesylia; *Μολυκρίτης* ex Molycria Locrorum (cujus oppidi nomen etiam alias habet formas); praeterea ap. Xenoph. pro *Μελανδέπτης* scribendum erit *Μελανδίτης* ex Melandia Thraciae; *Μεσοποταμίτης* in Asia; *Μολορχίτης* in Argolide; *Πιερίτης* in Macedonia; *Πλεισταρχίτης* in Caria; *Σιωνίτης* in Ponto; *Ταρκυνίτης* in Etruria; cum Hermocapelitis Plinii, quos in Mysia habitare dicit, fortasse *Ἑρμοκαπηλίαι* conjungendae sunt, quae in Lydia fuerunt secundum Notitias Dignitatum, levis enim error sit. Ita a nomine *Νιτρίαι*, quae est Aegypti urbs, habes *Νιτρίτης*. Denique nectarites et persites (falso scrib. Persitis) non debent repeti a nectare et Persis vel Perseo, sed a nectarea Alantwein (pro qua etiam *νεκτάριον* usurpatur) et persea, quae est arboris species ap. Plinium; sed utrum Graecis litteris in his duobus scribendum foret *—ίτης* an *—είτης*, parum liquet. Similiter Cydonites vinum est a *Κυδώνιον*, de quo paulo inferius agetur.

§. 6.] 5. A Paroxytonis in *—ρα*: *ἑδρίτης* servus verna vel supplex; *ἐσχαρίτης ἄρτος* (Aschenbrot?); *θυμβρίτης οἶνος* Saturei-Wein; *κολλυρίτης ἄρτος* grobes Brot, Septuag. (cf. Schleusn. lex.); *κρησεϱίτης ἄρτος* Brot v. gebeuteltem Mehle, Diphil. ap. Athen.; *μανδραγορίτης οἶνος* Alraunwein; *μυῤῥίτης* dem Myrrhensaft ähnlich, etiam gemma ap. Plin.; *παλαιστρίτης* idem quod *παλαιστικός*; *πορφυρίτης* purpurartig, ap. Plin. et lapis et fici genus et mons Africae; *σαυρίτης* von der Eidechse her, ihr ähnlich, ap. Plin. saurites est gemma quae dicebatur in lacerta inveniri; tephrites sive —tis Aschenstein, ap. eund.; *χυτρίτης ἄρτος* Pudding; *χωρίτης* Landmann, Aesch., Soph. Huc accenseri possunt fortasse etiam: *Ἀδριανοθηρίτης* in nummis Mysiae; *Ἀκρίτας* Messeniae et Asiae promontorium; *Παλαιστρίτης* Spartani cujusdam nomen, Inscr. 1386; petrites ap. Plin. est vini genus; *Φιλωτερίτης* ap. Steph. B. derivatur a nomine *Φιλωτέρα*, quae erat Aegypti urbs in sinu Arabico, *διὰ τὸ σύνηθες τοῦ ἐπιχωρίου τρόπου*.

§. 7.] 6. A Paroxytonis in *—α*, (Gen. *—ης*) admodum pauca, ut par est: *πισσίτης οἶνος* Pechwein, Galen.; scillites vinum Meerzwiebelwein; *σπιζίτης* wie eine Meise groß; triglites vel triglitis lapis ap. Plin. — A nominibus urbium fere haec: *Γαζίτης* in Phoenice; *Γιλδίτης* in Libya; *Μαγνίτης* ex insula Magna ad Africam, *διὰ τὸν Λιβυκὸν τύπον καὶ τὸν Αἰγύπτιον*; *Νεγλίτης* in Arabia; *Σιβδίτης* in Caria; *Ψυλλίτης* in Ponto.

§. 8.] 7. A Properispomenis in *—α* duae incolarum significationes: *Κρωμνίτης* in Paphlagonia, et *Ταυίτης* in Aegypto, ap. Steph. utrumque. Praeter haec unicum est ab appellativo *σφαιρίτης* kuglig, quocum fortasse conjungendum sit sphaerita, quod feminino genere ap. Catonem occurrens placentam quandam significat.

§. 9.] 8. A Proparoxytonis in *—α*, (Gen. *—ης*): *ἁμαξίτης φόρτος* Last für einen Wagen; *θαλασσίτης οἶνος* der durch Einhängen in Seewasser schneller gealterte Wein*); *κονυζίτης οἶνος* Dürrwurzwein; *τραπεζίτης*, trapezita apud Plin., Wechsler; *χαλαζίτης* hagelartig; ozaenitis (tantum Latinis vulgare) Nasen-

*) De hoc conficiendi vini modo Plin. XIV, 8 disputat; Passowius aliique falso dicunt illud vinum aqua marina temperatum, quod admodum insipiens est. Quid sit vinum tethalassomenon apud Coos usitatum, ignoratur.

Polyp, Plin. Praeterea ab urbibus haec ducuntur: *Ἀνθυλλίτης* in Aegypto, Herod.; *Βελβινίτης* in Laconia etc., id.; *Δαβαινίτης* in Mesopotamia, Suid.; *Δρυαινίτης* in Cilicia; *Ζυγαινῖτις* ad mare rubrum, Ptol.; *Ἰλερδίτης* in Hispania; *Κερκινῖτις νῆσος* prope majorem insulam *Κέρκινναν* in Syrtide minori, Strab., (et apud Arrianum *Κερκινῖτις λίμνη* in Macedonia); *Μωαβίτης* in Arabia, secundum Stephani originationem; et similiter ab urbe Hispaniae *Μάλακα* Straboni, *Μαλάκη* Stephano nominata, est *κόλπος Μαλακιτανός*.

§. 10.] 9. A Proparoxytonis in *—ρα* tantum pauca: *Δαειρίτης* Priester der Persephone; *ὀλυρίτης ἄρτος* Brot von Emmerkorn. A nominibus urbium haec ex Stephani collectione: *Βαιταρρίτης* in Gallia; *Ῥινοκορουρίτης* prope Aegyptum; *Σαμψειρίτης* in Aegypto; *Σισυρβίτης* Ephesi; *Ταυχερίτης* ex urbe *ἡ Ταύχειρα* in Cyrenaica sec. Strabonem, Herod. habet *τὰ Ταύχειρα*. Ab urbe *Βάλαγραι* in Cyrenaica gentile fit *Βαλαγρίτης*.

(De radicibus per *—αια* et *—εια* terminantibus singillatim hoc loco disputare supersedeo, quum alio loco de terminationibus *—αίτης* et *—είτης* fusius disserere propositum sit.)

§. 11.] 10. A Masculinis primae declinationis rarissima sunt derivata: A fluvio *Βορυσθένης*, G. *—εος* Herod. accolas nominat *Βορυσθενεῖτας*, alii vero, ut Plutarchus et Strabo *Βορυσθενίτας*, primam illi declinationem secuti, praeterquam quod pro Olbia dicitur etiam Borysthenitis. *Γάγγης* semel Appiano dicitur *Γαγγίτης*; id quidem haud scio an error sit; adjectivum est *Γαγγιτικός* et *Γαγγητικός*, et Latine dicitur sinus Gangeticus. Choaspites gemmae nomen ap. Plin., ab hoc refertur ad fluvium Persidis nobilissimum. — A masculinis in *—ας* terminantibus ducitur tantum (praeter *μανδραγορίτης*, de quo supra §. 6) *Τυρίτης*. Quod quia et ipsum propter solitudinem veri vix est simile, Stephanus repetit a paraschematismo *Τυρίς*, addens: *ἔδει δὲ παρὰ τὸν Τύραν Τυράτης*.

II. A Substantivis secundae declinationis.

§. 12.] 1. Ab Oxytonis in *—ός*: *ἀγρίτης* Bauer, Steph.; *ἀετίτης* Stein im Adlerneste, etiam aëtitis ap. Plin.; *αἰγιαλίτης* Uferbewohner, in Anthol., praeterea cognomen Panis et Priapi, et ibidem *αἰγιαλῖτις χηλή*; *ἀστίτης*, de quo cf. §. 32.; ascites Wassersucht, Coel.; *βολβῖτις* Polyp (Lob. Phryn. 357); *βουνίτης* hügelig, Hügelbewohner, *Πὰν βουνῖτα*, Anthol., *γᾶ βουνῖτις* Aeschyl.; *γεωργίτης* Proleg. Stas. ap. Walz. VII, 45, fortasse nomen proprium; *δοκίτης* (Apul. docis) balkenförmiges Meteor; *ζυγίτης* Ruderer, der Mittelreihe; *θυωρίτης* Opferdiener, Münzwardein; *ἰπνίτης ἄρτος* Ofenbrot, Athen.; capnites et —itis, eine Jaspis-Art, Plin.; *κεραυνίτης* ein Edelstein, Clem. Al.; *κηρίτης* Wachsstein, ceritis ap. Plin.; cissites ein Edelstein, id.; *κρουνῖτις* aus der Quelle; *νεβρίτης* fleckiger Stein, etiam ap. Plin.; *νεφρίτης* nierenartig; *ὀβελίτης ἄρτος* ap. Polluc.; (de cujus significatione consul. Boeckh. de civ. Ath. I, 106 59.) *ὁδίτης* Wanderer, Hom., Soph.; *ὀρφνίτης* verwaist, (cujus radix *ὀρφνός* in medio statuenda est inter *ὀρφανός* et *ὀρφός* orbus); *ποταμίτης* aquilex (?) in Philox. gloss.; *πυρίτης ἄρτος* Weizenbrot; *πυρσίτης* Feuerwächter Calefactor, Telegraph; *σποδίτης ἄρτος* Aschenbrot; *σωρίτης* gehäuft, Kettenschluß, etiam ap. Cic.; *φραγμίτης* zum Zaune gehörig oder dran wachsend; *χαλινίτης* zum Zaume gehörig; *χαλκίτης λίθος* Kupfererz; *χορῖτις*

reigentanzend, Nonn.; *χρυσίτης* goldhaltig, ap. Plin. gemma, et chrysitis herba; *Ὠκεανίτης* zum Oк. geh., Sohn desselben, etiam *Ὠκεανῖτις Θούλη* Agath. prooem. in Anthol., et Oceanitis ap. Virgil. Oceani filia (cf. §. 86.). — Ex nominibus gentilitiis primum nominanda sunt ea, quae sono vocis suae ad substantiva in *—ός* se applicare videntur; ita Stephano Byz. *Ἀσκῖται* Indici videntur a voce *ἀσκός* posse deduci; veri similius est, si *Βωμῖται* Aetoliae a collibus nominati esse putantur, dicit enim Steph. *Βωμοί· λόφοι Αἰτωλίας.**) Pro certo affirmari potest illa originatio de his gentium nominibus: *Ἀγησσίτης* in Thracia**); *Ἀδρανίτης* in Sicilia, Plut., Diod.; *Βολισσίτης* in Aeolide; *Διζηρίτης* ad fluvium *—ρός* in Illyrico; *Δραγμίτης* in Creta (etiam *Δράγμιος*, illud autem Steph. *ἄμεινον* dicit); *Ἰωλκῖτις* in Thessalia, Schol. Apollon.; *Καβασίτης* in Aegypto, Ptol.; *Καβησίτης* ad Hellespontum et in Lycia, Steph.; *Καταβαθμίτης* prope Aegyptum; *Κορισσίτης* prope Ephesum; *Μαγδωλίτης* in Aegypto; *Ναϊσίτης* et *Ὀδησσίτης* in Thracia; *Πατυκίτης* in Italia; *Φελλίτης* in Lycia; *Ψενηρίτης* in Aegypto. His adnumerari possunt *Αἰγοσποταμίτης* ad Hellespontum, et *Ῥωγμίτης* in Cilicia, haec a plurali nomine in *—οί.* De voce *Ὠρεΐτης* apud Steph., quam alii conjuncte scribunt, vide §. 61.; de *Αἰτωλίτης* §. 85. *Ποταμῖτις* Aegypti mater, etiam terrae ipsius nomen, secundum Steph. possit Graecam habere originem, et simili modo *Ὀφθαλμῖτις*, nomen Lunae apud gentes orientis, possit derivari a stirpe Graeca.

§. 13.] 2. Ab Oxytonis in *—όν* nulla nisi tria gentilitia: *Ἐρυθρίτης* in Cyrenaica, Synes. (*Ἐρυθραῖος* aliter, cf. §. 79.); *Τεανίτης* ap. Polyb. pro *Τεανός*, quod juxta Latinum sermonem habet Steph., (*Τεανόν* vero etiam *Τέανον* scribitur); et *Χυτίτης* in Epiro.

§. 14.] 3. A Paroxytonis in *—ος;* ejus generis haud pauca sunt exempla: *ἀγνίτης* ex vitice factus, Paus. (de alia voce *ἁγνίτης* v. §. 24); *ἀμμίτης* Sandstein; *θυμίτης* Thymian-Wein, Diosc., Colum., et *ἅλες θυμῖται* Salz mit Th.; *βυθίτης*, *—ῖτις ψάμμος* Bodensand (falso in Etym. M. derivatur a radice inusitata *βυθίς*, cf. Toup. opusc. I, 152); *θαμνῖτις* voll Gesträuch, Nicand.; *θυρσίτης* ocymoïdes, Diosc.; *κεγχρίτης* hirsenartig, lapis ap. Aelian. et Plin.; (ap. Ael. falso leg. *κενιρίτης*, cf. Steph. Thes.); *κεδρίτης* Cederwein; *κολπίτης* am Meerbusen wohnend, Philostr.; *κυκνῖτις βοή* Soph. fr. (pro masc. Paus. habet *κυκνίας ἀετός*); *λοχίτης* Streiter, Kamerad, Soph., Synes., et *λοχῖτις ἐκκλησία* ap. Dionys. Hal., sunt comitia centuriata, praeterea *λοχίτης* ap. Hesych. et Suid. significat insidiatorem, ap. Aeschylum, Soph. et Xenoph. vero regem; *λυχνίτης λίθος* lapis carbunculus secundum Marcellum Emp., etiam marmoris species, ex qua lucernas et potoria confectas esse dicunt Varro et Plin., *λυχνῖτις πόα* est herba lucernaria, quae etiam *θρυαλλίς* et *φλόμος* appellatur, sec. eundem Marcell. et Plin.; *ναρδίτης* Nardenwein; *ὀνίτης* Eselstein; *πιθίτης* faßartig; *πυργίτης* zum Thurme geh.; scaritis lapis scari similis, Plin.; spongites et —itis schwammartiger Stein, Plin.; *τοπίτης* zum Orte geh., Steph.; *τυμβίτης λᾶας* Grabstein, Leonid.; *χονδρίτης* von Graupe, etiam *εἶδος σίτου* sec. Etym. Gud.; *ψαμμίτης* sandig. — Gentilitia haec: *Βυβλίτης* in Phoenice; Coptites in Aegypto, Plin.; *Κυκνῖτις γύη* Land des K., Soph. fr.; *Κυπρίτης* Cyprier; *Λωτο-*

---

*) Minus placet Krusii conjectura, illum populum ita nominatum esse ex ara Herculis, quae fortasse in Oeta fuisse possit.

**) Ubi auctorem derivationis omisimus, plerumque erit Stephanus Byz.

φαγῖτις Syrtis minor, Strab.; *Πεφνίτης* in Laconia; Pharitae ap. Caes. b. Alex.; *Πυργίτης* in Triphylia; *Σαμβίτης* in Arabia; et a plurali nomine *Ὄμβοι* est *Ὀμβίτης* in Aegypto, Aelian. De nomine *Ἱππίτας* v. §. 53. *Ῥομβίτης κόλπος* ad Maeotim, Lychnitis lacus tum in Macedonia, tum in Armenia, Gypsitis insula in sinu Arabico haud scio an non vere sint ab appellativis in —*ος* derivanda, et de nomine Pyxites, qui est Coelesyriae fluvius, etiam major est dubitatio.

§. 15.] 4. A Paroxytonis in —*ʹον* haec sunt: *δενδρίτης* zum Baume geh., dendritis apud Plin. gemma; *κεντρίτης* Stachelfisch, Aelian., (est etiam fluminis Armeniae nomen apud Xenoph.); *κριμνίτης ἄρτος* Schrotbrot, Athen.; *λεκτρίτης θρόνος* Schlafstuhl; *Λικνίτης Διόνυσος* a vanno mystica, Hesych.; *λυρίτης* ap. eundem *ζῶόν τι ἐν ταῖς δρυσὶν ἐντίκτον*, incertum utrum animal insectum an quadrupes (sciurus ex Steph. Thes.), fortasse ab herba *λύρον* repetundum sit; *μυρτίτης* Myrtenwein, Catoni vinum myrteum, a quo *μυρσινίτην* differre Dioscor. docere frustra tentat; *νιτρίτης* nitrumhaltig; *ξυλίτης* hölzern; *ὁπλίτης* schwerbewaffnet, etiam de cursu Olympiae instituto, Zenob.*); rhoditis gemma, Plin.; *στερνίτης* zur Brust geh.; *φυλλίτης ἀγών* Kampf um den Kranz. Huc accedit fem. *ἀρθρῖτις* Gliederschmerz. Deinde ab urbe Asculo (*Ἄσκλον* sive *Ἄσκλος*) Steph. habet *Ἀσκλίτης*, et similiter sunt *Θρυΐτης* in Messenia, *Κυΐτης* in Caria, *Πεφνίτης* in Laconia.

§. 16.] 5. A Properispomenis in —*῀ος* haud ita exiguus numerus substantivorum in —*ίτης* derivatur: *βωλίτης* Champignon (boletus ap. Suet.), etiam lychnidis radix ap. Plin., et *βωλῖτις στυπτηρία* (falso *βολ.*); *δαυκίτης οἶνος* Daucuswein, Diosc.; *ἡλίτης* clavaris, Aët., et *ἡλῖτις λεπίς* Eisenspäne von Nägeln, Diosc.; *θρανίτης* Ruderer der Ober=Reihe; *κωνίτης οἶνος* gepichter Wein, Etym. M., *κωνῖτις* in Anthol. et Athen.; *μυθίτης* in Etym. Gud. s. v. *μεσίτης*, et ibidem *μυρίτης*; *νησίτης* Inselbewohner, quod a *νῆσος* derivandum secundum Steph., *νησιώτης* vero a *νήσιον*; *σαυρίτης* et sauritis, de quibus v. §. 6.; sitites carbunculus ap. Plin., innato fulgore radians, fortasse a similitudine coloris nominatus; *στυλίτης* zur Säule geh., Säulenbewohner, Suid.; *σχοινίτης* voll Binsen, etiam nomen portus in sinu Saronico, a quo distinguendus Corinthi portus *Σχοινοῦς*. De origine vocabuli *φοιβίτης* dubitatio est, sitne ab Apolline derivandum; equidem malim *φοιβητής* scribere, quod a verbo repetendum. Cepites lapis apud Plin. vix possit a *κῆπος* denominatus esse, fortasse autem est vox hybrida a cepe, Zwiebelstein; idem est cepolatitis (cepelatitis?) „candida venarum, nodis coëuntibus, candore imaginem (cepes?) referens." — Ex nominum propriorum numero praeterea huc pertinent: *Γαυλίτης* prope Siciliam; *Δωρίτης* in Phoenice; *Καυνίτης* in Lycia, etiam Caunites sal ap. Plin.; *Ῥοιξίτης* in Cilicia; *Σκιρίτης* in Laconia, Thuc., Xen.**); *Τημνίτης* in Ionia. De derivato *Βουτοΐτης* vide §. 65.

§. 17.] 6. A Properispomenis in —*῀ον*: *δειπνίτης* Koch, —*ῖτις* ap. Dion. Cass.; *μηλίτης* Apfelwein; melitis Apfelstein, Plin.; rursus *μηλίτης* gryphus quidam arithmeticus de ovium numero; *συκί*—

---

*) Quem Plinius libro XXXV in tabula quadam dicit in certamine decurrentem, is non hoplitides nec cum Harduino hoplitites nominari debet, sed simpliciter hoplites.

**) Sciritae in Lacedaemoniorum exercitu satis noti. Apud Timaeum sunt *Σκιωρῖται λόχος ἀνδρῶν Ἀρκαδικός*, Suidae et Photio *Σκιωρεῖται* dicti. *Σκιρῖται* scribendum esse recte monent Kusterus et Ruhnkenius; tamen non opus est corrigere *Λακωνικός*, quum ille locus in confiniis fuerit.

της feigenartig, Feigenwein, ap. Plin. quum hoc significat, tum lapidem, genere masc. et fem. („in Borsycite ratio nominum non est“); ζυγίτης et νευρίτης utrum huc pertineant an a ζυγός potius et a νευρά debeant arcessiri, mihi non liquet; φυκίτης lapis algae similis, Plin. — Adjungenda sunt duo gentilitia a neutris in —ᾶ, Δωρίτης ab insula Persici sinus, quod distinguendum a Δωρίτης in Phoenice (§. 16.), et Ζηλίτης in Armenia, et ipsum distinguendum a Ζηλίτης in Maurusia, quod est ab oppido Ζῆλις (§. 36.).

§. 18.] 7. A **Proparoxytonis** in —ος ingens numerus: ἀλαβαστρίτης λίθος (etiam omissa littera ρ) Diosc., Plin., etiam Africae mons, ille lapis etiam fem. genere nominatur apud Athen.; ampelitis terra Erde für den Weinstock, Plin.; ἀργυρίτης ἀγών Kampf um Geldpreise, —ῖτις γῆ Silbererde; ἀρχιμανδρίτης Prior, ap. seriores; ἀσφαλτίτης erdpechhaltig, etiam lacus ille Palaestinae, apud Steph. Ἀσφαλτῖτις λίμνη; ἀψινθίτης οἶνος Wermuthwein, etiam ap. Plin.; βαλανίτης eichelförmig etc., etiam lapis apud Plin. et balanitis castanea, (de vocabulo βαλανείτης v. §. 61.); βασανίτης λίθος Probierstein, Ptol., Isid., Cosm., Plin.; βατραχίτης λ. froschgrüner Stein; bostrychites Edelstein, Plin.; γερανίτης et apud Plin. geranitis Kranichstein; δακτυλίτης fingerartig, —λῖτις eine Art Osterluzei, Diosc.; ἑσπερίτης abendlich, Soph., Paus.; ζεφυρίτης abendlich, westlich, Callim.; ἡμιονίτης vom Maulesel; θαλαμίτης Ruderer der Unter-Reihe; θιασίτης Sectirer, Pollux (θιασώτης v. §. 94.); helleborites vinum Wein mit Nieſewurz, Plin.; hephaestitis ein Edelstein, id.; hyssopites vinum Isopwein, id.; καβειρίτης kabirisch; καλαμίτης von Schilf (v. §. 3.); κεραμίτης zum Töpferthon geh., gemma ap. Plin.*); κριβανίτης (κλιβ. κοινῶς, Lob. Phryn. 179) Scherbenbrot, Athen., etiam per jocum dicitur apud Comicum βοῦς κριβ.; Κονδυλῖτις Ἄρτεμις (pro —λίτης, quod ferri nequit) apud Clem. Al. incerto sensu; corymbites Trauben-Wolfsmilch, Plin.; κροταφῖται μύες Muskeln am Schlaf, Galen.; κυαμίτης von Bohnen, Phot., —ῖτις Anthol. (—μῖτις Isocr. vita, Wolf p. 842); κυανῖτις stahlblau, Hippocr., (sine masc., pro quo Schneider. lex. temere inducit κυανήτης); λεκιθίτης ἄρτος aut Brot von Hülsenfrüchten (ὁ λέκιθος), aut Brot mit Eierdottern (ἡ λέκιθος); marmaritis ein Zauberkraut, Plin.; μεθοδίτης methodischer Lehrer; μολυβδίτης bleiartig, molybditis Bleiasche, Plin.; morochites (pro μορυχίτης, ut videtur, ex falsa quadam analogia similis vocis molochites) lauchfarbiger Stein, Plin.; ναρκισσίτης narcissenartig, narcissitis ein Stein, Plin.; ὀριγανίτης Bitterkraut-Wein; ὀροβίτης der Kichererbse ähnlich, orobitis eine Art Galmei oder gelber Borax, Plin.; ῥαφανίτης rettigartig, raphanitis iris Schwertlinie mit solcher Wurzel, quae etiam astragalitis dicitur, Plin.; σιδηρίτης von Eisen, eisenartig, etiam adamantis species; apud Plin. sideritis et hoc significat et herbam; Smaragdites mons prope Chalcedonem, ubi smaragdi inveniebantur, Plin.; στεφανίτης ἀγὼν = φυλλίτης, Diogen., praeterea stephanites ap. Colum., —itis ap. Plin. kranzförmig wachsender Wein (coronario naturae lusu); στροβιλίτης Fichtenzapfen-Wein; τριοδίτης Straßenkerl, (παροδίτης aliter se habet, vide §. 68.); ὑαλίτης Glasstein.**)

---

*) Pollux si κεραμίτην idem significare dicit, quod κεραμίς et κεραμική, videtur potius scripsisse κεραμῖτις, quae vox legitur apud Plut. et Hippocr. cf. Tim. lex. 49.

**) Nostrates falsam scripturam Hyalith in errorum communium numerum receperunt, similiter falsa analogia abducti, atque in scribendis vocibus Bosphorus, peripatetisch etc.

§. 19.] Gentilium satis magna his adnumeranda est multitudo: *Αἰγιμορίτης* prope Libyam; *Ἀζωρίτης* in Macedonia, Diod., Strab.; *Ἁλοννησίτης* in Aegaeo mari; *Ἀλωρίτης* in Macedonia, Pol.; *Ἀμαληκίτης* in Palaestina, sec. Steph.; *Ἀμπελίτης* in Libya, Scyl; *Ἀντιφελλίτης* in Lycia; *Ἀσφαλτίτης* jam supra dictus; *Ἀωρίτης* in Creta; *Βοσπορίτης* in Bosporo, Soph. fr; *Βουβαστίτης* in Aegypto, Herod.; *Διολκίτης* in Aegypto; *Ἐλωρίτης* in Sicilia; *Ζεφυρῖτις Κυπρίς* in Aegypto, Anthol.; *Ἰδυρίτης* in Pamphylia; *Ἰσραηλίτης* Septuag., radix est *Ἰσράηλος*; *Καμιρίτης* in insula Rhodo; *Κανωβίτης* in Aegypto, Callim.; *Κασπειρίτης* in Parthia; *Κασσανωρίτης* in Aegypto; *Καυκασίτης* in Caucaso; *Κυτωρίτης* in Paphlagonia; *Λιβανῖτις Ἀφροδίτη* ex Libano', Lucian. (Lob. Phryn. 188); *Λοκοξίτης* in Phrygia; *Μαγδολίτης* in Aegypto; *Μαιναλίτης* in Arcadia; *Μασκωτίτης* in Libya; *Μενελαῖτις* in Aegypto; *Μουμαστίτης* in Caria; *Νισυρῖτις πέτρα* in Aegaeo mari, Anthol.; *Ὀξυρυγχίτης* in Aegypto; *Πανορμίτης* et *—μῖτις* in Sicilia, Strab., Pol.; *Πενταοχοινίτης* in Aegypto; *Περραιβίτης* in Thessalia; *Πηληκίτης* in Libya; *Πιλωρίτης* in monte Atho; *Ῥυνδακίτης* in Phrygia; *Σελευκοβηλίτης* in Syria; *Σησαμίτης* in Paphlagonia; *Σικημίτης* in Arabia (*Σίκημος*, alias urbis nomen, Iosepho est gentis nomen); *Σικινίτης* prope Cretam, Solon. fr.; *Σταγειρίτης* in Macedonia; *Ταχομψίτης* sive *Ταχεμψίτης* in Aegypto; *Ταμασίτης* in Cypro; *Φαρβαιθίτης* s. *Φαρβητίτης* in Aegypto, Herod., Strab.; *Χερσονησίτης* in Thracia, Herod., Xen., Strab.; *Ψιναφίτης* in Aegypto. In hunc modum etiam Comicus fingit *Ταρταρίτης* Tartari habitator. Quid vetus ille heros *Κναμίτης* a Paus. nominatus cum fabis rationis habeat, quidve *Καλαμίτης* cum calamo, Oedipus aliquis dixerit; hunc Calamiten aiunt fuisse quendam heroëm medicum et vel eundem fuisse cum Toxari, quum *κάλαμος* plerumque sit *τοξικός*. — De *Ἀμπελίτης* v. §. 88.

A plurali nomine ejusdem generis est: *Ἀκροθυνίτης* in monte Athone; *Ὑλαμίτης* in Laconia; *Κουρίτης* ab urbe *Κούριοι* in insula Same.

§. 20.] 8. A Proparoxytonis in *—ον* item satis magnus coetus; *ἀβροτονίτης* Stabwurz-Wein; *ἀμωμίτης οἶνος* Amomen-W.; *ἀνισίτης οἶνος* Anis-Wein; *ἀχυρῖτις* von Spreu, Anthol.; *βελεμνίτης* Donnerkeil-Stein (possit etiam referre ad *—ιον*); *δρεπανίτης* Sichelmann, Const. Man.; *καρυΐτης* eine Art Wolfsmilch, etiam ap. Plin.; *μεταλλῖτις γῆ* Metallerz, Hesiod.; *ὀριγανίτης* (v. §. 18.); *ὀστρακίτης* Scherbenbrot, Meerschaum, etiam lapis, Plin., et ap. eundem ostracitis schwarzer Galmei; *πετροσελινίτης* Petersilien-W.; *πηγανίτης* Rauten-W.; *πιτυρίτης ἄρτος* Kleienbrot; prosopitis herba, quam etiam personaciam dicunt, Apul.; et *νῆσος Προσωπῖτις* apud Aegyptum, Herod., Thuc.; *σησαμίτης* Sesambrot; *ταγηνίτης* et *τηγανίτης* Pfannkuchen; *τυμπανίτης ὕδρωψ* Trommelsucht, tympanitis ap. Veget.; *φαλαρῖτις* (falso leg. *—ίτης*) *ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τῆς περικεφαλαίας φαλάρων*, ita balbutit grammaticus quidam in Etym. Gud.; *φαρμακίτης* Heil-Wein; *φρυγανίτης* von Reisig. — Deinde gentilitia ejus generis haec: *Ἀδρανίτης* in Sicilia (possit etiam ab *—νός* duci); *Ἀμανίτης* in Amano monte; *Ἀμβασίτης* in Phrygia; *Ἀπατουρίτης* ad Bosporum; *Βαραθρίτης* in Laconia; *Κασωρίτης* iocose apud Comicum dicitur, *κάσωρον* enim est *πορνεῖον*; *Πιστιρίτης* in Thracia (Herod. urbem nominat *Πίστυρος*); *Προσωπίτης* ex insula prope Carthaginem; *Σησαμίτης* (v. §. 19.); *Συκαμινίτης* in Judaea (Strabo urbem *Συκάμινον* nominat *Συκαμίνων πόλιν*); *Ταιναρίτης* in Laconia; *Τεανίτης* (v. §. 13.). — Major multitudo ducitur a neutris pluralibus

in *—α*, quae sunt proparoxytona: *Ἀβδηρίτης* in Thracia, Dem., *—ρῖτις* Theophr.; *Αἰγοσθενίτης* in Megaride, Pol.; *Αἰλανίτης* in Arabia; *Ἀλαβαστρίτης* in Phrygia et Aegypto, Steph., Ptol.; *Ἀμαξίτης* in Bithynia; *Ἀποκοπίτης* in sinu Arabico: *Ἀρβηλίτης* in Armenia; *Ἀσσηρίτης* prope Chalcidem; *Αὐγιλίτης* in Libya, Strab.; *Αὐτομαλακίτης* in Libya; *Βησσυγίτης* in India; *Βητλεμίτης* in Palaestina, *Γαβαλίτης* in Syria, Paus.; *Γαδαρῖτις* in Palaestina, Ios.; *Γαδειρίτης* in Hispania; *Γηθουσσίτης* in Libya; *Ἱεροσολυμίτης* in Palaestina, Ios.; *Ἰσμαηλίτης* in Arabia (*τὰ Ἰσμάηλα* locus dicitur ap. Steph.); *Καρανίτης* in Galatia et Armenia, et terra *Καρηνῖτις* in Armenia, Strab.; *Κοτνωρίτης* ad Pontum; *Μασταυρίτης* in Lydia; *Μινωΐτης* in Amorgo insula, (cujus urbs *τὰ Μίνωα* sec. Steph. s. v. *Ἀρκεσ.*, omissa in Papii Lex.); *Πιναρίτης* in Lycia, Plin. (ap. Steph. tantum *Πιναρεύς*); *Σοδομίτης* in Judaea; *Σταγειρίτης* in Macedonia, (ap. Steph. certe et Diog. L. locus nominatur *τὰ Στάγειρα*), etiam ap. Cic. Stagirites; *Ταβαλίτης* ap. Steph.; *Ταξιλίτης* in India, (*τῷ τῆς χώρας τύπῳ καὶ Ταξιληνὸς, τῷ δὲ παρ' ἡμῖν Ταξιλεύς*, Steph.)*); *Τεντυρίτης* in Aegypto, Strab., etiam ap. Plin.; *Τυανίτης* in Aegypto (*—εύς* in Cappad.), *Τυανῖτις* Strab.; Hydrelitae in Caria, Plin. (Steph. gentile est tantum *Ὑδρηλεύς*).

§. 21.] 9. A Substantivis in *—ιος* et *—ιον*. Primum a Paroxytonis paucissima haec: *σκορπίτης* Scorpionstein, etiam ap. Plin.; et *Πορθμίτης*, ab oppido *Πορθμίον* sive *Πορθμία* (*Πορθμήια* ap. Herod.) ad Bosporum Cimmerium.

Observandum est hoc loco, a nominibus in *—ιος* et *—ιον*, (nec non in *—ία*, §. 5.) numquam formari paronyma in *—ιίτης*, sed alterum iota semper supprimi. Est sane praeterea haud exiguus numerus eorum, quae malunt terminationes *—ιάτης*, *—ιήτης*, *—ιώτης* etc. (de quibus infra disputare in proposito est), sed simpliciorem formam habent fere haec:

§. 22.] 10. A Proparoxytonis in *—ιος*: *Γαβίτης* i. q. *Γάβιος*, in Etruria; *Δαυνίτης* i. q. *Δαύνιος*, Lycophr. Praeter haec simplicia nominari possint quaedam compositionis speciem praeferentia, ut *ἐπιβωμίτης*, *ἐπιθαλαμίτης*, *παραξονίτης*, *παρωκεανίτης*, *Παραχελωῖτις* al.; haec quidem quum fere inter substantivum et adjectivum habeant locum suum, possunt ab adjectivis similibus in *—ιος* repeti, de quibus quaestio est in §. 68.

§. 23.] 11. A Proparoxytonis in *—ιον* haec derivantur omnino simplicia: *ἀψινθίτης οἶνος*, etiam absinthites vinum ap. Plin. et Colum.; *βελενίτης* Stein mit einem Pfeile drauf, (in Schneideri lex. *βελεμνίτης*, de quo vid. §. 20.); *ἠρυγγίτης* herba ap. Plut., quae etiam *ἠρύγγιον* et *ἠρυγγίς* dicitur; phalangites Spinnenkraut (altera vox cognominis est a radice *φάλαγξ*, §. 38.); *νεκταρίτης*, (cf. §. 5.); *νηρίτης* röthliche Deckelmuschel, etiam *ἀναρίτης* dictus, Lat. narita, sine dubio a coloris similitudine, *νήριον* enim idem est quod *ῥοδοδάφνη* Oleander. — Praeterea haec a nominibus urbium: *Ἀζανίτης* in Phrygia, cujus regio *Ἀζανῖτις* ap. Strab.; *Βυσσακῖτις* regio circa Byzacium in Africa, Pol.; *Γραμμίτης* in Creta, Steph.; *Δασκυλίτης* et *—ῖτις* lacus et regio Bithyniae, Thuc., Strab.; *Ἐμπορίτης* in Gallia; *Θρονίτης* in Locris; *Κοχλίτης* in Aeolide, Xen.; *Μεταγωνίτης* in Mauretania, Steph.; regio ibidem est ap. Ptol.

*) Saepius Steph. dicit terminationem gentilem *—ηνός* esse gentium orientalium, *—ίτης* potius Aegypti et Africae: quamobrem post verbum *τύπῳ* equidem comma delendum censeo.

Μεταγωνῖτις, alias *τὰ Μ—ια*; *Μολυκρίτης* in Locris; *Ὀμφαλίτης* in Creta; *Ταυρομενίτης* in Sicilia, Strab.; *Τηΐτης ἐν Τηΐῳ* ignoto ap. Aelian.; *Τημενίτης* in Argolide, Paus.; *Τιμωνίτης* et regio *—νῖτις* in Phrygia, Strab.; *Τριοπῖτις* in Caria; *Τριχωνίτης* in Aetolia, Steph., et regio *—νῖτις*; *Σιλινδίτης* in Troade, pro quo etiam *—διώτης* dicebatur sec. Steph. — *Σφραγίτιδες Νύμφαι* (falso leg. *Σφαγ.*) quum ad *Σφραγίδιον* Boeotiae antrum sint referendae, per abbreviationem quandam dictae videntur pro *Σφραγιδίτιδες*, nisi forte nomen *Σφραγίς* velut simplicior radix suberat. Sonorum suavitatem in talibus parum curari, docent exempla nonnulla, ut *μελιτίτης*, vel apud Steph. *ἐν τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ.* — Cydoniae urbis Cretae incolae nominantur *Κυδωνιᾶται* ap. Pol. al.; vinum autem ex malis Cydoniis confectum dicitur cydonites, idque minore littera initiali incipere satius duco, quum sensu a nomine proprio longius recesserit.

De radicibus in *—αιος* et *αιον* terminantibus, a quibus paronyma plerumque formantur in *—αίτης* vel *—αΐτης*, infra disputabimus §. 59., item de *—ειος* et *—ειον* et de paronymis in *—είτης* et *εΐτης* vid. §. 61.

III. Ab Adjectivis in *—ος*.

§. 24.] 1. Ab Adjectivis oxytonis in *—ός, —ή, —όν: ἀγνίτης θεός* sühnender Gott, Paus.; *λευκίτης* weiß; *γυμνίτης* nackt, Lycophr.; *πεζίτης* Fußgänger. Haec proxime accedunt ad sensum adjectivorum, ita tamen, ut haec tantum in universum indicent, qualis sit res aliqua vel homo, illa paronyma autem perpetuam quandam et quasi innatam proprietatem soleant exprimere. Ita etiam *αὐτίτης* multo praegnantius, ut aiunt, hominem sibi ipsi viventem ostendit, quam purum vocabulum *αὐτός*. Adde: *λεπτῖτις κριθή*, Geop., leichte Gerste, etiam *λεπτίς* nominata; *κοινίτης* gemeinsam, Eustath.; craterites eximiae duritiae lapis, sine dubio a *κρατερός*, Plin.; *χλωρίτης* laubgrüner Wein, chloritis ap. Plin.; et Lycophron, qui velut corroborandae vocis causa dicit *Λαυνίτης*, *Αὐσονίτης*, etiam *Γραικίτης* habet pro *Γραικός*. Minus probari potest, quod *νηρίτης* in Etym. Gud. refertur ad adjectivum *νηρός*.

§. 25.] 2. Ab Adjectivis paroxytonis in *—ος* paucissima sunt: *μεσίτης* Mittler, maxime de Christo, Paul., Philo; etiam pro *μέσος δικαστής* Schiedsrichter, ap. Schol. Thuc., et *μεσῖτις* Zwischenland, Heracl. Pont. *Ἀκρίτας* promontorium si derivari oportet, huc erit referendum. *Μαργίτης* ille Pseudo-Homericus, quem Eustath. dicit denominatum *ἀπὸ τοῦ μαργαίνειν*, rectius rejicitur a Stephano in Thesauro ad radicem *μάργος*, quae apud Lucianum significat hominem ineptum vel hariolantem, apud Plut. in Demosth. imbecillum vel debilem.*)

§. 26.] 3. Ab Adjectivis proparoxytonis in *—ος*. *ἐρημίτης* Einsiedler, eremita ap. Sulp. Sev. — Caetera ejus generis omnia sunt ab adjectivis compositis (*παρασύνθετα* ideo appellanda), nonnulla ab adjectivis in *—ιος*, ut *παρηονῖτις γλῆνις* Anthol., *παρεσχαρίτης* Eustath. Od.; *ἁμαξοβιΐτης* unicum est, quod utrumque iota retineat, quum prius in stirpe insit nec possit supprimi. Praeterea:

*) *Μάργος ὁ Κερυνεύς*, Achaeorum dux, in Polybii codicibus etiam *Μάρκος* scribitur; quam formam Romanorum sermoni assimilatam equidem non tam Polybii adulationi tribuendam puto quam librariorum incuriae.

catochites et —tis gemma quaedam ap. Plin. est, ad *κάτοχος* referenda, manum enim dicitur retinere; dipyrites Biskuit, ap. Martial.; *ἐνορμίτης* qui semper in portu stationem habet, cujus radix *ἔνορμος* non est in usu; *συζυγίτης* zusammengespannt, vermählt; *παραλίτης* Matrose vom Staats-Packet-Schiffe *πάραλος*; *ἐπιβωμίτης* zum Altar geh., Lysim. ap. Ios.; *ἐπικτηνίτης* bei der Heerde; *παραξονίτης* zur Achse geh., Pflock an ders.; *παρωκεανίτης* am O. wohnend; *παραχελωΐτης* am Ach. befindlich, Strab.

IV. A Substantivis tertiae declinationis.

§. 27.] 1. A Nominativo sine ulla stirpis mutatione: *μακαρίτης* selig (Dorice *ζαμερίτας*) Aesch., Tim., *μακαρῖτις ψυχή* Aristoph.; (*νεκταρίτης* potius ad §. 5. referri debet); Sappharitae in Arabia; *πυρίτης* zum Feuer geh., Feuerstein, Feuerarbeiter, Kupfererz, et pyritis ap. Plin. lapis, in quo terendo digitos aduri dicit (!). Catopyrites Plinii, lapis ex Cappadocia proveniens, videtur esse barbarus. Etiam *ἐξίτης* Cous (Kuster. Aristoph. 72.) nullo nisi hoc loco inserendus erit.

§. 28.] 2. A Neutris in *—αρ*, G. *—ατος*. (In his et in sequentibus semper, ut par est, genitivi ratio habetur in conformatione paronymorum, quippe qui veram stirpem clarius aperiat quam prima positio): *ἡπατίτης* leberartig, hepatitis Edelstein dieser Art, Plin.; ap. eundem lapis est steatitis, ab adipis similitudine nominatus.

§. 29.] 3. A Neutris in *—ας*, G. *—ατος*: *κερατίτης* gehörnt, hornartig, ceratitis wilder Mohn, Plin.; omnino diversa ab hac est herba *κεραῖτις*, etiam *τῆλις* sive *βούκερως* nominata. —

Hic inserenda sunt duo similia: *σταιτίτης* vel *σταΐτης* Waizenbrot, a *σταῖς* vel *σταίς*, Attice *στᾶς* G. *σταΐτος*; *ὠτίτης* ohrenartig, ab *οὖς*, *ὠτός*.

§. 30.] 4. A Neutris in *—μα* G. *—ματος*: *ἁρματίτης* wagenkundig, de Lydis, Philostr.; *ἀρωματίτης οἶνος* Gewürzwein, ap. Plin. praeter hoc etiam gemma myrto similis est; *δωματίτης* zum Hause geh., *—ῖτις ἑστία* Aeschyl.; *ἑρματίτης* Festhalter, Ballast, Lycophr.; haematites s. —tis (saepissime hae duae formae confunduntur apud Plin.) Blutstein; *κληματίτης* rankig, clematitis Osterluzei (Gallice clématite, fem.); *κυματίτης* wellig, Const. Man.; *μνηματίτης λόγος* Gedächtnißrede; *στρωματίτης ἔρανος* Gastmahl, zu dem der Wirth das Gedeck giebt; *συρματίτης κόπρος* Mist aus allerlei Streu; *φραγμίτης*, de quo vid. §. 12; hammites lapis piscium ovis similis sec. Plin. an sit ad *ἅμμα* referendum (pro *ἁμματίτης*), anceps conjectura est. De voce *τρωματίτης* vid. §. 87., de *βηματίτης* §. 85. — Ex gentilitiorum numero accensenda sunt: *Ἁρματίτης* in Boeotia, *Ζευγματίτης* in Hispania, *Ῥηγματίτης* ad sinum Arabicum, ap. Steph. B. haec omnia; et ex similitudine unum appellativum *γαλακτίτης*, Plin. etiam galactitis Milchstein.

§. 31.] 5. A Neutris in *—ι*: melites dicitur falsa esse lectio apud Plin. pro melitites, vinum mulsum, et melites lapis, qui est galactitis species sec. Plin. et Dioscor. Cur illa forma brevior rejicienda sit, non plane intelligo. Praeterquam enim quod Comicus in Ranis jocose de Hercule dicit: *Μελίτης μαστιγίας* (ex demo *Μελίτη*) secundum derivationem usitatam *πύλαι Μελιτίδες*, cf. §. 77.; etiam hydromelites et —litis dicebantur. Sane dixerit aliquis, in longiore voce opus fuisse breviore terminatione; sed haec ratio haud ita gravis videtur. Praeterea etiam a *πίπερι* (quod quidem in declinatu caret consonanti) fit piperitis Pfefferkraut, ap. Plin. — De nominibus Levites, *Νεφθαλίτης* etc. alio loco erit dicendum.

§. 32.] 6. **A Neutris in** —*υ* unicum est *ἀστίτης* Städter, Soph. fr., quod quidem Steph. B. ad adjectivum *ἀστός* rejicit; *ἀστύτης* propius accessisset ad voces obscoenas *ἄστυτος*, *ἀστυτίς*, quam quod in usu esse posset; itaque praeferebatur *ἀστίτης* et adjectivum *ἀστικός*, pro quo *ἀστυκός* scribere est purismus supervacaneus; cf. Bremi ad Lys. *π. δημοσ. ἀδικημ.*

§. 33.] 7. **A Substantivis in** —*υς* duo tantum formantur paronyma in —*ΰτης*: *βοτρυΐτης* Traubenwein, etiam gemma botryitis ap. Plin.; *δρυΐτης* (*κυπάρισσος*) eichenartig, Theophr., et ap. Plin. dryitis lapis.

§. 34.] 8. **Ab Oxytonis in** —*ίς*, G. —*ίδος*. A Genitivo terminationem —*ιδίτης* faciunt duo, quantum equidem scio: *ἀσπιδίτης* Schildführer, Soph. fr.; *ἀσταφιδίτης* s. *σταφιδίτης* Rosinenwein. (Similiter *Θινίτης* derivatur a loco Aegypti *Θίς* appellato.) Longe maior pars breviorem terminationem —*ίτης* sequitur, sed haec fere omnia sunt gentilitia. Ex appellativis nonnulla sunt, quae possint a femininis in —*ίς* derivari, ita tamen, ut facile sit, illa ad veras stirpes et breviores referre, unde et ipsa haec derivata in —*ίς* originem habent; talia sunt *βουνίτης*, *δοκίτης*, *ἐλαΐτης*, *ἠρυγγίτης*, *θυωρίτης*, *λεπτίτης*, *σκαφίτης*, *σφαγίτης*, *χαλκίτης*, fortasse etiam *νηίτης*. (Etym. Gud. factum esse dicit *παρὰ τὸ ναῦς ναός· ὁ δὲ νηῒς εἶδος πλοίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ νηίτης*); *ἐρεικίτας ἄρτος* vero ab *ἐρεικίς* tantum potest nomen habere, Athen.; *μαργαρίτης* a *μάργαρος* vel *μάργαρον* videtur facile posse repeti; sed quamquam *μαργαρίς* apud seriores demum scriptores dicitur, tamen hanc veram et genuinam formam fuisse crediderim vel certe genuinae et apud barbaros usitatae simillimam.*) *Ἀγλίτης* servus, Etym. M. (femin. Hesych. dicit *ἀγλεῖτις*) haud scio an ab allio edendo possit esse denominatus. *στεμφυλίτης οἶνος* idem est quod *στεμφυλίς*, (Tresterwein), a quo duci potest; utrumque stirpem habet *τὰ στέμφυλα*. Adjectivo *βαλβιτώδης*, quod legitur apud Hippocr., supponendum esset substantivum *βαλβίτης* a *βαλβίς* denominatum; sed scribendum est proprie *βαλβιδώδης*, pro quo illud *βαλβιτώδης* aut ab ipso scriptore, aut a librariis videtur auribus concessum; cf. §. 86. A *δαΐς*, *δᾴς* habemus paronymum *δαΐτις*, quod majorem taedam significat, sed fortasse rectius apud Erotianum legatur *δέτις*. — Praeter haec clariore modo a vocabulis in —*ίς* derivantur gentilitia: *Ἀλωνίτης* prope Massiliam, Steph.; *Ἀλωρίτης* in Macedonia, Pol. (etymon etiam dicitur *Ἄλωρος*); *Ἀσπαλαθίτης* prope Lyciae oram; *Αὐασίτης* in Aegypto; *Βασιλίτης* ex Basilide Arcadiae regione, Paus.; *Γανδαρίτης* in India, Plut.; *Γυψηίτης* prope Aethiopiae oram; *Ἐλευθερίτης* in Boeotia; *Ἐλεφαντίτης* in Aegypto; *Ἑσπερίτης* s. *Εὐεσπερίτης* in Cyrenaica, Herod.; *Εὐφρατίτης* ex Euphratitide, i. e. Syria; *Ἠλεκτρίτης* ex insulis Electridibus ad Padi ostia; *Ἰδυρίτης* in Pamphylia; *Κορκυρίτης* in Aegypto; *Κρανίτης* in Ponto, et *Κρηνίτης* in Thracia, haec duo a pluralibus; *Κυραινίτης* s. *Κυραννίτης* ad Libyae oram; *Κυρίτης* in Same insula; *Μεσσογίτης οἶνος* ex Lydia; *Παστερίτης* in Aegypto, ibidem

---

*) Plin. barbaros inventores ejus nominis expressis verbis dicit (9, 35), nec mirum igitur est, hoc vocabulum iam varias formas induisse, *μάργαρος*, —*ον*, —*ίς*, —*ίτη*, —*ίτης*, Lat. —ita, —itum. Itaque libenter in I. Grimmii, acutissimi etymorum indagatoris, sententiam eo, qui dicit (Deutsche Gramm. III. p. 380) id vocabulum factum esse ex antiquissimo Germanorum merikrioz, quod apud Anglo Saxones merigreot, apud Gothones marigriuts, apud Germanos mediae aetatis mergriez fuerit appellatum, (nunc Meergries, glarea marina.)

Πτολεμαΐτης, *Τριχίτης* et *Ψωφίτης*, *τῷ τῆς χώρας τύπῳ*, ut ait Steph.; *Σαλμακίτης* et *Στεφανίτης* in Asia minore; *Φασαηλίτης* in Judaea, Jos.; *Φασηλίτης* in Lycia, Dem.; *Χαλκίτης* in Scythia et prope Chalcedonem; *Ὠφθίτης* in Libya. Praeterea *Κύμη Φρικωνίς* in Ionia etiam dicitur *Φρικωνῖτις*, Strab.

§. 35.] 9. A Paroxytonis in —΄ις; *ἐχίτης* lapis maculis distinctus, apud Plin. echitis; *ὀφίτης* schlangenähnlich, ap. Plin. et Stat. marmoris species, ap. Isidor. et Augustin. ophitae sunt serpentis cultores; orchites ap. Plin. oliva testicularia, quacum fortasse conjungendum est catorchites vinum, cujus proprietas non elucescit; *πολίτης* Bürger der Stadt, de cujus magna et varia propinquitate infra longior erit disputatio §. 71. sq.; *ῥαχίτης μύελος* Rückenmark; *σμυρίτης* Schmirgelstein. Unum ab adjectivo: *ἱδρίτης*, in Anthol. *ἱδρίτα* (ap. Suid. falso *ἱδρύτα*). — Nomina ab urbibus derivata haec: *Ἀδραμυττίτης* prope Lydiae oram; in Aegypto *Ἀσδυνίτης*, *Ἀταρβικίτης*, *Μεμφίτης*, *Νιβίτης*, *Ξοΐτης*, *Σαΐτης*, *Τανίτης*,*) *Τισίτης*, *Χεμμίτης*, *Ψεντρίτης*; tum *Βαλίτης* in Cyrenaica; *Βαρίτης* in Pisidia, Ptol.; *Γεργίτης* in Troade; *Ἰαβῖτις* in Palaestina, Ios.; *Λεπτίτης*, *Νιγρίτης*, *Τεργίτης* in Lybia; *Ναπίτης* et *Τομίτης* in Scythia; *Ῥιζίτης* in Arabia; *Σιρίτης* in Italia; *Σαντίτης* in Gallia; *Στασίτης* in Perside; *Συρτῖται Μάκαι* ad Syrtim Libycam, Ptol.; *Τυλίτης* in Thracia; *Ψιλίτης* ad *Ψίλιν* Bithyniae fluvium; *Χαρμίτης* in Sardinia.

§. 36.] 10. A Properispomenis in —῀ις: *γυρίτης* feines Weizenbrot; *τηλίτης* Bocksʜorn-Wein; *μηνίτης* zornig, Arrian.**) Haec tantum ab appellativis, plura a nominibus: *Βηγίτης* in Illyria; *Βωγχίτης* in Aethiopia; *Ζηλίτης* in Maurusia; in Aegypto *Ζουχίτης*, *Θμουΐτης* Herod., *Θωνίτης*, sed *Θωνῖτις λίμνη* in Armenia, Strab.; *Πυηνίτης* et *Τυηνίτης*, utrumque in Colchide; *Πωλίτης* ab insula quadam Polide; *Σειρῖτις* in Lucania, Strab.; *Ῥακωτίτης* ex ea Alexandriae parte, cui nomen erat Rhacotis; quae quum etiam *Ῥακώτης* scribatur, possumus etiam huic adnumerare *Μενδίτης* a *Μένδης* et *Ξουχίτης* a *Ξούχης*, utrumque ad Aegyptum pertinens.

§. 37.] 11. A Proparoxytonis in —ις: *ἐπαλξίτης* Stein der Brustwehr; *σιλιγνίτης* Brot vom feinsten Mehl aus Sommerweizen; *Δαμαλίτης* nomen propr. ap. Suid. — Gentilia haec: in Aegypto *Ἀθαραβίτης*, *Ἀθριβίτης* (al. *Ἀθλιβ.*) Strab., *Ἀνυσίτης*, *Βουβαστίτης* Herod., *Βουσιρίτης* id., *Ἐλβονθίτης*, *Ἑρμωνθίτης*, *Κραμβουτίτης*, *Μενουθίτης*, *Μετηλίτης*, *Μυεκφορίτης* Herod., *Μωμεμφίτης* Strab., *Ναυκρατίτης*, Oasites Plin., *Ὀνουφίτης* Herod., *Παπρημίτης* (*Παπριμ.* Steph.) Herod., *Παρεμφίτης*, *Πνεβεβίτης*, *Σαδαλίτης*, *Σαργανίτης*, *Ταποσειρίτης*, *Τενωχίτης*, *Ὑψηλίτης*, *Φενεβηθίτης*, *Ψινεκταβίτης*, *Ψιτταχεμίτης* et *Φωχεμμίτης*, deinde procul mari rubro *Ὠγυρίτης*; in Libya: *Ἀξουμίτης* (apud Phot. cod. 3. Aethiopum caput nominatur *Αὔξουμις*), *Βουναρίτης*, *Ζαγυσίτης*, *Ζηβυττίτης*, *Ἰαγξουατίτης*, *Κυραινίτης* (vide supra §. 34.), *Ὑασίτης*; in Hispania *Συαλίτης*; in Gallia *Σισιγυλίτης*; in Italia *Συβαρίτης* Herod., —*ρῖτις* Theocr. (qui etiam pro masc. habet *Συβάριας*); in Epiro *Θυαμίτης*; in Boeotia *Εὐτρησίτης*; in Locris *Αἰγωστίτης*; in Attica *Τετραπολίτης*; in Arcadia *Νωνακρίτης*; ad Hellespontum *Κυπασίτης*; in Troade *Βερυιίτης*; in Scythia *Ταναΐτης*, *Ὑπανίτης*; ad Pontum *Πατρασίτης*, Hecat.; in Asia minore

---

*) Apud Plin. Tenites fortasse est *Τανίτης νομός*.

**) Falso Passowius hoc a verbo *μηνίω* ortum dicit; cf. infra de verbalibus §. 48. sq.

Φασηλίτης (v. §. 19.); in Syria *Καννιτης*, *Νικατορίτης*; in Phoenice *Λιηβρίτης*; in Palaestina *Ἀντιπατρίτης*; in India *Ἀραβίτης* ad Arabim fl., *Σαραπίτης*. — Qui apud Steph. B. *Ἐπαρῖται* dicuntur esse in Arcadia, scribendi sunt *Ἐπάριτοι*, ut scribit Xenoph. in Hell. — Unicum est in *—ιδίτης*: *Ἰαβιδίτης* apud Josephum, ab urbe *Ἴαβις*, cujus situs incertus.*)

§. 38.] 12. A substantivis in *—ξ* (et *—ψ*). Haec ad radicem in *—κ*, *—γ*, *—χ* (et *—π*) desinentem terminationem addunt: *ἀνθρακίτης* kohlig, anthracitis Steinkohle, Plin.; *δονακίτης* von Rohr, *—κῖτις* spina alba, Dioscor., et *—κῖτις ψήκτρα* Streicher von Rohr, Anthol.; *θυλακίτης* sackartig, *—ῖτις μήκων* et *νάρκισσος* Diosc.; *θωρακίτης* mit Brustpanzer, Pol.; *ἱερακίτης* Habichtstein, hieracitis ap. Plin.; *ὀμφακίτης* Wein v. unreifen Trauben; *πλακίτης* plattenartig, placitis eine Art Galmei, Plin.; *χαρακίτης* arundo fissa, Propert.; myrmecites Stein mit Ameisen, Plin.; *τριχῖτις στυπτηρία* alumen pilare, Dioscor.; *φοινικίτης* Palmenwein, etiam lapis phoenicites s. —citis ap. Plin.; syringites rohrartiger Stein, id., et phlogites feuerfarbiger St. et sarcites fleischähnlicher Stein; *ὀνυχίτης* onyxartiger Stein; *πνυκίτης* sive potius *πυκνίτης δῆμος* populi comitia, Aristoph., qui simul alludit ad *πυκνός*; phalangites Soldat der Phalanx, Liv. (de alio vocabulo cognomine v. §. 23.). — Nomina propria haec: *Θωρακίτης* in Aetolia et Magnesia; *Λυγξίτης* in Libya, (in quo ξ notandum). Quibus facile se adjungunt duo a nominibus in *—οψ* derivata: *Μοψοπίτης* et *Κεκροπίτης* cf. infra de term. *—ίδης* et *—ίτης* §. 86.

§. 39.] 13. A substantivis in *—άς*, *—άδος* praeter *νομαδίτης* (§. 5.) tantum *στοιχαδίτης* Stöchas-Wein, derivatur et unum nomen inferiore tempore usitatum, *Ἀρκαδίτης*.

§. 40.] 14. A substantivis in *—ηρ* item unicum appellativum asterites, de basilisci specie ap. Apul. — Martis cognomen *Θηρίτας* s. *Θηρείτας* (ferus?) utrum a *θήρ* an a *θήρα* originem traxerit, non potest dijudicari.

§. 41.] 15. A substantivis in *—ην*: *ποιμνίτης* ex *ποιμενίτης* factum esse, non est cur putes, cf. §. 3. Praeterea: *λιμενίτης* zum Hafen geh., complurium Deorum cognomen, e. gr. *—ίτης Πρίηπος* et *—ῖτις Ἄρτεμις* Anthol.,**) praeterea dicitur *λιμενῖτις φυκίς*; *σπληνίτης* zur Milz geh. — Pro *Σειρηνῖτις* apud Strab. (6, 255.) scribendum sine dubio *Σειρῖτις*, nam Sirenum insulae longe absunt ab illo loco, quum sint ad occidentalem Italiae oram.

§. 42.] 16. Ab Oxytonis in *—ών*, G. *ῶνος* pauca sunt appellativa: *γυναικωνίτης* et *—νῖτις* Frauengemach; *λειμωνίτης* et *—νῖτις* zur Wiese geh.; *τραχωνίτης* rauh, fem. etiam nomen proprium est. Plura gentilitia: *Ἀγκωνίτης* in Italia, Steph.; *Ἀρβωνίτης* in Illyrico, Pol.; *Αὐλωνίτης* in Peloponneso, Xen.; *Γαζελωνῖτις* regio Ponti (leg. etiam *Γαδιλ.*) Strab.; *Γαβαωνίτης* s. *Γεβεωνίτης* Nov. Test.; *Ἐσεβωνίτης* in Palaestina, Hesych.; *Καβελλιωνίτης* prope Massiliam, Steph.; *Κασταλωνίτης* in Hispania, id. (certe *Κασταλών* scribitur ap. Pol.); *Ναρβωνίτης* et *—νῖτις* in Gallia, Strab. (*Νάρβων* ap. Pol.); Nasamonitis lapis; *Πορφυρεωνίτης* in Phoenice; *Φαζημωνίτης* ad Pontum, Strab.; *Χαλυβωνῖτις* in Syria, Ptol.;

---

*) Unde gentile *Ἰαβῖτις* fluxerit in Papii Lexicon, plane nescio.

**) Videndi sunt ibi Jacobs et Huschk. Anal. 222. Scaligeri lectio *ὁ Λιμενίτης* minus placet. *Ἄρτεμις λιμενοσκόπος* etiam dicitur ap. Callim. H. in Dian. 259. etc.

et a monosyllabo: *Ῥωνίτης* in Scythia, Steph. — *βωνίτης* apud Callim. boum pastor dicitur, alias *βούτης*, *βώτης*. Radix sine dubio est *βοῦς*, cujus accus. Dorice est *βῶν*, sed ne ab hoc quidem illud paronymum repetere sustineo.

Ab Oxytonis in *ών*, *—όνος* haec: *σιαγονίτης μῦς* Kinnbacken-Muskel, siagonitae et siagones ap. Coel. Aurel.; *σινδονίτης* feines Linnen aus Sind; stagonites Harzbaum, Plin. — *Ἀνθηδονίτης* in Boeotia, *Ἠιονίτης* in Macedonia, *Φαμιζονίτης* in Syria.

§. 43.] 17. A Paroxytonis in *—ων*, et primum quidem a genitivis in *—ωνος*: glechonites Polei-Wein, Colum. (sane interdum o corripitur); *μηκωνίτης* mohnartig, gemma ap. Plin.; *πωγωνίτης* bärtig, et a nomine: *Χαρωνίτης*. Gentilitia haec: *Ἀσκαλωνίτης* in Syria, *Δασκωνίτης* prope Syracusas, *Καυκωνίτης* in Bithynia, *Νεβρωνίτης* et *Νεσσωνίτης* in Thessalia, *Ὀβολκωνίτης* in Hispania (*Ὀβούλκων* urbs est ap. Strab.), *Ῥιζωνίτης* in Dalmatia, *Σαλωνίτης* in Bithynia, *Ταῤῥακωνίτης* in Hispania, *Φλανωνίτης* ex Absyrti insula, *Φρικωνίτης*, de quo vid. §. 34.

A Genitivis in *—ονος* nonnulla gentilitia: *Ἀδερκονίτης* in Hispania, *Ἀκμονίτης* in Phrygia, *Αἰσονίτης* in Italia, Lycophr., *Χαονίτης* in Epiro, id.

A Genitivo in *—οντος* est dracontites s. —titis, gemma ap. Plin. — Simile est *ὀδοντίτης* foeni species, quod vocabulum in Steph. Thes. perperam scribitur *ὀδοντίδης*; huic possit subjungi synodontites apud Plin., lapis e cerebris piscium, qui vocantur synodontes.

§. 44] 18. A Neutris paroxytonis in *—ος* pleraque terminationem *—ίτης* ad consonantem radicis finalem applicant: *βελίτης κάλαμος* Pfeilrohr; *ἑρκίτης* eingesperrter Sklave; *ἐθνίτης* Landsmann, Suid. (f. l. *—ιστής*, v. §. 85.); *ἐτνίτης ἄρτος* Erbsenbrei-Brot; *καρφίτης θάλαμος* Wohnung aus Halmen, Anthol.; *μερίτης* Theilnehmer; *σκοτίτης* verdunkelnd, etiam Jovis cognomen (praeterea regio Tegeam inter et Spartam erat *Σκοτίτας* s. *Σκοτιτᾶς* ap. Pol.); *στεγίτης* zum Dache geh.; *φεγγίτης* Leuchtstein, Marienglas, etiam ap. Plin. — Diphthongum habet *ὀρείτης* Bergbewohner (et gemma orites ap. Plin.), et hoc fortasse fluxit ex analogia similis vocis *παρωρείτης*, quae facta est ex *παρωρεία*. Secundum Steph. B. s. v. *Βορυσθ.*, ubi diversa confundit more solito, etiam *Ἐλείτης* et planta *ἐλεῖτις* ducenda sunt a nomine *ἕλος*, cujus familia sane aspirationem saepius mutat (cf. Lobeck. path. p. 375); quod nec probare possum nec reprobare. Etiam *ἐλιφῖτις*, piscis quidam palustris, haud scio an eandem originem habuerit.

§. 45.] 19. A Properispomenis in *—ος*: *ζευγίτης* verbunden, zeugites calamus eine Rohrart für Vogelsteller; *κτηνίτης* Viehhirt, Gloss. (*ἐπικτηνίτης* vid. §. 26.); phycites s. —citis gemma ap. Plin., et gentile *Τειχίτης* ab urbe Achajae, quae nominabatur *Τεῖχος*.

A Proparoxytonis in *—ος*: *πελαγίτης* auf oder von dem Meere; *τεμαχίτης* großer zerstückelter Seefisch *); *τεμενίτης* im heiligen Haine, etiam mons prope Syracusas, qui praeterea *Τεμενῖτις* ap. Thuc. vocatur, quippe totam regionem complectens; *Ἀπόλλων Τεμενίτης*, (Temenita, Cic.) Syracusanis in cultu erat; **) *τεναγίτης* sumpfig.

---

*) Passowius etiam hoc vocabulum perperam a verbo *τεμαχίζω* ducit.

**) Praeterea, si recte intelligo Steph. verba, etiam urbs Siciliae erat, cujus incola dicebatur *Τεμενίτης*.

§. 46.] 20. A substantivis in —*εύς* fit terminatio —*είτης*, de qua agetur §. 61; a nominibus in —*ώ* fit —*οῖτης*, de qua vid. §. 65; de *Ἀθωῖτης* cf. §. 67. Notandum est, a quibusdam terminationibus tertiae declinationis nulla fieri paronyma in —*ίτης*. Sunt autem fere hae: —*ας* G. —*αντος*, —*εις* G. —*εντος*, —*ην* G. *ηνος*, —*ηρ* G. —*ηρος* (excepto fortasse *θήρ*), —*της* G. —*τητος*, —*ης* G. —*ους* (praeter *Βορυσθενείτης*, de quo vid. §. 62.), —*υς* G. —*εως*, et praeter has nonnullae rariores, ut —*αυς*, —*ους*, —*ώς*, —*ῶν* G. —*ῶντος*, —*ορ*, —*ωρ*, —*η*. —*υν*, —*υρ* etc.

V. Derivata in —*ίτης* suppressa vel supponenda.

§. 47.] Ex quo Romani Graeciam adierant, tum ex moribus, tum ex litteris Graecorum multa ad illos redundabant, et vel linguarum vinculo ita Romani cum Graecis sunt conjuncti, ut altera ex altera nonnulla in suum receperit usum. Utriusque rei testimonia ex ipsis scriptoribus eruere, vel gratum sit talia curantibus, vel arduum et difficile exploratu. Qui Ennium habent ex fragmentis notum, quique Polybii libros evolverunt, iis exempla afferre opus non erit.*) Hoc loco de una tantum re agendum est, quippe de adjectivis in —*ιτικός* et —itanus, quae ita ab urbium nominibus derivata sunt, ut quasi interponendum sit paronymum in —*ίτης* non usitatum. Quum enim terminatio —*ικός* et —icus utriusque linguae fuerit, facile evenit, ut quasi una earum alteram in formandis vocibus adjuverit. Talia sunt: *Σιγγιτικός* Thuc., Strab.; *Γαυλανιτικός* Jos.; *Σαβαϊτικός* Strab., apud Romanos Anaïticus (lacus), Samniticus, Elaniticus (sinus). Porro si terminationem —itanus spectes, in hac quasi —*ιτ* (*ίτης*) a Romanorum sermone concessum videtur Graeco, rursus —anus a Graeca lingua Romanae. Transitum videmus e. gr. in his: *Τιγγίτης* Tingitanus, unde Strabo iam recipit formam *Τιγγιτανός*, ita tamen ut simpliciorem formam non aspernetur; a *Θερμίτης*, quod apud Steph. legitur, Ciceronis sunt Thermitani; Afranius adhuc Graecam formam Neapolitis habet, Plinius vero Romanorum more dicit Neapolitanus, Graeci *Νεαπολίτης*; quibuscum comparanda sunt *Τριπολίτης* et Tripolitanus. Contra nonnulla paronyma in —itanus omnino carent radice in —*ίτης*, ut promontorium Caralitanum et Gorditanum in Sardinia, fretum Gāditanum, terra Zeugitana, Pentapolitana, Thysdritanus, Herpeditanus, *Μαλακιτανὸς κόλπος*, *Λαγαριτανὸς οἶνος* in Italia inferiore apud Strab., cet.

VI. De verbalibus in —*ίτης*.

§. 48.] Sunt quaedam substantiva a verbis derivata, quorum in terminatione —*ίτης* iota ad stirpem pertinet, velut a liquidatis: *κριτής* (nomen *Πολυκρίτης* ap. Philox. ep.), *ἐκκλίτης* Diog. L. (de diverso accentu longum est disputare), a vocalibus: *ἴτης* ferox ap. Plat., *δαίτης* et similia, de quibus vid. §. 59. Aliter se habent illa, in quibus etiam *τ* ad stirpem pertinet, scil. quae desinunt in *κοίτης*, *φοίτης*, *χαίτης*, de quibus vid. §. 65.

---

*) De Polybii romaïsmis nonnulla scripsi in excursu, quem de illo scriptore confeci ad Aetolorum historiam, Berol. 1844 editam (cf. Gymnas. Gedanens. progr. 1843).

§. 49.] Sed praeter haec est numerus eorum, quae technici tum veteres tum recentiores a verbis temere repetant, ut *ἀγνίτης* et *τεμαχίτης* ab *ἀγνίζω* et *τεμαχίζω*, *ἀλείτης* ab *ἀλεέω*, *μηνίτης* a *μηνίω*, *σωρίτης* a *σωρεύω*, quae facillime posse ad veras stirpes substantivas referri, supra ostendimus. Praeter alias grammaticorum ineptias etiam haec est, quod Pnigitis terra (a Pnigaeo Asiae promontorio) refertur ad verbum *πνίγω*, nimirum quia illa terra deglutientem suffocare videtur. Etiam *λεσχηνίτης* equidem libentius conjunxerim cum substantivo *λεσχηνία* (saepius *—νεία*), quam cum verbo *λεσχαίνω*, cujus aor. I. *ἐλέσχηνα* haud scio an nusquam in usu fuerit. Porro si Plinii interpres Millerus, qui interdum Cratylum agit, nomen populi Sarmatici *Ἐπαγερίται* ad verbum (*ἐπαγείρειν*) revocat, in eundem incidit errorem cum multis veteribus grammaticis, scil. ut nulla gentium et linguarum ratione habita nomina barbara cum Graecis confundantur vocabulis. — *ὀρσίτης* Cretensium saltatio, quum vix Graecum vocabulum sit, equidem ab *ὄρνυμι* esse repetendum non affirmaverim, quum praesertim significatio non magnam habeat similitudinem.

§. 50.] Quae si recte perpendimus, perpauca tantum substantiva in *—ίτης* a verbis possint repeti: *ἀίτης* vel *ἀείτης*, *φειδίτης* et *ῥείτης*, de quibus singillatim dicendum. Ac primum quidem *ἀίτης* apud Theocritum vel Dosiadam in Ara legitur, vocabulum Doriensibus, praecipue Thessalis usitatum (Müller Dor. II, 290. cf. Lob. path. 377.). Quod quum in Etym. M. derivetur *παρὰ τὸ εἰσαΐειν*, etiam ap. Lycophr. *ἀείτας* nonnulli interpretabantur: auditores, quum alii aquilam (*ἀετός*) ibi viderent. Quidam grammaticus in Etym. Gud. dicit *ἀείτης· ἑταῖρος, παρὰ τὸ ἀεὶ συνεῖναι τῷ ἑταίρῳ*, ita ut ab adverbio derivandum sit. Non videt homo rarae insulsitatis, *τὸ συνεῖναι* esse rem principalem, et omnia quae semper fiant, eodem jure posse ab *ἀεί* appellari. Alius in eodem Etym. dicit: *ἀΐτης ὁ ἐρώμενος, παρὰ τὸ ἄειν ὅ ἐστι πνέειν, ὁ εἰςπνέων ἔρωτα τῷ ἐραστῇ· φασὶ γὰρ γενέσθαι ἔρωτα διὰ τὸ εἰςπνεῖσθαι τὸν ἔρωτα τοῦ ὁρωμένου* (leg. *τῷ ἐρωμένῳ*), *ὅθεν καὶ εἰςπνήλας καλοῦσι τοὺς ἐραστὰς οἱ Λάκωνες*. Quam vocis originem non magis puto plurimis etymorum scrutatoribus acceptam fore quam priores; nam in ea quoque res principalis, quasi cardo, in quo res versatur (*ἔρως*), plane omitteretur. Ceterum etiam femininum *ἀΐτις* in usu fuisse apparet ex verbis alius grammatici in Etym. Gud. *ἀϊτίας*, i. e. *ἀίτιδας, σημαίνει τὰς ἐρωτικάς· ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ὁ δεσπότης ἀρσενικοῦ γίνεται τὸ θηλυκὸν διὰ τοῦ ι ἡ δέσποτις, οὕτως καὶ ἀΐτις* (falso *ἀιτίς*) *διὰ τοῦ ι, ἀίτιδος, καὶ ἐκεῖθεν ἀϊτίας* leg. *ἀίτιδας*.

§. 51.] Porro quum veri simile non sit Spartanorum juvenes multiplici corporum exercitio functos in coena admodum pepercisse juri suo nigro, quod erat frequentissimum inter eos epulum, ineptum foret *φειδίτια* (et *φειδίτης?*) a verbo *φείδομαι* derivare, quum praesertim *φειδίτια* etiam *φιδίτια*, imo *φιλίτια* scribantur et explicentur: *συσσίτια*. Itaque quanto satius est ad stirpem *φίλος* recurrere, quae fortasse Laconibus sonuerit *φίδος* sive *φεῖδος*.

§. 52.] Praeter haec ne unum quidem, quantum equidem sciam, vocabulum in *—ίτης* jure aliquo possit ad verbum reduci; *χαρακίτης* enim nonnisi comicum habet sensum (cf. §. 54, a.) et verbale non est; *ῥείτης* vero unicum est simplex in *—είτης*, quod adhuc adnotatione dignum videatur, sed id ipsum a grammatico tantum inventum esse videtur propter quaedam parasyntheta. Etym. M. enim dicit: *Ῥείτης*] *ἐκ τοῦ ῥέω, ῥεΐτης, καὶ κατὰ συναίρεσιν ῥείτης, ἐξ οὗ τὸ βαθυῤῥείτης καὶ ἐϋῤῥείτης. Ῥειτοὶ δὲ ποταμοὶ*

δύο, etc. Nusquam apud scriptores legitur ῥείτης nec ῥείτης, sed βαθυῤῥείτης et ἐϋῤῥείτης apud Homerum, ex quibus hoc etiam Joanni Gramm. (Anthol.) usurpatur Ἵππος ἐϋῤῥείτης de lavacro publico, cui Equi nomen erat. Quum vero ἐϋρρεῖος genitivus sit apud Hom., qui a nominativo ἐϋῤῥεής deducatur, facile est inde repetere ἐϋρρείτης, quemadmodum a Βορυσθένης est —νείτης. Et si qui sunt, quibus id minus probetur propter accentum stirpium diversum, ii cogitent de substantivis in —'εια, quae saepe ab adjectivis in —ής derivantur; ita ut ab ἐϋῤῥεής fiat ἐϋῤῥεια (gute Strömung), et inde ἐϋῤῥείτης. Simile aliquid habemus in voce ἀτημελείτης, quod in Etym. Gud. explicatur ἀνεπιμελής*); nam quum praeter ἀτημελής, etiam ἀτημέλεια in usu fuerit (v. Passow. Lex.), non mehercule excogito, cur non ab hac stirpe repetamus illud vocabulum.

§. 53.] Dicendum hoc loco videtur de quibusdam Nominibus Virorum, quae a verbis vel repetuntur vel possunt repeti. In universum non multa sunt nomina virorum in —ίτης, eaque partim barbara, ut Ἀρσίτης Persa ap. Arrian., Abulites Persa ap. Curt., Ἀναῖτις Persarum et Armeniorum Dea, ap. Strab., etiam Dianae cognomen apud Lydos sec. Paus.; Αὐταρίτης Gallus ap. Polyb.; Καμβλίτας Lydorum rex ap. Nicol. Dam. Alia ita sunt comparata, ut a stirpe Graeca deduci haud facile possint, quamvis Graecorum sint, ut Ἀγχίτης, Emped., Μανίτας in Inscr., Δαφίτας grammaticus in Anthol. et in Inscr., Ἀστυγίτης ap. Antonin. Lib., Ξωβίτας in nummo (ap. Mionn.). Rursus alia cum appellativis fere congruunt, ut Ἀρμενίτης in nummo Cymaeo ap. Mionn. (certe possit esse pro Ἀρμένιος, quod et ipsum est viri nomen ap. Alciphr.); Παλαιστρίτης Laco, in Inscr.; tum a secunda declinatione repetenda: Γαυλίτης Thuc., Xen.; Καλαμίτης heros Atticus, Dem.; Λοχίτης Atheniensis, adversus quem una est inter Isocr. oratt.; Ἱππίτας Cleomenis socius ap. Pol., pro quo apud Plut. legitur Ἱππότας;**) fortasse etiam Ὀνίτης Indus ap. Nonnum, et Ὀπίτης ap. Suidam et Hom., cui subjungi potest Δηιοπίτης Trojanus ap. Hom. al.; tum a tertia declinatione haec: Δαμαλίτης apud Suid.; Θερίτης ap. Lucian.; Ὀφίτης Thebanus, ap. Lucan.; Πολίτης complurium nomen ap. Hom., Paus. al.; Πανίτας Messenius et Παντίτας Laco, uterque ap. Herod. — De duobus nominibus Λυρίτης et Ἀρχίτης eorumque derivatione dubius haereo. ΛΥΡΙΤΕΣ inverso litterarum ordine legitur in vase quodam (De Witte déscr. d' une coll. de vases peints, Paris 1837, p. 28. n. 60); id nomen an referendum sit ad λυρόν vel ad λύρα, non potest dijudicari. ΑΡΧΙΤΕΣ est artificis nomen in vase inscriptum (Panofka Musée Blacas p. 48, De Witte in Revue de philol. II. p. 424 et 510), sed ibidem nomen ΑΡΧΙΚΛΕΣ scribitur, alias tam saepe obvium, ut illud fortasse errore tantum inductum esse possit. Scimus enim saepissime ab artificibus in nominibus inscribendis commissos esse errores, ita ut idem artifex modo ΓΛΑΥΚΥΤΕΣ (verius Γλαυκίτης a γλαυκός), modo ΓΛΑΥΚΥΕΣ, modo ΓΛΑΥΧΥΤΕΣ scribatur. (Gerhard neuerworb. Denkm. d. Berl. Mus. 1598; Vasenbilder. 235. f.)

---

*) Utrumque desideratur in Passowii aliorumque Lexicis.

**) Multa virorum nomina cum voce ἵππος composita sunt (vid. Keil. spec. onomat. p. 50.), nullum praeter hoc et Ἱππίας derivatum. Pro Ἱππίτας Polyb. V, 37, 8 Reiskius legebat Ἱππίας vel Ἱππότας, ut est in Plut. Cleom. 37. Quas praeterea formas nominat Lobeck. path. p. 396, Ἱπποίτας et Ἱππότας, equidem nusquam inveni.

§. 54.] Quae a verbis aliquo jure deducuntur, haec sunt virorum nomina in —*ίτης*: *Χαιρίτας* in nummo apud Mionn., *Πραξίτας* Laco ap. Xenoph., *Θερσίτης* Aetolus ap. Hom. al., et fortasse *Ὀλίτης* filius Heraclis, Soph., ubi etiam pro *Γληνός, Ὀλίτης* conjuncte legitur *Γληνοσολίτης*, vel *Ὁδίτης*. (Heyne ad Apollod. p. 229.) De primo nomine non habeo quod dicam, duo reliqua possint a futuris *θέρσω* et *πράξω* esse denominata, quamquam substantivum *πρᾶξις* facillime praesto est, si velis paronymum esse. De nomine *Θερσίτης* non convenit inter veteres technicos, utrum paronymum sit an verbale. In Etymol. tum Magno tum Gudiano utrumque profertur, nam modo a *θάρσος* deducitur, quod Aeolice sit *θέρσος* (ut *βάθος βένθος, πάθος πένθος*), modo *παρὰ τὸ θέρω τὸ θερμαίνω, θερμὸς γὰρ ἦν καὶ προπετής*, ita ut a futuro Aeolico *θέρσω* repetatur. — Quae quum ita sint, nescio an nullum sit nomen proprium in —*ίτης* a verbo repetendum.

Exiguus tantum in universum numerus est nominum virorum per —*ίτης* derivatorum; id quidem facile intelligitur vel perspiciendis veterum librorum indicibus.

§. 54. a.] Restant quaedam voces in —*ίτης* numero paucae, propter quas operae pretium non est novos instituere ordines, quasque simul hoc loco proferre satius duxi:

a b a d v e r b i o duci possit: *χαμίτης* humilis.

a p r a e p o s i t i o n e c u m c a s u: *Ἀμφαξίτης* Axii accola, regio *Ἀμφαξῖτις* (Steph. fluvium falso *Ἀμφάξιον* nominat), Polyb., Strab.; *παραιγιαλίτης* piscis in litore vivens, cui Steph. subjungit *Παραχελωΐτης* et *παρωκεανίτης*. Tamen fortasse haec ab adjectivis compositis possunt repeti.

o m n i n o o b s c u r a o r i g i n e haec nata sunt: *φιλοβολίτης*, de quo supra; *κατορχίτης* vinum, quod explicatur palmiprimus (fortasse a *καταρχή?*); syrites lapillus in lupi ventre obvius, Plin.; *βαλίτης* incertum quid, ap. Geopon.; *τισιγίτης* et *ταβαίτας* vasorum nomina Persica; ananchitis lapis fascinatorius, Plin.; et alius praeterea anachites, adamantis nomen, quod venena irrita faciat et lymphationes abigat; gemite s. gemites (velut in petra candidis manibus inter se complexis); dentritis; oritis globosa specie; synophites et alia lapidum nomina.

His adjungi potest *χαρακίτης βιβλιακός* ap. Timon., Bücherschmierer, ubi fortasse calamus (fissa arundo, Propert.) dictus est pro homine, qui nimis eo utitur, ut nostrates dicunt Weinfaß, Weinschlauch etc. de homine ebrio.

§. 55.] VII. Inserenda sunt hoc loco illa n o m i n a p r o p r i a in —*ίτης*, quae paronyma quidem videntur, tamen s t i r p e G r a e c a o m n i n o c a r e n t, ad quam possint referri. Eorum magna pars p o p u l o s remotissimos significat, ut in I n d i a: Bisambrites, Peucolaïtes, *Σαχαλίτης*, Scyrites, *Ὠρίτης*, in A r a b i a: Adramites et *Χατραμωτίτης* (in terra Hadramaut), *Ἀμμανίτης, Ἀσκίτης, Αὐσαρίτης*, Bachilites, Coranites et *Κερδανίτης, Ἐλαίτης, Ἐλαμίτης, Εὐωνυμίτης*, Gebanites, Gedranites, Homerites, Leanites, Madianites, *Μαρανείτης, Ῥαμανίτης, Σαμβίτης*, in P e r s i d e: *Ἀραβίτης*, Cabolites, *Δαρείτης*, Eorites, Huzites, in A s s y r i a *Χαλωνίτης*, in A e t h i o p i a Adulites, *Αἰανίτης, Ἀρταβίτης, Αὐσχίτης*, Daratites, *Μαστίτης*, Mathites, Nisites, Sembrites, in M a u r e t a n i a Maconites, in P h r y g i a *Ἀβλίτης*, in L y d i a *Ἰαωνίτης*,

6

in Ponto Ἀππαΐτης sive Κερκίτης, in Scythia Archilachites, Auzabites, Samites, Tyrangites, in Amano Bomites, circa Palaestinam Ammonites, Edomites, Elamites, Gomolites, Midianites, Moabites etc., in Epiro Καμαρίτης (Dion. Per.), in Dalmatia Arthites, in Illyria Δασσαρίτης, in Liburnia Ὑθμίτης (Hecat.), in Italia Gallites, et quodammodo etiam Σαυνίτης et Σαμνίτης (illud ap. Appian. et Polyb., hoc ap. Steph. B.); Γραμμίτης et Nammites in Gallia, Σισιγυλῖτης prope Celticam, ut ait Steph.; in Hispania denique Θερσίτης, sed hoc in Polyb. III, 33, 9 falso tantum legitur pro Ταρσηίτης, quod oppidum Ταρσήιον ipsi Polybio nominatur III, 24, 2. Quid sint Ὀρεῖται Ἴβηρες, multi multa protulerunt ab Ursino usque ad Schweigh. (ad Pol. III, 33.). — Ameritae ap. Photium plane ignoti.

§. 56.] Ad haec accedunt aliquot regionum nomina in —ῖτις: in Paphlagonia Βαμωνῖτις et Δομανῖτις, Strab., et Μαρμωλῖτις;*) in Ponto ap. eundem Δαξιμωνῖτις et Πιμωλῖτις; in Armenia ap. eundem Συσπιρῖτις, apud Plin. Ancobaritis, Caranitis (etiam Καρηνῖτις), Gauzanitis, Ταμωνῖτις, Φαυνῖτις; in Palaestina Βασανῖτις, Γαυλανῖτις, Gileaditis et Αἰμανῖτις; in Arabia Γαβολῖτις s. Γομολῖτις, et Γαλαδῖτις, Jos.; in Caramania Acanthonitis, Agdinitis, Auranitis, Paraepaphitis etc.; in India Πευκολαῖτις; in Africa peninsula Ταφῖτις, Steph. B., Sembobitis, Βακαλῖτις in Aethiopia, et nescio ubi Ἀβρανῖτις et Παγχενῖτις regiones ap. Suidam. — Κολπίτης masc. gen. olim Phoenice dicitur appellata fuisse.

Deinde aliquot montium nomina, ut Casanites in Arabia, Massycites in Cilicia, Σφαγίτης Scythiae promontorium; fluviorum, ut Ἀγγίτης in Macedonia, Herod.; Ἀμμίτης in Chalcidice, Athen.; Ἀντικείτης ad Maeotim, Strab.; Κεντρίτης in Armenia, Xen., Diod.; Κοσσινίτης in Thracia, Aelian.; Ὁπλίτης s. Ὁπλίας in Boeotia, Plut.; Μαλοίτας in Arcadia et Μεγανίτας in Achaja, Paus.; Phyrites s. Pyrrhites apud Ephesum, Pyxites in Coelesyria, Sessites in Gallia cisalpina, haec tria apud Plinium. His simillima sunt aliquot lacuum nomina, ut Cercynitis et Lychnitis in Macedonia, Thospites in Armenia (Thospis urbs est Caramaniae), Trogitis in Lycaonia; tum sinuum nomina, ut in Arabia Ἀϐαλίτης Steph., Abalites Plinio dictus; Λαιανίτης κόλπος, Diod.; ad mare Persicum Λαδισακίτης κόλπος, Marcian. ap. Steph. B., et apud eundem sciptorem Μεσανίτης sinus incognitus.

Imo locorum aliquot nomina in —ίτης desinentia notanda sunt, quae ad stirpes Graecas referre non est consentaneum, ut Διοχίτης Aegypti locus, Συσπαρίτης s. Συιρίτης Paphlagoniae; ibidem Αἰγινήτης et fluvius nominatur et oppidum; Stephano Ἐρινιάτης et oppidum Megaridis dicitur et incola ejus, διὰ τὸ προκατειληφός. His accenseri possunt insulae Χελωνίται in mari rubro, quarum incolae eodem nomine appellabantur. Χαλκίτης autem insula e regione Chalcedonis falso apud Steph. ita scribitur pro Χαλκῖτις, adjicit enim: τὸ ἐθνικὸν Χαλκίτης, ὡς Προσωπίτιδος Προσωπίτης. — Μοναρίτης οἶνος in Cappadocia unde nomen traxerit, ignoratur.

§. 57.] Recentioribus temporibus nonnulla paronyma in ίτης ex analogia veterum facta sunt, partim in historia naturali, ut lapides ἀερίτης, ἐχινίτης, σταλακτίτης, imo στρουφίτης a viri nomine, et

---

*) Ἀβασῖτις ap. Strab. conjungendum erit cum Ἀμβασίτης, est enim Ἄμβασον Phrygiae opp. sec. Steph.

(quod vituperandum) *γραφίτης* a verbo *γράφειν*; partim in historia et geographia, ut Hussites, Taborites, Mennonites, Wiclefites, Marchites (ex Marca Brandenburgensi, e. gr. in libro Seidelii, qui inscribitur Icones etc.)

§. 57. a.] Ceterum terminatio *—ιτα* pro *—ιτης*, quae a Latinis libentius recipiebatur, jam Graecis, imo Atticis erat nota et trita. Dicit enim Gregorius Corinthius (ed. Schaef. p. 96. sqq.): *Ἀττικῶν ἐστὶ — καὶ τὸ ἐκφέρειν ἐπὶ κλητικῆς τὰς εὐθείας, νεφεληγερέτα Ζεὺς ἀντὶ τοῦ νεφεληγερέτης κ. τ. λ.* Etiam qui Laconum posteri crediti sunt Tzakonii, dicebant *ναύτα, ἐρημίτα, τεχνίτα, προφήτα.* (Villois. not. ined. ad Pind. Ol. 8, 64.) Quidam has formas volunt esse properispomenas, quum *α* in hac terminatione et a Graecis et a Latinis corripiatur; cf. Wagner doctrina accent., p. 140.

§. 58.] De accentu nominum in *—ιτης* propter frequentissimam scripturae diversitatem difficilis est quaestio. Veteres quidem grammatici iota in iis longum esse praecipiunt, ut Etym. Gud. s. v. *Θερσίτης: τὸ σι μακρὸν, καὶ ἅπαντα τὰ διὰ τοῦ ιτης μακρά εἰσι*; imo in multis iota et eta commutantur (§. 90.) Attamen multae nominantur apud Stephanum gentes in *—ῖται*, quorum nominibus interdum barbaras voces in —it subfuisse veri simile est. Ita *Ἀνσχῖται* in Libya, *Γεβεωνῖται, Γομολῖται, Νεφθαλῖται* in Palaestina, *Θερσῖται* illi Polybio adscripti (§. 55.), *Ἰαωνῖται* in Lydia, *Ἱππακρῖται* in Libya, *Ἱππολαΐτις* in Laconica, *Ἰσμαηλῖται* et *Μωαβῖτις* prope Palaestinam, *Καινῖται* in Italia, *Κασωρῖτις* de lupanari ap. Aristoph., *Κερδανῖται* in Arabia, *Κουρῖται* in Same, *Κρανῖται* in Ponto, *Κρηνῖται* in Macedonia, *Λαγινῖται* et *—νῖτις* in Caria, *Μαριαμμῖται* in Phoenice, *Μασαισυλῖται* in Africa, *Μυλαΐτις* in Sicilia, *Ναπῖται* in Scythia, *Νευρῖται* in Sarmatia, *Ὁμηρῖται* in Arabia, *Πιτανῖτις* in Aeolide, *Προσωπῖτις* in Aegypto, *Σαΐτις* ibidem, *Σιλινδῖται* in Caria, *Σιωνῖτις* ad Pontum, *Σκηνῖται* in Perside, *Σκαπτησυλῖται* in Thracia, *Σκιρῖται* in Arcadia, *Συβαρῖτις* in Italia, *Ταναΐτις* in Scythia, *Ταρκυνῖται* in Italia, *Τετραχωρῖται* in Thracia, *Τριοπῖτις, Τριχωνῖτις, Τυανῖτις, Ὑσαΐται, Φαμιζωνῖται, Φαρῖται, Φρικωνῖτις, Χαλκῖται, Χαονῖται, Χελωνῖται, Ὠρῖται.* Multae tamen in his varietates lectionis ex errore tantum vel levitate fluxerint; ita e. gr. apud Steph. s. v. *Χατραμ.* scribitur *Ὁμηρῖται,* ubi propter versus rationem debet *Ὁμηρῖται* scribi. Ita etiam *Διωνιάται* apud eum scribitur, *ὡς Κυδωνιάται,* quod et ipsum falsum, et eodem modo: *Κυνετιάται, Πλαταιάται, Ποσειδωνιάται, Πριουερνάται* (Privernates) etc. Contra *Γεννησαρῖτις λίμνη* scribitur apud Strab., quamvis nomen loci apud Judaeos ultimam habeat brevem.

VIII. Terminatio *—ιτης* praecedente vocali.

§. 59.] 1. Primum *—αΐτης* plane secundum regulam procedit ex *—αΐς*, e. gr. *Ἀργαΐτης* ex insula apud Lydiam, *Ταναΐτις* regio circa Tanaim.

—αΐτης ex simplici *—α* fit abundante *α* in his: *Ἀκραΐτης* in Syria, Steph.; *Ἱππολαΐτης* ex vico Laconiae *Ἵππολα,* Paus.; *Σαβαΐτης* ex *Σαβά* Aegypti, Steph. s. v. *Ὤγυρις*; *Θηβαΐτης* ex urbe Aegypti *Θήβη* vel *Θῆβαι,* Strab. — A pluralibus in *—αι* etiam facilius fit *—αΐτης,* e. gr. *Ἀθηναΐτης* ex oppido Euboeae, cui nomen *Διάδες Ἀθῆναι*; *Ἀμυκλαΐτης* in Laconica; *Κωπαΐτης* in Boeotia; *Συκαΐτης* prope Byzantium; *Μυλαΐτις* in Sicilia. (Ab *Ἄννα* Judaeae oppido, fit *Ἀννανίτης* sec. Steph.)

Etiam a terminationibus *—αια, —αιος* et *—αιον* derivantur vocabula in *—αΐτης,* ut ab *—αια: Ἀταΐτης* in Laconia, *Ἐλαΐτης* (Steph. s. v. *Ἔφεσος*), *Φωκαΐτης* in Ionia. — Ab *—αιος* et *—αιον: σπηλαΐτης, Ληναΐτης θόρυβος* ap. Aristoph., *Νυμφαΐτης* in Tauride, etiam *Λιλυβαΐτης* ap. Steph., qui tamen etiam fem. habet *Λιλυβαΐτις.* Neque rejiciendum hoc, nam sunt praeterea alia ejusmodi exempla per *—αιίτης* derivata, ut *Ἐλαιίτης* ab *Ἐλαία* Aeolidis oppido, et *Πυλαιίτης* a loco Arcadiae *Πύλαι* s. *Πυλαία.* E contrario ab *Ἀφθαία* fit *Ἀφθίτης*, cui fortasse comparari possint Mesogitis et Pnigitis.

Longius ab analogia recedunt *Γουναΐτης* a loco Syriae *Γούνας,* et *Ὑσαΐτης* a loco Aethiopiae *Ὑσαεῖς.*

Praeterea similem habent sonum *δαίτης,* plerumque *δαιτρός* dictus, et ejus composita: *ἰσοδαίτης* gleichvertheilend, etiam herois a meretricibus culti nomen, Lob. Agl. 622 n., *κρεωδαίτης* Fleischtheiler, Plut., *ξενοδαίτης* Gästefresser, Eur. Cycl., *Πανδαίτης* Atheniensis quidem (Ross, Kunstbl. 1840. N. 32. A.), *Θευδαίτης* in nummo ap. Mionn., *Φαγοδαίτης* parasitus ap. Alciphr., quibus adjungendus *Δαίτης* Trojanus ap. Athen. Tum similia a *χαίτη* facta: *Διοχαίτης* ap. Diog. L., *Δρομιχαίτης* ap. Polyaen., *μελαγχαίτης*, Soph., (etiam canis nomen ap. Ovid. Met.), *ἀβροχαίτης* de Apolline, Anthol., *εὐχαίτης ὑμέναιος,* Nonn. In his quasi abbreviatio inest, quum *τ* littera, quae ad stirpem pertinet, simul formandae terminationi inserviat, et magis etiam in *ἐξαίτης, προσαίτης, Εὐαίτης* apparet. (Keil spec. onomat. p. 61.) *)

§. 60.] 2. Terminatio *—ηίτης* raro tantum occurrit, ut in *νηίτης στρατός* exercitus navalis, *Τηίτης* a loco *Τήιον*, et *Ταρσηίτης* a *Ταρσήιον*, deinde *Γυψηίτης* ab insulae *Γυψηίς* apud Aethiopiam. Minus ad amussim factum est: *Σελευκηίτης,* cui proximum est urbis nomen *Σελεύκεια,* a quo tamen proprie *Σελευκεύς* derivantur sec. Steph., qui *Σελευκηίτης* a *Σέλευκος* repetit.

§. 61.] 3. Terminatio *—είτης* longissime pertinet et varias amplectitur classes:

Primum ab *—εια* fit *—είτης,* ut *—αίτης* ab *—αια:* In uno appellativo *ἀτημελείτης* (§. 52.), et in multis topicis: *Ἀγαμείτης, Ἀγρωνείτης, Ἀκρωρείτης, Ἀχιλλείτης, Βαλκείτης, Δερβείτης, Δικαιαρχείτης, Εὐγείτης, Ζελείτης, Ἰοπείτης, Καλαυρείτης, Καυκωνείτης, Λυκωρείτης, Μαρωνείτης, Παρωρείτης, Πλατείτης, Σαλμωνείτης, Σαμαρείτης, Σαλωνείτης, Ὑαμείτης, Φιγαλείτης,* quorum nonnulla etiam per *ίτης* scribuntur, cf. §. 62. De *ὀρείτης* et *Ἐλείτης* jam supra diximus §. 44.

Ὠρείτης solum est a masc. secundae declinationis ducendum, quod Xenophon per diphthongum scribit, Steph. vero Byz. disjuncte; dicitur et de urbe Euboea et de urbe prope Lesbum insulam, sec. Etym. Gud., quarum utraque est *Ὠρεός* (*Ὠρίτης* v. §. 55.).

A Neutris in *—εῖον* haec sunt: *ἱερείτης, βαλανείτης*; nam proxima his sono sunt *ἱερεῖον* et *βαλανεῖον.* Pro *βαλανείτης* dicitur quidem *βαλανεύς* in Anthol., sed propterea non opus est corrigere *βαλανευτής,* nam etiam tum possit sonare *βαλανείτης.* Quippe

---

*) Quod apud Eunap. I, 111. legitur: *ἐπαίτης ὁ βασιλεύς,* plane nihili faciendum est, quare interpretes varias illi loco medelas adhibuerunt: *ἐπείσθη, ἀπέστη, ἐπ' Ἀσίης, ἐπαινέτης,* melius fortasse *ἐπῄνει* vel *ἐπαινεῖ.*

a terminatione *—εύς* praeterea haec derivantur in *—είτης: τραπεζείτης κύων* (cf. §. 62.), *Ἀιαρνείτης, Σαλγανείτης, Συβερείτης, Φελλείτης;* et a plurali in *—εῖς: Πεδιείτης.* (Herod. disjungit *Ἀταρνεΐτης.*)

a terminatione *—ης* unicum *Βορυσθενείτης,* sed ne hoc quidem constanter per *ει* scribitur; de *ἀτημελείτης* satis dictum puto.

Nonnulla etiam propria virorum nomina sunt in *—είτης,* ut *Ὀνείτης* Herculis fil. sec. Apollod., et *Γείτας* in nummo ap. Mionn., cui subjungendum *Διογείτας* in Inscr. Haec quum possint ab asino et terra quodammodo deduci, et *Ῥοείτης* Troadis fluvius a *ῥοή,* tamen *Σκολείτας* collis Arcadiae et simul Panis cognomen, et *Καναλεῖται,* quos in Serbia ponit Const. Porph., omnino carent derivatione.

§. 62] Terminationes *—ίτης* et *—είτης* hanc inter se rationem habent, ut modo altera sola locum teneat, modo duae simul, modo una ponatur pro altera.

—ίτης et *—είτης* simul inveniuntur in his: *αἰτης* et *ἀείτης* (§. 50.); *Βασσαχῖται* et *—χεῖται* Ptol.; *Θηρίτας* et *Θηρείτας* (§. 40.); *Φαναγορίτης* et *—είτης,* quorum illud est ab *—γόριον* vel *—γορία,* hoc a *—γόρεια,* quae est altera urbis nominatio sec. Steph.; *Αἰθαλίτης* et *—λείτης,* ab *—λία* et *—'λεια*; *Καυκωνίτης* et *—νείτης* a *Καύκων* et *—ώνεια*; *σωρίτης* et *σωρείτης* a *σωρός* et *σωρεός* (Suid.) vel *σωρεία; Βορυσθενείτης* et *—νίτης* a diverso nominis declinatu, sive *—ου,* sive *—εος,* ita ut e. gr. Herod. dicat *Βορυσθενεΐτης,* Strabo vero *Βορυσθενίτης* et *—νῖτις.* Varietas lectionis *Μαργείτης* apud Aristot. pro *Μαργίτης* qua ratione possit defendi, non video. *Ὠρεῖται* Polybio sunt Euboeenses ex Oreo, Oritae vero Indici a Strabone quidem et Arriano scribuntur *Ὠρεῖται,* a Diod. contra et Steph. B. *Ὠρῖται,* imo *Ὠρίται,* et eorum terra *Ὠρῖτις.*

Interdum discrimen interest inter utramque terminationem; ita *Σαλωνίτης* significat civem ex urbe Salone, quae est in Illyrico, *Σαλωνείτης* contra dicitur de Bithyniae urbe *Σαλώνεια.* (Papii Lexico error inest sub h. v.) *Φελλίτης* dicitur de urbe Lyciae *Φελλός, Φελλείτης* vero de loco Atticae *Φελλεύς.* Et *τραπεζίτης* confunditur quidem saepius a grammaticis, quid autem discriminis intersit inter hoc et *τραπεζείτης,* docemur ex Etym. Gud., ubi inter alia haec legimus: *τραπεζίτης, διὰ τοῦ ι γρ., ἀπὸ τοῦ τράπεζα (ὁ καταλλάκτης), ἐπὶ δὲ τοῦ παρεσταμένου ἐν τῇ τραπέζῃ, διὰ τῆς ει διφθόγγου, ἀπὸ τοῦ τραπεζεὺς, οἷον τραπεζείτης κύων.* —

§. 63.] Interdum *—είτης* terminatio dicitur pro simpliciore. Ita a *Σύβερος* Illyrici oppido derivatur *Συβερείτης,* et ab *Ἀσκάλων* Syriae urbe *Ἀσκαλωνείτης* sec. Steph. Poterant talia facile commutari,*) quum diphthongus *ει* a Graecis videatur rectissime et ore in latitudinem producto pronunciata esse, neque diphthongo *αι* assimilata, ita ut *ει* propius accesserit ad *ι* praesertim antecedente littera *ρ*; etiam *Ἀκρείτας* Apollo apud Lacones in monte cultus conjungendus erit nobis grammaticam spectantibus

*) Etym. Gud. dicit: *ἐμίχθην, τινὲς δὲ διὰ τῆς διφθόγγου γράφουσι.* Alia ejus commutationis exempla sunt *δίνη* et *δείνη* gurges, *δῖνος* et *δεῖνος* vas potorium, *Ἐπαμινώνδας* et *—μει—, ἴλη* et *εἴλη* jam apud Herod. et Xenoph.; ita etiam in inscriptionibus legitur *Αρεοπαγείτης* (Hall. Lit. Z. 1848. N. 163); in nummis: *Αμφιπολειτων, Ροδιαπολειτων* etc.

cum promontoriis Messeniae et Bithyniae, quibus nomen erat *Ἀκρίτας*. Si porro scribitur *Διοςιερείτης*, quod est a paratheto *Διὸς ἱερόν* in Lydia, subest profecto ei scripturae similitudo vocis simplicis *ἱερείτης*, et rectius scribetur *Διοςιερίτης* (Plin. Dioshierita) apud Steph.*)

§. 64.] Saepius *—ίτης* scribitur pro *—είτης* per abbreviationem quandam; nam vocabula *ὀστρίτης, νεκταρίτης*, (persites), *κανθαρίτης* quum sint ab *—εον* vel *—εα* derivanda, videntur desiderare diphthongum, et (*οἶνος*) *καρηβαρίτης, πανακίτης, λεσχηνίτης* si recte ducuntur a substantivis in *—εια*, item *ει* rectius haberent quam *ι*. Possit vero fuisse quaedam formarum abundantia, ita ut *καρηβαρία, πανακία, λεσχηνία*, quae usu exciderunt, verae sint illorum paronymorum stirpes, et possit eadem ratione etiam *γηροκομίτης* Greispfleger (ap. Tzetz. chil.) revocari ad *γηροκόμιον*, quod sit minus usurpatum quam *—μεῖον*; cf. Lob. Phryn. 695. Inter gentilia mirationem movet Polybianum *Μαρωνίτης* ab urbe *Μαρώνεια*, cui adjungatur fluvius *Κερυνίτης* in vicinio urbis Achajae *Κερύνεια*, Paus., cujus civis alias nominatur *Κερυνεύς*. (etiam *Κερυνῖτις ἔλαφος* ap. Apollod.); deinde ab eadem terminatione: *Βουκεφαλίτης* in India sec. Steph., *Λαοδαμαντίτης* et *Λαμεδοντίτης* in Libya, *Ἀλεξανδρίτης* ap. Eratosth., quem citat Didymus ap. Steph. B. A nomine *Τομεύς* (prope Odessum) derivatur *Τομίτης, Τομίτις*, ubi Steph. addit: *ὤφειλε διὰ διφθόγγου γράφεσθαι*. *Ἀφνίτης* ducitur ab oppido Phrygiae *Ἀφνεῖον*, eadem abbreviationis ratione. — (De terminatione *—ιΐτης* cf. §. 26.)

§. 65.] 4. Terminatio *—οίτης* interdum Aeolica dialecto dicta est pro *—είτης*, ut *ἀλοίτης* pro *ἀλείτης* sec. Etym. Gud., (quemadmodum Aeolenses dicebant *ὄνοιρος, ἐποίγω* cet.). Aliter se habet *Κυβίτης* et *Κυβοίτης*, quorum illud a *Κύβος* (Libyae urbe) derivandum est, hoc a *Κύβω*, quae erat altera forma sec. Steph. Rursus aliter *Σαβίτης* et *Σαβοίτας*, quum urbs illa ad mare rubrum sita tantum *Σάβω* dicatur. A nominibus urbium in *—ώ* praeterea derivantur *Βουτοΐτης, Χομψοΐτης, Ψεβοΐτης* et *Ψενακοΐτης* ad Aegyptum pertinentia.**) Contra *Τακομψίτης* vel *Ταχεμψίτης*. Etym. Gud. s. v. *Ἀσκαλωνίτης* quum varia profert de vocibus in *—ίτης*, tum addit: *ἐν πλεονασμῷ γὰρ* (videtur aliquid intercidisse) *τὰ τοιαῦτα ἐστὶ τὸ ι, ἀγροίτης, δαμοίτης, θυμοίτης*, h. e. ex terminatione *—ότης* producitur *—οίτης*. Simile aliquid videmus in *ἀστροΐτης* ab *ἄστρον* factum, et *Σεθροΐτης* ab oppido Aegypti *Σέθρον*, quod Steph. temere comparat cum *Ἀρσινοΐτης*. Hoc enim ab *Ἀρσινόη* est, et eadem ratione *Ἀντινοΐτης* ab *Ἀντινόη*, *Μεροΐτης* a *Μερόη*, omnino ad amussim factum; similiter etiam *μνοΐτης* a *μνοία*, *ῥοΐτης* et *ψοΐτης* a *ῥόα* et *ψόα*, quorum alteram formam *ῥοιά* et *ψοιά* arcessere opus non est (§. 4.). Ceterum si omittimus composita cum *κοίτη* et *φοιτᾶν*, quae huc non pertinent (*ἀκοίτης, ἄκοιτις, παράκοιτις, Οὐατοκοίτης, πεδοκοίτης, πυρικοίτας?, παγκοίτας, χαμαικοίτης*, — *ἠεροφοῖτις, Χαμοφοίτης, ἐναυλακοφοῖτις, Θρακοφοίτης* etc.), omnis quaestio versatur fere in his virorum (et fluviorum) nominibus, partim Graecis,

---

*) Rejicienda videtur esse forma Dioshieronita, in qua formanda nulla regularum ratio est habita et quae omni caret similitudine; dicitur autem de Galatiae loco pro Hieronensis. De forma *Ἀπολλωνιερείτης* idem erit dicendum, §. 76.

**) De diaeresi modo neglecta, modo admissa dijudicare, longum est in tanta lectionum varietate, quum praesertim veteres eam scribere supersederint.

partim barbaris: *Ἀγροίτας* historicus et *Ἀνδροίτας* geographus, Schol. Apollon.; *Ἀνεμοίτας* Thebanus (v. l. *—μύτας*) Dem.; *Δαμοίτας* pastor, Theocr.; *Δεοίτας* Codrides, Paus.; *Διμοίτης* pastor, Parth.; *Διοίτας* Achaeus, Polyaen.; *Ἐχοίτας* in Inscr.; *Ζυποίτης* Thrax, Paus.; Zyboetas Nicomedis adversarius, Liv.; *Ἡροίτης* in nummo ap. Mionn.; *Θυμοίτης* Trojanus et Athenienses, Hom., Paus. al.; *Κλεοίτας* s. *Κλειοίτας* Olympiae celeber, Anthol.; *Μαλοίτας* Arcadiae flumen, Paus.; *Μενοίτης* et *—τας*, Anthol., Callim.; *Ξενοίτας* Achaeus, Polyb.; *Ὀροίτης* Persa, Herod.; *Πυλοίτης* Indus, Nonn.; *Σιπροίτης* Cretensis, Anton. Lib.; *Στιβοίτης* Hyrcaniae fluvius, Diod.; *Τιβοίτης* Bithynus, Polyb.; *Φιλοίτης* ignotus, Suid. His fortasse addenda sunt ex Theognosto p. 46.: *Ἀροίτης*, *Ἀτοίτης*, *Δοίτης*, de quibus nihil notum habemus; sed cf. Lob. path. 382. — Duo sunt reliqua, sed composita: *Πολυποίτης* et *ζειποίτης*. Et hoc quidem sero in usum receptum, nisi gentile barbarum est, possit esse *ὁ τὸ ζέον ὕδωρ ποιῶν*, scil. in thermis publicis, Moschop. sched. 147.; Crameri schol. ad Tzetz. T. III. p. 357.; illa enim linguae Graecae aetate multa in formandis vocibus potuerunt accidere, quae prius fuissent admodum vituperanda. Quid vero de nomine *Πολυποίτης* statuamus, quod est Trojani et Aetoli, et ad tempora superiora historiae Graecae pertinet? Quominus *Πολυπότης* sit, vetat et scriptorum consensus, et significatio nominis, quis enim parentes filio suo ex ipso nomine infamiam paraturos fuisse crediderit. Quae porro explicationis causa proferuntur nomina *Πολυποιήτης*, *Πολυπονήτης* (ex lect. var. *Πολυπήτης*), iis fidem adhibere equidem non possum. Itaque mihi videtur veri simillimum, hoc nomen non tam significare *τὸν πολὺ ποιοῦντα*, quam *τὸν πολλὴν ποίην ἔχοντα*, i. e. armentis praeditum, divitem, quae fuerunt illius antiquitatis divitiae. — Tegeatarum tribus *Ἱπποθοῖτις* videtur ab heroë Hippothoo derivanda.

§. 66.] 5. Terminatio *—υΐτης* raro tantum et ad regulam fit a nominibus, quorum stirps in *υ* exit, ut ex prima declinatione in *—ύαι*: *Μιλυΐτης* in Asia minore; ex secunda in *—υον*: *καρυΐτης* euphorbiae genus, Plin.; *Θρυΐτης* in Elide, et *Κυΐτης* in Caria, Steph.; ex tertia in *—υς*: *βοτρυΐτης* et *δρυΐτης* (§. 33.). *Βαρδυῖται*, v. §. 90.

§. 67.] 6. Terminatio *—ωίτης* praeter *μνωίτης*, (i. e. *μνοΐτης*, §. 4.) tantum gentilium est; a primae declinationis nomine *Τροία* vel *Τροίαι* (Aegypti urbe) *Τρωίτης*, Steph.; a secundae declinationis neutro plurali, ut videtur, *Μινωίτης* (Steph. s. v. *Ἀρκεσίνη*); a nominibus in *—ως*: *Ἀθωίτης* s. *Ἀθῴτης* ex monte Chalcidices celeberrimo, Lucian. et Steph.; *Τλωίτης* in Lydia, Steph.; *Κρωίτης* in Arabia, Steph. s. v. *Ἀκρόθυνοι*. Eadem ratione factum videtur *δμωίτης*, quod verbum apud Cretenses servum significabat sec. Steph. s. v. *Χίος*.

IX. De compositis in *—ίτης*.

§. 68.] a. Primum parasyntheta, quae a vocabulis (adjectivis) compositis in *—ος* et *—ιος* derivantur, omnino aut omittenda sunt aut breviter tantum absolvenda; talia sunt: *διπυρίτης*, *ἐπικληρίτης*, *ἐπιβωμίτης*, *ἐπιθαλαμίτης*, *ἐνορμίτης* *), *συζυγίτης*, *τριμοιρίτης*, *τριοδίτης* etc. Deinde magnus gentilium

*) Vocabulum *λιμενορμίτας*, quod legitur in Anthol. Gr. I. p. 490., plane novum est et inauditum; videtur quasi confluxisse e *λιμενίτης* (ibid. I. p. 489. II., 279.) et *ἐνορμίτης*.

aecervus enumerandus esset, quae ab urbium nominibus cum —πολις vere compositis deducuntur; sed satius duxi, omnia genera gentilium in —πολίτης desinentium, quamvis varia sint, uno loco colligere et disponere.

b. Deinde fit interdum, ut particula praeponatur voci in —ίτης derivatae, qua ex re oritur compositum non proprie dictum (non organicum dixerim), ut: *ἀνθοπλίτης* bewaffneter Gegner vel gegen.... Bewaffneter; *παροδίτης* Vorbeiwandernder (alio sensu est, si significat *τὸν παρ' ὁδῷ*); *συνοδίτης* Reisegefährte; *συντεχνίτης* Kunstgenosse; *τρισμακαρίτης* hochselig; et fortasse his adjungi possit Plinii lapis synophites, etiam galactites dictus, nisi cui barbaram linguam hoc nomen sentire videtur.

§. 69.] Ex vocibus in —ίτης vere compositis primum ea notanda sunt, quae ex radice verbali et substantivo usitato in —ίτης sunt facta: *ἀρχιθιασίτης* non ὁ ἄρχων θιασίτης, sed ὁ ἄ. τῶν θιασιτῶν Präses beim Mahle;*) *φιλοδίτης* Pan, ὁ φιλῶν τοὺς ὁδίτας Freund der Wandrer; *φιλοπολίτης* Bürgerfreund; *φιλωρείτης* (factum ex similitudine vocum *ὀρείτης* et *παρωρείτης*) non φιλῶν τὰ ὄρη, sed φιλῶν τοὺς ὀρείτας. Ita etiam *λιπερνίτης* landflüchtig, armselig, non omni caret analogia; sed si scribimus *λιπερνητής*, etiam facilius potest a verbo composito repeti.**) (*φιλοδειπνιστής* contra apud Diog. L. alio sensu accipiendum est, scil. quasi δειπνιστὴς φιλῶν τὰ δεῖπνα καὶ τοὺς δειπνισιάς.)

§. 70.] Ex duobus nominibus, i. e. plerumque ex adjectivo et substantivo, haec: *βραχυφεγγίτης λύχνος* Phil. Thess., kurzes Licht gebend; *κοινολαΐτης* Einer vom gemeinen Volke; *αὐτοπυρίτης* Brot aus dem Weizen selbst vel allein, nisi mavis ab igne derivare, eodem sensu quo *αὐτοπυρίας* vel *ἀποπυρίας*; *ξηροπυρίτης* eodem sensu; *Μεσοτμωλίτης* Leute mitten im Tmolus, vel *Μυσοτμωλίτης* Mysier im Tm.; *μικροπολίτης* Kleinstädter (de aliis ejus generis ab urbium nominibus deductis vide infra); *μονοφυσίτης* der in Christo nur eine Natur annimmt. Aliter se habent *χαυνοπολίτης*, non ὁ ἐκ χαυνῆς πόλεως, ut *μικροπολίτης* est ὁ ἐκ μικρᾶς π., sed quasi ὁ χαυνός sive χαυνῶς πολίτης.***) Similiter apud Joann. Damasc. *ψευδερημίτης* est ὁ ψευδῶς (καλούμενος) ἐρ. — De *Καρικομεμφίτης*, *Ἱεροκολπίτης* etc. §. 73.

Ex duobus substantivis haec: *ζωμοτεγανίτης*, apud Apicium fem. genere zomoteganite, Brühpfannfisch; *σακοδερμίτης* Soph. fr. sensu incerto; porro ab *Αἰγὸς ποταμοί* fit *Αἰγοσποταμίτης* retento σ, a *Διὸς ἱερόν* fit *Διοσιερείτης* (§. 63.), a *Διὸς πόλις* fit *Διοσπολίτης*. Ad *Μυσοτμωλίτης* (i. e. quasi *Μυσὸς Τμωλίτης*), ubi aequo jure duo substantiva juxta se ponuntur in modum appositionis, prope accedunt *Καρομεμφίτης* apud Polyaen. et *Ἑλληνομεμφίτης*, i. e. Car et Graecus ex Memphi urbe; fortasse etiam *θεοπασχίτης* apud Phot., cujus significatio minus elucet, et *φιλοβολίτης* s. *φλιβολίτης* s. *φλεβολίτης* incertum ap. Aristot. probl.

Incertior etiam est etymologia et quasi ex empyreo illo****) repetenda in his vocibus: *ξενοκουρίτης* Balsam., *ὁλοκωνῖτις* wolliges Kohlkraut, Galen., *ὀνονυχίτης* (cum var.) ap. Tertull. nomen Christo cum

---

*) *θιασίτης* et *θιασώτης*, v. §. 94.

**) De voce *λιπερνήτης*, quam Aristoxenus etiam piscatoribus et nautis indiderit, multa confabulatur Etym. Gud.

***) Quae Passowius in Lex. de hisce vocabulis disputat, contradictionem implicant.

****) Lobeck. pathol. praef.

ignominia inditum. Artotyritae apud Augustinum miro modo homines dicuntur caseum et panem offerentes, in qua voce formanda fortasse ad Tyritas Scythiae barbaros respiciebat. *Λευκανίτης Διόνυσος* sec. Paus. in Elide cultus a *Λευκοκανίτης* posset originem habere, rectius autem a flumine vicino, cui nomen erat *Λευκανίας*.

X. De terminantibus in —*πολίτης* varie distinguendis.
(accedunt aliquot similia.)

§. 71.] 1. Prima classis in fronte habet particulam, sive praepositionem sive *α* privativum; ita simplicissime componitur *συμπολίτης* Mitbürger (cf. *συνναύτης, συνοδίτης, συντεχνίτης*, §. 68. b.), quod fere idem est ac *σύμπολις*, scil. ex eadem urbe patria. Contra *ἐμπολίτης* non solum est: in urbe habitans, sed quasi *πολίτης ἔμπολις*. Theopompus quum (apud Polluc.) dixerit *ἀπολίτης*, in vituperium incidit*), tamen veri simile est, eum non solum dicere voluisse *ἄπολις*, sine urbe patria, sed quasi praegnantius *ἀπολίτης* „Unbürger", qui civis nomen non meretur. Equidem idem esse *ἐμπολίτης* et *ἔμπολις* Passowio non assentior, quum praesertim *ἀπολίτης* (falso illi suspectum) significare dicat privatum hominem, Nicht-Staatsmann.

§. 72.] 2. Quae adjectivum ante *πολίτης* ponant, haec sunt: Ut *κακογείτων* est *κακὸς γείτων* sive *ὁ κακῶς γείτων*, i. e. qui vicini partes male agit, ita *ἰσοπολίτης* est *ἴσος πολίτης* sive *ὁ ἴσως πολίτης*, gleichberechtigt als Bürger, (unde fit *ἰσοπολιτεία*, radix autem *ἰσόπολις* neque his subest neque omnino esse potest); *ἀριστοπολίτης* (vel potius in inscriptionibus *ἀριστοπολείτης*, Boeckh. Inscr. I, 1. p. 611. h. Keil. anal. p. 98.) significat virum de republica optime meritum, *τὸν ἄριστα πολιτευσάμενον*; *νεοπολίτης* est *νεὸς π.* neugemachter B., (longe diversum a *νεαπολίτης ὁ ἐκ τῆς νέας πόλεως* B. der neuen St. vel Neustädter, cui subjungi potest *μικροπολίτης ὁ ἐκ μικρᾶς πόλεως* Kleinstädter, von Kleinbürger, ap. Aesch. et Poll.) Illis simillimum est ap. Comicum *χαυνοπολίτης* i. e. *χαυνὸς πολίτης* s. *χαυνῶς π.*, tamen haec iocose dicenti profecto ante oculos versabatur magnus gentilium numerus, quae ab urbium nominibus ejus generis denominantur, ut *Διονυσοπολίτης* sim. — Etiam *φιλοπολίτης* possit significare *τὸν φίλον πολίτην*, rectius vero et nova simul ratione ducitur a verbo: *ὁ φιλῶν τοὺς πολίτας* (*καὶ τὴν πόλιν*), cujus formationis nullum praeterea exemplum habemus, nisi Comici vocem jocose fictam *διαδρασιπολίτης*, quae civem significat tributa publica effugere volentem.

§. 73.] 3. Quae adjectivum iam ante *πόλις* habent, etiam ab his fiunt paronyma; *νεαπολίτης* et *μικροπολίτης* jam nominata sunt; quasi medium tenet Archaeopolites ex urbis nomine jam composito Archaeopolis, i. e. *ἀρχαία πόλις*. — *Μεγαλοπολίτης* est a *Μεγαλόπολις*, ut scribunt Xenoph. et Strabo, tamen Demosth. et Polyb. etiam a *Μεγάλη π.* idem derivant.

His adjicimus quaedam ab aliis radicibus simili ratione facta,

---

*) *ὀνοματίοις τισὶ τὰ ὅλα διέβαλεν*, Longin. subl. 43, 2; nimirum talibus verbis exquisitis et in vulgarem sermonem non receptis.

(ab adjectivo et *κώμη*: *Ἱερὰ κώμη* in Caria, Pol.; in Mysia, Plin.; huic incolae sunt uno verbo Hieracometae; a *Μεγάλη κώμη* Steph. ducit *Μεγαλοκωμήτης*.)

ab adjectivo et *κόλπος*: *Ἱεροκολπίτης* ex *Ἱερὸς κ.* prope Aradum, Steph.

ab adjectivo et *ἀκτή*: *Καλοακτίτης* vel *Καλακτίτης* ex *Καλὴ Ἀκτή* in Creta insula, Steph.

ab adjectivo et *λιμήν*: *Καλπολιμενίτης* est paulo aliter factum a *Κάλπης λιμήν*.

ab adjectivo et *νῆσος*: *Μακρονησίτης* ex *Μακρὰ νῆσος* prope Lyciam.

ab adjectivo et *τεῖχος*: *Ἀγοραιοτειχίτης* ex *Ἀγοραῖον τεῖχος* ad Hellespontum, et similiter *Ἀκκαβικοτειχίτης* in Hispania, *Δαυνιοτειχίτης* in Thracia, *Διδυμοτειχίτης* in Caria, *Ἡραιοτειχίτης* in Thracia, *Καρικοτειχίτης* in Libya, *Νεοτειχίτης* in Mysia, *Σερῤῥειοτειχίτης* (quod etiam *Σεῤῥατειχ.* a forma *Σέῤῥα*), *Χωλοτειχίτης* in Caria.

ab adjectivo et *πάγος*: *Κυχρεοπαγίτης* ex *Κυχρεῖος πάγος* prope Salaminem, et *Ἀρειοπαγίτης*.*) De hoc nomine varia veteres technici protulerunt, ut Apollon. synt. III, 5, 200; id. de Adv. 587, 21; Schol. A. Il. 5, 19; cf. etiam Steph. B. s. v. *Διοσκούρων* et *Ὠκεανός*. Lobeck. Ind. quaest. litt. Regim., Januar. 1848. p. 10. *Ἀρεοπαγίτης* erat forma Atticis vulgaris, Lob. Phryn. 697.

ex adjectivo et urbis nomine: *Καρικομεμφίτης* i. e. *Μεμφίτης ἐκ τοῦ Καρικοῦ*, quod est Memphidis suburbium, sive mavis *Κὰρ ἐκ Μέμφιδος*.

ex adjectivo et *βῶλος*: *Ἐρυθροβωλίτης* ab *Ἐρυθρὰ β.* in Aegypto.

ab adjectivo et *δρόμος*: *Ἀχιλλειοδρομίτης* in Taurica, Steph.

§. 74.] 4. A composito vocis *πόλις* multa fiunt parasyntheta, quorum duo tantum sunt appellativa: *αὐτοπολίτης* Freistädter (*αὐτόπολις* est ap. Thuc. substantive: civitas libera), et *μητροπολίτης* Hauptstädter, postea urbis principalis episcopus. Ad explicandam vocem *οὐρανοπολίτης* Himmelsbürger, quam theologi inferioris aetatis receperunt, quum *οὐρανόπολις* non inveniatur, recurrendum erit ad corruptionem quandam ex: *οὐρανοῦ πολίτης*, cui simile est in §. sequ. *Ἡλιουπολίτης* et *Ἡλιοπολίτης* cet.

Praeterea haec fere gentilia ab urbibus, quorum nomina composita sunt cum *πόλις*, et primum quidem per vocalem *ο* conjuncta:

Ἀκροπολίτης in Libya, Steph.	*Λεοντοπολίτης* in Aegypto, Strab. (dist. §. 75.)
Δικαιοπολίτης in Thracia, Suid.	*Μανδροπολίτης* in Phrygia, Steph.
Ἐλευθεροπολίτης in Palaestina, Steph.	*Μαρκιανοπολίτης* in Moesia, in nummis.
Ἑλληνοπολίτης in Bithynia, id.	Metropolitae in Thessalia, Caes.
Καροπολίτης in Caria, id.	*Νικοπολίτης* in Acarnania, Steph.
Κουροπολίτης in Caria, Steph.	*Ξυλοπολίτης* in Macedonia, Ptol.

*) Scribitur etiam *Ἀρεοπαγίτης* Plut., Schol. Soph., *Ἀρεοπαγείτης* in Inscr., vel etiam *Ἀρεωπαγίτης*, vid. intpp. ad Suid. Ipse vicus vulgari lingua dicebatur *Ἄρειος πάγος*, *Ἄρεος π.*, *Ἄριος π.*, *Ἄρηος π.* cf. Corp. Inscr. et Keil. spec. onom. p. 102. *Ἀρειοπάγου* secunda positione conjunctim scribitur saepius in Inscr., quamobrem etiam apud Ciceronem Ariopagus legere vult Orellius; eadem lectio est in quibusdam Senecae MSS. Ariopagitae non tantum apud Cic. sunt, sed etiam in Athenaeo est var. lect. *Ἀριοπαγίτης*, cf. Bergm. ad Isocr. Areop., ed. Benseler.

᾿Ολβιοπολίτης in Scythia, Herod.	*Φαγρωριοπολίτης* in Aegypto, id.
Παρθενοπολίτης in Macedonia, Steph.	*Φιλιπποπολίτης* in Thracia, id.
Πονηροπολίτης in Thracia, id.	*Φινοπολίτης* in Thracia, id.
Πυθοπολίτης in Caria etc., id. et Plut.	*Χρυσοπολίτης* in Cilicia, id.
Σκυτοπολίτης in Libya, id.	*Χυτροπολίτης* in Thessalia, id.
Ταυροπολίτης in Caria, id.	Juliopolites in Phrygia, Plin.
Τρεμιθοπολίτης in Cypro, id.	Latopolites in Aegypto, idem.*)

Deinde per vocalem *α* composita, haec faciunt parasyntheta: *Τετραπολίτης* in Attica; *Βιθυνιαπολίτης* in Bithynia?, Steph., mirum anomalum, quum urbs sit *Βιθυνόπολις*. *῾Ιεραπολίτης* in Syria etc., Strab., Plin., et apud Macrob. Hierapolitani; (*῾Ιεράπολις* non disjungitur.)**)

Deinde per vocalem *ε*: *Βεργεπολίτης* prope Abdera, Steph.

per vocalem *ι*: *᾿Αμφιπολίτης* in Macedonia, in nummis; *Θαψιπολίτης* prope Chalcedonem, Steph.; *Καλλιπολίτης* in Aetolia, Herod.; *Τριπολίτης* et *—λῖτις* in Phoenice, Strab.

per diphongum *ου*: *Γαβαουπολίτης* in Galilaea, Steph.; *῾Οδιουπολίτης* prope Heracleam P., id

praecedente littera consonante: *Διοςπολίτης* in Aegypto, etiam ap. Plin. Diospolites (*Διόςπολις* numquam disjuncte scribitur); *῾Υαμπολίτης* in Boeotia, Xenoph.

§. 75.] 5. Sunt quaedam urbium nomina modo composita, modo juxta tantum posita, a quibus paronyma fiunt illis similia: *᾿Αφροδίτης πόλις* et *᾿Αφροδιτόπολις* in Aegypto, inde *᾿Αφροδιτοπολίτης*; *Γυναικῶν πόλις* et *Γυναικόπολις* in Aegypto, inde *Γυναικοπολίτης*, Strab., Plin.

Δούλων πόλις et *Δουλόπ.* in Libya et Creta, inde *Δουλοπολίτης*, Steph.

Μεγάλη πόλις Dem., Pol.; *Μεγαλόπολις* Xen., Strab.; *—λίτης* Dem., Pol.

Etiam propiora sibi sunt *᾿Ανταιούπολις* ap. Ptol., unde fit Antaeupolites ap. Plin., et *᾿Ανταιόπολις* ap. Steph., unde Antaeopolites ap. eundem est. Plerumque autem ab *—ούπολις* est *—οπολίτης*, cf. §. sq. *῾Ερμόπολις* Aegypti, quae etiam *῾Ερμούπολις*, Herodoto est *῾Ερμέω πόλις* disjuncte, unde non solum fit *῾Ερμοπολίτης* (var. l. *῾Ερμεοπολίτης*), sed etiam *῾Ερμέω πολίτης* ap. Steph. — *᾿Αλεξανδρόπολις* dicit Plut. al., *᾿Αλεξάνδρου πόλις* Steph., hanc formam secutus est poëta in Anthol. App. 244. dicens propter metrum: *᾿Αλεξάνδροιο πολίτης*; Tzetzes scribit *᾿Αλεξανδρούπολις*, ut Diod. *῾Ηλιούπολις*, Phot. *Θεούπολις*, *Κωνσταντινούπολις*, imo *῾Ελενούπολις* et *Μεγαλούπολις* a femininis, quare omnis haec compositio vituperatur in Crameri anecd. III, 361. Certe apud Herod. rectius scribitur disjuncte *῾Ηλίου πολίτης*, ut *῾Ερμέω πολίτης*; postea increbuit *῾Ηλιοπολίτης*, ut est apud Aelianum, Plin., Macrob. A *Δομετιούπολις* Steph. ducit *Δομετιοπολίτης*, a *Μιλητούπολις* item *Μιλητοπολίτης*, a *Λητούπολις* — *Λητοπολίτης*; *Πομπηϊοπολίτης* non solum ad *Πομπηϊόπολις* videtur pertinere, sed etiam ad *Πομπηϊούπολις*, quae altera urbs est. *Νειλοπολίτης* a *—όπολις*, quae etiam *Νείλου πόλις*, et eodem modo se habentia

*) His simillimum *Κορακονησίτης* a *Κορακόνησος* in Libya, Steph.

**) Apud Steph. legitur etiam *῾Ιεροπολίτης*, cui simile est *῾Ιεροκωμήτης* ab *῾Ιερὰ κώμη* in Caria, ap. eundem.

Διονυσοπολίτης, *Ἡφαιστοπολίτης*, *Κυροπολίτης*, *Μαιανδρουπολίτης*, *Μιλητοπολίτης*, *Προξενοπολίτης*, *Τιβεριοπολίτης*. *Νεάπολις*, a quo fit *Νεαπολίτης*, conjuncte scribitur ap. Polyb. et Strabonem, non conjuncte ap. eundem Strab., Herod. et Thucyd. Ab *Ῥοδία πόλις* incolae sunt sec. Steph. *Ῥοδιεῖς*, in inscriptionibus *Ροδιαπολειται* vel *Ροδιοπολειται*. (Plinius urbem Rhodiopolim nominat. De varietate vocalis v. Lob. Phryn. 605. 665. Rangabé Ant. Hell. p. 302.)

His subjungimus praeterea: *Ἱππακρίτης* ab *Ἱππούακρα* in Libya, Steph.*)

§. 76.] 6. A nominibus urbium ex genitivo et *πόλις* fiunt haec: primum ex genitivo in *ου*, et *πόλις*:

Ἀδαροπολίτης in Perside, Steph. *Ἀντινοπολίτης* in Aegypto, id.

Ἀδριανοπολίτης in Thracia, id. *Ἀρχανδροπολίτης* in Aegypto, id.

Κωνσταντινουπολίτης, cf. §. 75. His possunt adjungi *Ἀμικουνησίτης* et *Βακχονησίτης* in mari rubro, et *Ἡφαιστονησίτης* in Adiabene; *Ἀβωνοτειχίτης* in Paphlagonia, *Γορδιοτειχίτης* in Phrygia, *Ἐλαιοτειχίτης* et *Ἱπποκωμήτης* in Lycia.

Ex genitivo in *—ων* plurali, et *πόλις*:

Ἀκανθοπολίτης in Aegypto (urbs plerumque nominatur *Ἄκανθος*), Steph.

Ἡρωοπολίτης in Aeg., Strab., Steph., Plin. *Κυνοπολίτης* ibid., iidem.

Κροκοδειλοπολίτης in Aeg., Steph., Plin. *Λυκοπολίτης* ibid., Steph.; —litanus, Macrob.

Comparari his potest *Διοςκουροκωμήτης* in Libya, Steph., et *Κυνονησίτης* ibidem, *Πιθηκοκολπίτης* prope Carthaginem.

Ex genitivo in *—ας*: *Εἰλειθυιοπολίτης* in Aegypto, Steph. (Plin. tantum habet Ilithyopolis); et ex gen. in *—ως* unicum: *Βαδεωπολίτης* in Arabia, Steph.

Ex genitivo in *—ος* et *πόλις* omisso *σ*: *Πανοπολίτης* a *Πανός* et *Πανῶν πόλις*, Plin., Strab., Steph.; *Διοπολίτης* var. lect. pro usitata *Διοςπολίτης*; *Ἡρακλεοπολίτης* Aelian., Phot.; Steph. non solum habet *Ἡρακλεούπολις*, sed etiam *Ἡρακλεουπολίτης* (leg. sec. Lobeck. *—κλεωπ—*); *Ἀπολλωνοπολίτης* Aelian., Steph., Plinio Apollopolites et Apollinopolites. Huic simile est *Ἀπολλωνιερείτης* (de diphthongo cf. *Διοςιερείτης* §. 63) ex Lydiae urbe, cujus nummi exstant; cf. Eckhel doctr. num. III, 93.**)

Adjungi etiam possunt haec: *Δρακοντονησίτης* prope Libyam, Steph.; *Καλπολιμενίτης* in Bithynia, id.; *Καροκηπίτης* in Thracia, id.; *Μυρωνονησίτης* in sinu Arabico; *Πανοκωμίτης* ad mare rubrum, id.; et paulo liberius factum: *Ἀπολλωνησίτης* (ut Apollopolites) prope Libyam.

A quibusdam urbium nominibus in *—πόλις* (maximam partem hybridis) non inveniuntur gentilia in *—ίτης* derivata, ut Areopolis, Cretopolis, Claudiopolis, Decapolis, Flaviopolis, Hadrianopolis, Magnopolis,

---

*) Aliter hoc nomen est atque *Ἵππου κρήνη*, quod a Latinis tantum conjungitur. Goettl. ad Hes. Theog. 6.

**) Non omittendum tamen videtur, tali nomine non locum solum, sed etiam Dei cultum significari, ita ut cum illo comparari possint *Ἀπολλωνικέτης* (Inscr. 3137.), *Ζηνικέτης* Strab., *Ἰσμεινικέτης* cet., cf. Keil. anal. epigr. p. 243.

Martyropolis, Pentapolis (solum adj. —litanus), Plotinopolis, Sebastopolis, Theodosiopolis, quae Graecis litteris scriptae vix ipsae inveniuntur. A *Λατόπολις* apud Plin. tantum est Latopolites, quod interdum confundebatur cum Letopolites.

XI. Quaedam mirabilia in formandis vocibus per terminationem *—ίτης*.

§. 77.] Interdum decurtatio aliqua terminationis fit in derivandis gentilibus, ut ab oppido *Αὐενίων* prope Massiliam fit *Αὐενίτης* pro *Αὐενιονίτης*, quod nimirum difficilius foret ad eloquendum. Eadem causa subesse videtur voci *Καινίτης* ab urbe Samnitica *Καινίνη*, et voci *Μαχαιρίτης* pro *Μαχαιρούντιος* ap. Jos., ex urbe Judaeae *Μαχαιροῦς*. Minus necessaria est mutatio in *Ἀφθίτης* ab *Ἀφθαία* urbe Aegypti, et *Ἀφνίτης* ab *Ἄφνειον*, quod est Phrygiae oppidum; *πύλαι Μελίτιδες* (non *Μελιτίδες*, Pap.) a demo *Μελίτη* prope Athenas; cf. §. 31.

A nominibus locorum parathetis interdum breviora formantur gentilia, ut *Νικιώτης* (s. *Νικεώτης*) a *Νικίου κώμη* quae est in Aegypto, et in eadem terra *Ἀργεώτης* ab *Ἀργέου νῆσος*, et *Χαιρεώτης* a *Χαιρέου πόλις*, *κατ' ἔλλειψιν*, ut ait Steph.; cf. §. 82. extr.

E contrario aliquoties justo longius est vocabulum derivatum, non solum una littera addita, ut ap. Jos. *Ἀννανίτης* et *Καρνανάτης*, a locis *Ἄννα* et *Κάρνα*, (*Φαρανίτης* autem a *Φαράν*), sed etiam tota voce adjecta, ut ab *Ἀγκυρών* ap. Steph. gentile fit *Ἀγκυροπολίτης*, ab *Ῥοδία* in Inscr. *Ῥοδιαπολίτης* sive potius *—λείτης* (ap. Steph. *Ῥοδιεύς*), ubi veri est simile, Stephanum omisisse longiora urbium nomina *Ἀγκυρόπολις* et *Ῥοδιάπολις*, quorum hoc apud Plin. revera scribitur; cf. §. 75.

XII. Terminationes similes, quibuscum terminatio *—ίτης* commutatur.

§. 78.] 1. *—ίτης, —ίτη, —ιτος*: *ἐσχαρίτην* accus. (gebrat. Fleisch) in versione LXX. virorum, (II. Reg. 6, 19.) nonnulli ad nom. *ἐσχαρίτη* retulerunt, quum tamen rectius referatur ad *ἐσχαρίτης*. Etiam *Νηρίτη* ap. Aelian. (cf. Gesneri ind.) corrigatur necesse est in *Νηρίτης*. Tamen non solum barbara nomina in *—ίτη* aliquoties desinunt, ut *Δοκιμίτη* (pro *Δοκίμεια*) in Phrygia, (Steph. s. v. *Σύνναδα*), *Τυριτακίτη* ad Pontum, sed etiam semigraeca, ut *Πορφυρίτη* in Arabia, *Ἀρτεμίτα* in Assyria et inter Echinades insulas, *Μελίτη* vario sensu, cf. Papii Lexicon. Et apud Romanos quum ciborum arte factorum nomina, imprimis placentarum, feminino genere solerent nominari, ex masc. Graecis factae sunt: sphaerita (§. 8.) et zomoteganite. (*τηγανίτης* §. 20.)

Terminatio *—ιτος* prope accedit ad *—ίτης* in his: *Ἄγχιτος* qui dicitur apud Diog. L., apud Empedoclem primam sequitur declinationem: *Ἀγχίτης*, G. *—τεω*. Ita pro nomine usitato *Ἐπαφρόδιτος* in nummo ap. Mionn. legitur *Ἐπαφροδίτης*. Et *Ἐπάριτοι* qui alias dicuntur, ap. Steph. sunt *Ἐπαρῖται, ἧ δὲ πόλις αὐτῶν Ἔπαρις ἔδει, οὐχ εὕρηται δέ.*; cf. §. 33.

§. 79.] 2. *—ίτης, —ος, —ιος, —αιος*. Apud Josephum *Σίκημος* dicitur incola urbis, quae alias ipsa id nomen habet; Steph. incolam nominat *Σικημίτης*. Asculi civis est *Ἄσκλος* et *Ἀσκλίτης*. Ab urbe Cretae *Δραγμός* derivatur gentile *Δράγμιος*, sed *Δραγμίτης ἄμεινον* sec. Steph. Ab urbe Achajae

Ἑλίκη derivatur per abundantiam terminationis *Ἑλικώνιος* et *—νίτης*, pro *Αἴξιος* (in Libya) dicitur *Αἰξίτης* et *Αἰξάτης*, pro *Γάβιος Γαβίτης* apud Dionys. Hal., qui ejus formae amantior videtur; his adjungi possunt nonnulla alia ab adjectivis ducenda, §. 24. sqq. A nominibus per *—νησος* compositis plerumque fit *—ιος*, ut *Ἑκατοννήσιος*, *Ἱππονήσιος*, *Μυονήσιος*, *Πατροκλονήσιος*, *Πελοποννήσιος*, *Προκοννήσιος*, haec sine varietate; contra pro *Δρακοντονήσιος*, *Ἱερονήσιος*, *Χερσονήσιος* etiam forma longior in *—ίτης* in usu est. *Ἀνθηδόνιος* vero ab *Ἀνθηδονίτης* distinguitur, illud Boeotiae, hoc Syriae urbi tribuitur.

Similiter *—αῖος* et *—ίτης* commutantur in his: *Σιγγαῖος* et *—γίτης*, *Κυρηναῖος* et *—νίτης*, *Γεφυρωταῖος* et *—τίτης*, *Ναπαταῖος* et *—τίτης*, *Παγασαῖος* et *—σίτης*, *Πλαδαραῖος* et *—ρίτης*, *Παρωραῖος* et *—ρίτης*, *—ρείτης*, *—ρεύς*, *—ραιάτης*, *Ἐρυθραῖος* de Ionum urbe *Ἐρυθραί*, *Ἐρυθρίτης* de urbe Cyrenaica *Ἐρυθρόν*; immo *Μυρωρονησαῖος* et *—σίτης*. De voce Euripidea *ἀντραῖος* Steph. sententiam dicit: *ἔδει ἀντρίτης, ὡς λίκνον λικνίτης*, et idem: *Ναπατίτης ἔδει* (scil. *τῷ τῆς χώρας τύπῳ*, sunt enim Napatae in Libya), *ἔστι δὲ Ναπαταῖος*.

§. 80. 3. *—ίτης, —έτης, —ότης, —ώστης*. Per terminationem *—έτης* ducuntur paronyma: a prima declinatione, ut *φυλέτης* ex eadem Atticae tribu, *ἀρχέτας θρόνος* Herrscherthron, Eurip., *νυμφέτας* id.; *Ἀτριέτης* ex Etruscorum oppido *Ἀτρία*; *Τραμπυέτης* a *Τράμπυα* loco Epiri; — a secunda declinatione: *Ἰέτης* ex Io insula, *οἰκέτης* et *οἰκέτις* (*περιστερά*) Soph. fr., domesticus, maxime de servis, *Γλαυκέτης* Atheniensis nomen, Aristoph., Dem.; — quibus accenseri possunt verbalia: *γενέτης* parens, Soph.; *εὑρετής* fem. *εὑρέτις* Soph. fr.,*) *ἱκέτης* et *ἱκέτις* Soph., *λαμπέτης*, *ναέτης* incola, Androt., *ὀφειλέτης* debitor, Soph., qui etiam *ὁμευνέτις Αἴαντος* dicit.

Rara est terminatio *—ότης*, ut *ἱππότης Κολωνός*, et *δημότης* aliquoties ap. eundem Sophoclem legitur, qui et *ἀγρότης*, immo *ἀγρώστης ὄχλος* dicit, talium terminationum amantissimus; cf. sequ.

§. 81.] 4. Terminatio *—ᾰτης* et *—ᾱτης*: *ἐργᾰ́της* operarius, legitur ap. Soph., *ἐργᾰ́τις* ap. eundem et in Anthol., *συνεργᾰ́τις* ap. Eurip., haec a verbo deducta.

A nominibus primae declinationis in *α*: *ἀγυιᾱ́της* et *—ᾶτις*, Pind., Eur., *Αἰβουρᾱ́της*, *Αἰγειρᾱ́της*, *Ἀκαῤῥάτης*, *Βουκιννᾱ́της*, *Γενοάτης*, *Θεισοάτης*, *Καπιννᾱ́της*, *Κιβυρᾱ́της*, *Αἰξᾱ́της*, *Λυκοάτης*, *Μεσολάτης*, *Μεσσοάτης*, *Μεσπιλάτης*, *Οἰνάτης*, *Πισᾶτις*, *Πολάτης*, *Πτελεάτης*, *Ῥεσινᾱ́της* (melius quam *—ναῖος* sec. Steph.), *Ῥαβεννάτης*, *Σπινᾱ́της*, *Ὑδράτης*, *Φιλᾱ́της*.

A nominibus primae decl. in *—η*: Pro *Γενεσαῖος* melius est *Γενεσάτης*, *διὰ τὴν χώραν* (Laconicam), ut ait Steph.;**) *Ἰθωμάτας* Dorica est forma pro *Ἰθωμήτης*; *Κραναάτης*, cujus sonus mirationem movere potest, non dictum esset, nisi Dorienses Peloponnesii eam formam vehementer adamassent; *Οἰνωάτης*. *Φιδηνάτης* et alia similia Latino sermoni quasi concessa sunt.

A pluralibus in *—αι*: *Αἰράτης*, *Θαλαμάτης*, *Καρυάτης*, *Καφυάτης*, *Μοναβάτης*, *Πυλᾶτις*, *Πιτανάτης*.

---

*) Masculinum propter accentum *σεσημείωται*, ut dicit Etym. Gud. v. *ἵκω*, praemissis his: *τὰ εἰς της λήγοντα ἀρσενικὰ βαρύτονα βραχεῖ παραληγομένῳ, καὶ ἁπλᾶ ὄντα, οἷον γενέτης, δεσπότης, ἱκέτης*.

**) Idem s. v. *Φυτεάτης*: *ὁ γὰρ τύπος Ἀρκάσι συνήθης*.

A nominibus secundae declinationis: a femininis *Οἰάτης*, *Πριονερνάτης*, a neutris *Βοιάτης*, *Μεταχοιάτης*, a neutro plurali *Σιγγνάτης*.

—*άτης* et —*ίτης* promiscue dicuntur in quibusdam nominibus: *Βιλβινάτης*, *Αιξάτης*, *Ναπάτης*, *Σιβδάτης*, *Χελωνάτης*. Vocem *Τυρίτης* Stephanus derivat a forma ficta *Τύρις*, *ἔδει παρὰ τὸν Τύραν Τυράτης*.

§. 82.] 5. Terminatio —*εάτης* primum oritur a prima declinatione: a nominibus in —*εα*: *Ἀλεάτης*, *Ἀσεάτης*, *Θυρεάτης*, *Μαλεάτης*, *Ταριχεάτης* (urbem praeterea Strabo scribit *Ταριχεία*), *Τεγεάτης*, *Ὑδρεάτης*; tum correpta diphthongo ex —*εια*: *Αἰνεάτης*, *Αἰπεάτης*, *Ἀντεάτης*, *Ἀρδεάτης*, *Ἀρεάτης*, *Αὐγεάτης*, *Μιδεάτης*, *Μυρλεάτης*; — a pluralibus in —*εαι*: *Ἀρνεάτης*, *Γαθεάτης*, *Κεδρεάτης*, *Κορσεάτης*, *Κροκεάτης*, *Μακαρεάτης*, *Πλυνεάτης*, *Τραγεάτης*, *Τυπανεάτης*; a plur. in —*ειαι*: *Κεγχρεάτης*, *Ὀρεάτης*. Unum a simplici —*α* ductum est *Δεῤῥεάτης*. *Λαμπεάτης* etiam per diphthongum scribitur.

a femininis secundae declinationis *Ἐρινεάτης*, *Φενεάτης*, a neutris: *Πτελεάτης*, et correpta diphthongo *ει*: *Γυθεάτης*, *Σεῤῥεάτης*, *Φυτεάτης*.

a tertiae declinationis voce in —*ας*: *Πανεάτης*.

a nomine paratheto *Μόψου ἑστία* fit brevior forma *Μοψεάτης*, cf. §. 77.

§. 83.] 6. Terminationes —*ειάτης* et —*αιάτης*. —*ειάτης* ducitur a nominibus primae decl. in —*εια*: *Ἀγαμειάτης*, *Αἰθαλειάτης*, *Ἀκμονειάτης*, *Ἀμφιγενειάτης*, *Βατιειάτης*, *Γερανειάτης*, *Γηρειάτης*, *Ζελειάτης*, *Ἰλουργειάτης*, *Κορωνειάτης*, *Κρανειάτης*, *Λαμπειάτης* (§. 82.), *Λαμπετειάτης*, *Πλατειάτης*, *Ῥοβειάτης*, pro quo etiam *Ῥοβείτης* et *Ῥοβηίτης* dicebantur.

a neutro plurali est: *Καρνειάτης*, et a terminatione —*ων* Steph. habet *Καυλωνειάτης*.

Terminatio —*αιάτης* sequitur nomina feminina in —*αια*: *Ἀστυπαλαιάτης*, *Βαιάτης*, *Ζαιάτης*, *Μαιάτης*, *Ποτιδαιάτης*, *Ῥοξονοκαιάτης*, *Χαλκαιάτης*, — in —*αιαι*: *Πλαταιάτης*, sed a simplici —*αι* producitur in his: *Εὐναιάτης*, *Ῥοδαιάτης*; — a masculino in —*αιεύς*: *Πειραιάτης*, et fortasse a simplici —*εύς* vel —*αῖος*: *Παρωραιάτης*.

§. 84.] 7. Terminatio —*ιάτης*. Etiam hanc fuisse Arcadibus propriam, declarat Steph. s. v. *Δελφουσιάτης*, quae a feminino in —*ία* facillime provenit; eadem ratione facta sunt:

Ἀκμονιάτης, (—*ειάτης* et —*ίτης*.)	*Ιουερνιάτης*,	*Νηκουιάτης*,	*Ῥωμυλιάτης*,
Ἀπολλωνιάτης,	*Κασταniάτης*,	*Νικωνιάτης*,	*Ταρχιάτης*,
Ἀσιᾶτις,	*Καυλωνιάτης*,	*Ξιλιάτης*,	*Τισιάτης*,
Βραχιάτης,	*Κυδωνιάτης*,	*Ξιφωνιάτης*,	*Ὑριάτης*,
Βρυστακιάτης,	*Μαγιάτης*,	*Ξουθιάτης*,	*Ὑρκανιάτης*,
Γορδυνιάτης,	*Μαραθωνιάτης*,	*Ποσειδωνιάτης*,	*Ὑσιάτης*,
Διωνιάτης,	*Μιλωνιάτης*,	*Ποτιδανιάτης*,	*Φαβιάτης*,
Ἐλανιάτης,	*Ναξιάτης*,	*Ῥιζηνιάτης*,	*Φιάτης*,
Ζειρινιάτης,	*Ναρνιάτης*,	*Ῥιθυμνιάτης*,	*Ὠστιάτης*.

A pluralibus in *—ιαι* sunt fere haec: *Βρασιάτης, Βρικιννιάτης, Καπριάτης, Φημιάτης.*

A secunda declinatione haec: ab *—ιοι: Θουριάτης,* — ab *—ιον: Ἀρτεμισιάτης, Βιθυνιάτης, Δαννιάτης, Ἐλυμνιάτης, Κυτινιάτης, Λαβινιάτης, Λακινιάτης, Πλημμυριάτης* (etiam *—ράτης*). A neutro plurali est *Βαργυλιάτης.*

A simplici *—η* provenit *Σπαρτιάτης, Σπαρτιᾶτις,* a simplici *—α: Ἐχειλιάτης, Καλυμνιάτης,* a simplici *—ος: Ἠδωνιάτης, Κολωνιάτης,* a simplici *—οι: Λουσιάτης.*

Contra *—ιάτης* fit ex terminatione *—εια* in his: *Βοβωνιάτης, Κυνετιάτης, Κωνσταντιάτης, Ῥιθυμνιάτης,* et ex terminatione *—αιον* in *Παντικαπιάτης.* Terminationi *—ων* additur *—ιάτης* in his: *λειμωνιάτης* et *—ᾶτις* lapis viridis, *Αἰσωνιάτης* et *Κροτωνιάτης.* Sub v. *Ἰάμνια* Steph. dicit de gentili: *ἔδει Ἰαμνιάτης, ἔστι δὲ καὶ Ἰαμνίτης καθ' ὕφεσιν τοῦ α. τὰ γοῦν καθ' ὕφεσιν τοῦ ᾱ διὰ διφθόγγου εἰσὶ πλὴν τοῦ Ἰαμνίτης καὶ τοῦ Δαννίτης.* Idem rursus s. v. *οἶκος* etiam nominat formam *οἰκιάτης, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ᾱ ἀπὸ τοῦ οἰκίτης.* Et sub v. *Φάσις: ἔδει Φασίτης,* — *καὶ πλεονασμῷ τοῦ ᾱ Φασιάτης.* Idem dicit de duplici forma *Νωνακρίτης* et *—κριάτης.* Ab urbe Laconica *Φάρις* est *Φαρίτης,* Paus. vero dicit *Φαριάτης,* fortasse ut distinguantur hujus urbis cives ab incolis Phari, qui apud Caesarem sunt Pharitae, alias *Φάριοι.* Ab urbe *Ἄζωρος* item deducitur et *Ἀζωρίτης* et *Ἀζωριάτης,* Strab., Diod.; *λειμωνίτης* dicitur pro *λειμώνιος,* et praeterea *λειμωνιάτης,* et apud Plin. leimoniatis est gemma viridis.

§. 85.] 8. *—ίτης* et *—ιστής.* Interdum sine dubio male scribitur *—ιστής,* ubi nemo cogitabit de actione verbi, ab hoc enim verbalia fiunt in *—ιστής.* Ita corrigendum erit ap. Philostr. *κολπιστής* vel *κολπίστης* sinus accola, (*φιλοδειπνιστής* tolerari potest, quamquam proprie dicendum fuit *φιλοδειπνίτης,* cf. §. 69.) Qui apud Suidam leguntur *ἐθνῖται* Stammgenossen, ap. Hesych. minus recte scribuntur *ἐθνισταί,* et in Anthol. pro *Κανωπιστὰ θεός* sine dubio scribendum *Κανωπίτας.* Rursus discrimen interest inter *ὀρφνίτης* et *ὀρφανιστής,* nam *ὀρφανισταί εἰσιν οἱ τοὺς ὀρφανοὺς τρέφοντες* (Schol. Soph. Aj.), et *ἐλαΐτης* num inferiore aetate cum *ἐλαΐστης* Olivensammler confusum sit dubitationem habeo. (Jac. Anthol. 8, 182.) *βηματιστής* de oratore dictum, fortasse a verbo inusitato *βηματίζειν* possit derivari, ita ut oratorem nimis eloquentem significet; et similiter *Ἡλιαστής* non opus est recto itinere ab *Ἡλιαία* ducere, sed a verbo quodam *ἡλιάζειν,* in Heliaca judicis officium habere. In vocibus *στασιώτης* et *στασιαστής,* quorum illud paronymum est, hoc verbale, notandum erit secundum Moeridem, illud esse Atticum, hoc communis dialecti. Qui Aetolorum partes sectatur, a verbo *αἰτωλίζειν* dicitur *Αἰτωλιστής,* in Stephani MSS. minus recte *Αἰτωλίτης,* falso *Αἰτωλιτής;* rursus incolae urbis *Λύγκος* (in Epiro) falso scribuntur *Λυγκισταί* ap. eundem. Idem sane dicit: *Ἐορδοὶ, ἐκλήθησαν καὶ Ἐορδισταὶ ἀπὸ τοῦ ἐορδίζω, ὡς Λυδὸς λυδίζω,* ita ut paene conjiciamus, inferiore linguae aetate formam *—ιστής* in usu fuisse pro simplici nomine gentili, non autem sensu asseclarum, nam verbum *ἐορδίζω* numquam omnino dictum putaverim.

§. 86.] 9. *—ίτης, —ίδης, —ιάδης.* Etiam in his terminationibus discernendis haud parva est difficultas, quum nonnullis locis altera alteri tam propinqua sit, ut fines vix possint dignosci. *Ἑρμοκλείτης* sane in Anthol. quum ferri non possit (Keil. anal. p. 120.), *Ἑρμοκλείδης* erit nominandus, et Photii

Συβρίται sunt demos Atticae *Συβρίδαι* (cf. Inscr. 281.), sed ea ipsa res mirationem movere possit, quod demorum nomina topica plerumque patronymicorum formam induunt, ut *Βερενικίδαι*, *Εἰρεσίδαι*, *Ἐχελίδαι*, *Εὐπυρίδαι*, *Ἰωνίδαι*, *Κρωπίδαι*, *Κυδαντίδαι*, *Σημαχίδαι*, *Σκαμβωνίδαι*, *Τιτακίδαι*, *Τυρμίδαι*, *Χολλίδαι* etc. Magis mirabilia sunt alia gentilia, ut *Ἰδηίδαι* Idae montis incolae, ibidem *Δαρδανίδαι*, *Πηδασίδαι*, *Ὀδρυσίδαι* Odrysae in Thracia, *Ἐρεβίδαι* Lotophagorum tribus, *Ζωβίδαι* in Carmania, *Τευθίδαι* in Arcadia ab opp. *Τευθίς*; et Astaci Bithyniae urbis incola nominatur et *Ἀστακίδης* et *Ἀστακιήτης*. Ita etiam *Βορυσθενῖται* sunt apud Propert. Borystenidae propter metrum dicti. Similiter *Δόλογκοι* Thraciae gens, etiam *Δολογκιάδαι* ap. Steph. citantur, ex poëta quodam epico, ut videtur, et *Βερενικιάδαι*, a quibus discernendi Attici *Βερενικίδαι*. Foeni species *ὀδοντίδης* (Steph. Thes.) et syrtides, i. e. Syrtidi vicinus, quod ap. Plin. legitur, scribenda videntur *ὀδοντίτης* et syrtites. Contra *βαλβιτώδης* videtur elocutionis varietati et delectationi tributum pro *βαλβιδώδης*; cf. §. 34.

Interdum tamen terminatio *—ίτης* omnino originem paternam significat, ita ut pro *—ίδης* posita sit: *Ὠκεανίτης* Oceani filius, Steph., et ejus filia Oceanitis, Virg.; *Νηρίτης* juvenis a Neptuno et Venere amatus, Nereï filius putandus est ap. Aelian.; *Κυκνίτης σημαίνει τὸν τοῦ Κύκνου*, nimirum filium, Etym. Gud.; *Καρκινίτης* Carcini filius ap. Aristoph., fortasse cum allusione ad nomen geographicum, ut solet Comicus. Praeterea apud Steph. commemorantur *Κεκροπίτης* pro *—πίδης*, immo fem. *—πίτις* (sic), Atheniensis, et eodem sensu *Μοψοπίτης* a rege, cujus nomen *Μόψοψ* (quod vehementer mirum) prima positione numquam sit usurpatum.

§. 87.] 10. *—ίτης* et *—ίας*. Saepenumero ab eadem stirpe paronyma fiunt per has terminationes: *γαλακτίτης* et *γαλαξίας*, *θαλασσίτης* et *—σσίας*, *κερατίτης* et *—τίας*, *κυκνίτης* et *—νίας*, flumen *Ὁπλίτης* et *Ὁπλίας*, *πιτυρίτης* et *—ρίας* etc., quibus ex Plinio addi possunt lapides: carcinias, cantharias, chalazias, icterias, myrmecias, ostracias etc. Omnia enumerare et longum est et inutile. *τρωματίτης* autem ap. Herod. falso scribitur pro *τρωματίης*, qualis est dialectus Ionica; falso etiam in Lex. Passowii al.

§. 88.] 11. *—ίτης, —ινός, —ηνός*. *Ἀμπελῖνος* sec. Steph. dicebatur *τύπῳ Ἰταλικῷ* pro Graeca forma *Ἀμπελίτης*; idem docet: *Νισιβηνὸς, καὶ ἔδει Νισιβίτης, ἀλλ' ὁ τύπος Αἰγύπτιος καὶ Λιβύης, ὁ δὲ διὰ τοῦ ηνος παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ τὴν ἕω*. A Strabone Armeniae regio et *Φαυνῖτις* nominatur, et *Φαυνηνή*. Ab Argante loco Indiae item et *Ἀργαντίτης* est, et *Ἀργαντῖνος* apud Steph., rectius *—τηνός*, ut monet Papius. Sed Steph. alio loco dicit: *Ταξιλίτης τῷ τῆς χώρας τύπῳ, καὶ Ταξιληνὸς, (τῷ δὲ παρ' ἡμῖν Ταξιλεύς)*; — contra: *Ταρσηνοί* ab urbe Hispaniae *Ταρσήιον, ἔδει —σηίτης ἢ —σηιώτης* (cf. §. 55.). A nomine *Ἀλεξάνδρεια* tot urbibus tributo non solum *Ἀλεξανδρεύς, —δρῖνος, —δρεώτης* factum, sed etiam *Ἀλεξανδρίτης*, quo usum fuisse e. gr. Eratosthenem dicit Didymus ap. Steph.

—άτης et *—ηνός* proxima sunt in urbe Arabiae *Ζόαρα*: *Ζοαρηνοὶ διὰ τὸν ἐγχώριον τύπον καὶ Ζοαρᾶται, οἱ γὰρ δύο τύποι Ἀράβιοι*.

§. 89.] 12. *—ίτης, —εύς, —ιεύς*. Ab *Ἄζωρος* urbe Macedoniae fit *Ἀζωρίτης*, *Ἀζωριεύς*, *Ἀζωριάτης*; Steph. dicit *Ὑδρηλεύς* et *Πιναρεύς*, Plin. Hydrelitas vocat et Pinaritas. *Αὐτομαλακίτης*

sec. Steph. dicendum *διὰ τὴν χώραν* (Libyam), *τῷ δὲ καθ' ἡμᾶς τύπῳ —κεύς*. *Τριχωνίτης* et *—νῖτις* rursus Stephano dicitur, Polybio *Τριχωνιεύς*, sine discrimine de Aetoliae oppido. Expressis verbis Polyb. citatur a Steph., quod ab urbe Aetolica Arsinoë non faciat *Ἀρσινοΐτης*, sed *Ἀρσινοεύς*, qua de re certi aliquid vix potest statui, quum decem illo nomine appellatae sint urbes. Pro *Τομίτης* (in Scythia), quod Steph. et Plin. habent, Strabo scribit *Τομεύς*, et *Τετραπολίτης* dicitur etiam *—λιεύς*. Discrimine tamen notanda haec: *Ἀζανίτης* ab urbe Phrygiae *Ἀζάνιον*, sed *Ἀζανιεύς* a loco Arcadiae *Ἀζανία*; — *Γαδαρῖτις* Palaestinae regio, sed *Γαδαρεύς* incola urbis *τὰ Γάδαρα* in Coelesyria; — *Τυανίτης* et regio *—νῖτις* in Aegypto, *Τυανεύς* de oppido Cariae; — *Ἠιονίτης* de loco Macedoniae, *Ἠιονεύς* de alio, qui erat in Chersoneso; — etc.

§. 90.] 13. *—ίτης* et *—ήτης*. Praeter nomen subst. *Γαζαῖος* sec. Steph. pro adjectivo dicitur *Γαζίτης*, *Γαζάτης*, *Γαζήτης*. Longum *α* apud poëtas interdum per ionismum solitum mutatur in *η*, ita ut e. gr. in Eurip. Androm. et *Ἀσιᾶτις γῆ* dicatur, et *Ἀσιῆτις γέννα*, ap. eundem in Iph. T. *Ἀσιήτας ὕμνος*. Pro *Βεμβινάτης* (prope Nemeam) etiam *Βεμβινήτης* dictum est *κατὰ τροπήν*, ut ait Steph., item pro *Σπινάτης* etiam *Σπινήτης* habemus ap. Strab. — In Anthol. pro *συνεργάτης* (Paul. Sil. ecphr.) non solum *συνεργέτης* legitur in MSS., quod tolerabile, sed etiam *συνεργήτης λαός*, quod reprobrandum.*)

Terminationes *—ίτης* et *—ήτης* saepissime commutantur, quum longum iota tam prope accedat ad eta, ut inferiore Graeci sermonis aetate sexcenties *η* scriptum inveniatur pro *ι* (*ἔχης* in Etym. Gud., etc.). *—ίτης* et *—ήτης* inveniuntur alternantia e. gr. in his: *βωλίτης* boletus, *γυμνίτης* et *—νήτης* apud Lycophr., *ἐνορμίτης* et minus recte *—μήτης* in Anthol., *κεφαλίτης* in lex. vet., *κεφαλήτης* ap. Hesych. (Lob. Phryn. 700. Hemst. Plut. 392), *λιπερνίτης* et *—νήτης*, *οἰκήτης* et *οἰκίτης*, et per pleonasmum ex hoc *οἰκιάτης*, *ποιμνίτης* et *—νήτης* Soph., *τεχνίτης* et *—νήτης*, **) deinde gentilia, ut *Γαγγίτης* et *—γήτης*, *Γαζίτης* et *—ζήτης*, *Δαφνίτης* et *Δαφνητικός*, *Κοροκονδαμῖτις* et *—μῆτις*, *Ἀρσινοΐτης* et *—ήτης*, *Ῥοδοΐτης* et *—ήτης*, *Συηνίτης* Strab. et *Συηνήτης* Steph., *Φαρανίτης* et *—νητικός*; in MSS. variant *Ἀδρηνίτης* et *—νήτης*, *Ἰνδικίτης* et *—ήτης*, al. Ita etiam *Ἀβουλίτης* Persarum praefectus per *ι* scribitur ap. Arrian., Plut., Curt., per *η* vero ap. Diod.

Haec rursus solam terminationem *—ήτης* habent et rejiciunt omnino *—ίτης*: *κηλήτης* an Geschwulst leidend, Synes. ep.; *κορυνήτης* Keulenträger, Hom. al.; *λιμνήτης* et *—νῆτις* im Sumpfe, Theocr.; *κομήτης* haarig, Soph.; *σφραγιδονυχαργοκομήτης* Stutzer, Aristoph.; *πλανήτης* unstät, Soph., quod si a verbo repetitur, *πλανητής* foret scribendum, ut *σφενδονητής*, *φοιβητής*; *ὑπηνήτης* bärtig; deinde ex gentilium numero: *Αἰγινήτης*, *Βεμβινήτης*, *Ἰήτης* (et *Ἰέτης*), *Νινοήτης*, *Οἰταιήτης* (pro *—ταῖος*), *Πισυήτης*, *Πλινθινήτης*, *Σιδήτης*, *Στοιήτης*, *Τριηρήτης*, in quibus hic illic, sed non ubique, ad evitandam cacophoniam (*ι —ι —ι*) terminatio *—ήτης* videtur esse praelata.

Δερβήτης a *Δέρβη* habet gemellam formam *Δερβείτης* ab ejusdem urbis nomine *Δέρβεια*, sed *Ζηλίτης*

---

*) *συνεργαστής* cum Jacobsio scribere, quum non necessarium esset, tum contra metrum.

**) *κυανήτης* et *κυανίτης* in Schneid. et aliorum Lex. commemorata numquam in scriptoribus inveni.

est ab Aethiopum loco *Ζῆλος*, et *Ζηλήτης* ab Armeniae oppido *Ζῆλα*. Notandum est, a *Θρακῶν κώμη* et *Ἱερὰ κ.* formari *Θρακοκωμήτης* et *Ἱεροκωμήτης* (Steph. s. v. *Αἴγιν*. habet etiam simplex *Κωμήτης*, fortasse per breviloquentiam tantum dictum), contra a Novo Como apud Strab. derivari *Νεοκωμίτης*, cui formae se applicant Scythici *Ἑπτακωμῖται*, quorum locus nomine videtur carere, et *Ἱπποκωμῖται* ab *Ἵππου κώμη*. *Νιγρῖται* etiam *Νίγρητες* dicti sunt, et *Βαρδυῖται* etiam *Βαρδύητες*. De *αἰχμητής* Etym. Gud. monet, id verbo esse propius (*αἰχμάζω*, rectius *αἰχμάω*), *εἰ γὰρ ἦν παρώνυμον ἀπὸ τοῦ αἰχμή, ὤφειλε βαρύνεσθαι, ὥσπερ ὑπηνήτης* etc. Sed *ζυμήτης* (pro *ζυμίτης*) paroxytonum tamen in eodem Lex. derivatur falso *παρὰ τὸ ζέω*.

§. 91.] 14. Terminatio *—ιήτης* in Ionum dialecto dicebatur pro *—ίτης*, ut *ὀφιήτης, ὀφιῆτις πέτρα, πολιήτης* non solum apud Hom. et Herod., sed etiam metri gratia apud poëtas posteriores, ut *πολιήτης* ap. Nonnum, *πολιῆτις* ap. Eurip. cet., similiter *λοφιήτης* in Anthol., quod facile potest a *λοφιή* derivari, *λοφίτης* enim non invenitur. Praeterea gentilia, a prima declinatione: *Ἀπολλωνιήτης, Ἁρπυιήτης, Κρηστωνιήτης, Σπαρτιήτης, Τεγεήτης*, a secunda in *—ιον* et *—ια*: *Βαργυλιήτης, Δουλιχιήτης, Καστνιήτης*, et per pleonasmum litterae *ι*: *Ἀστακιήτης* ab *Ἄστακος*; a tertia: *Κροτωνιήτης, Ἰουλιήτης, Ἱεραπολιήτης* et *—ιῆτις*, etc. — Ad haec

§. 92.] 15. Terminatio *—ιώτης* proxime accedit; ea ab appellativis interdum fit; a prima declinatione in *—ια*: *ἑστιῶτις αὔρα* ap. Soph., *στρατιῶτις ἀρωγή* ap. Aesch.; *κεφαλιώτης* vero, *μηχανιώτης* et *Ἀκτιώτης* a simplici *—η*; — a secunda: *ἀγριώτης, ἰδιώτης, ἡλιῶτις ἀκτίν* Soph., et ventus *ἀφηλιώτης*, et *πλεονασμῷ τοῦ ι σπαργανιώτης, νησιώτης* et *νασιῶτις ἑστία* Soph.; — a tertia: *πατριώτης* (Steph. *ὤφειλε πατρίτης, ἄμεινον δὲ πατριώτης*), *στασιώτης, ἀσπιδιώτης* (cf. §. 34.), quibus possit adnumerari *ποιμνιώτης* (et *ποιμνίτης*) *ὑμέναιος*. Quorum nonnulla tantum ad usum poëtarum sunt accommodata. Gentilium multo major numerus est; a prima decl. *Αἰλιώτης, Ἀστεριώτης, Γλαυκιώτης, Μυγδονιώτης, Νιτριώτης* (etiam *—ίτης*), *Θεσσαλιώτης, Κασταλιώτης, Λαμιώτης, Κωρυκιώτης* (correpta diphthongo *ει*), *Μασσαλιώτης, Μοψοπιώτης* (etiam *—πίτης, ἴσως δὲ καθ' ὕφεσιν τοῦ ω*, Steph.), *Οἰχαλιώτης, Παιταλιώτης, Πελασγιώτης, Σικελιώτης, Σφακτηριώτης, Φθιώτης*, — a secunda declinatione in *—ιον*: *Ἀστεριώτης, Δουλιχιώτης, Ζεφυριώτης* (*καὶ —ρίτης συγκοπῇ τοῦ ω*, Steph.), *Κασιώτης, Πηλιώτης, Σιλινδιώτης* (etiam *—δίτης*); *Λαυριωτικός*; deinde nonnulla a terminatione *—ος* sine iota, ita tamen, ut forma *—ιος* juxta posita inveniatur: *Ἐπιδαυριώτης, Ἰσθμιώτης, Κυνθιώτης*, tum parasyntheta per *νῆσος* facta: *Χερσονησιώτης*, promiscue dictum cum *Χερσονησίτης* ap. Xenoph., praeterea ap. Hephaest., *Ἡφαιστονησιώτης*; (numquam autem dici videtur *Ἁλονησιώτης, Μυονησιώτης, Πελοποννησιώτης* al., cf. §. 79.) a tertia declinatione: *Δειραδιώτης* (*—άδες*), *Βουσμαδιώτης* (*—'αδις*), *Μυγδονιώτης* = *Μύγδων*, Athen., *Ναυκρατιώτης* (etiam *—τίτης* §. 37.), *Παρπαρωνιώτης* (*—άρων*).

§. 94.] 16. *—ώτης* praecedente consonante videtur maxime a nominibus secundae decl. in *—ος* derivari, ut: *δεσμώτης*, et *—μῶτις*, Soph.; *ἠπειρώτης* et *—ρῶτις γυνή*, Eurip.; *θιασώτης* forma Attica pro *θιασίτης* sec. Moeridem, (Salmas. obs. ad J. A. p. 146. etc.);*) deinde gentilia *Ἰρώτης*,

*) In Etym. Gud. omisso omnino vocabulo *θιασίτης* ita disseritur: *θιασώτας λέγουσι τοὺς περὶ Διόνυσον, ὤφειλε δὲ διὰ διφθόγγου* (in prima syll.) *γράφεσθαι, ἐτυμολογεῖται γὰρ παρὰ τὸ θεῖα ᾄδειν* etc. Ohe, jam satis.

Μαλλώτης, et a flumine: *Νειλώτης, —λῶτις* Aesch., Anthol. Unum *Γεραν*θ*ρώτης* ducitur a plurali primae declinationis.

§. 95.] 17. *—εώτης, —ειώτης, —αιώτης* formatur primum ab *—εαι* in his: *Βαλανεώτης, Βατανεώτης, Δασεώτης, Ῥαφανεώτης*; deinde per correptionem diphthongi *ει* ab *—εια* in his: *Ἀμασεώτης, Ἀχιλλειώτης, Ἡρακλεώτης, Μαρεώτης, Ποδαλεώτης, Τραχεώτης, Ἀλεξανδρεώτης, Ῥαφεώτης, Καραλλεώτης*, (alia urbis forma est *Κάραλλις*); praeterea per pleonasmum vocalis *ε* fiunt *Αὐλεώτης* ab *Αὐλαί* (*ὤφειλεν Αὐλέτης ἢ Αὐλίτης* Steph.); *Κανινδανεώτης* a *—'δανα, Δαλισανδεώτης* a *—'ανδα, Σαμψειρεώτης* (et *—ρίτης*) a *Σάμψειρα, Κοπραδεώτης* a *Κοπράδης, Αἰολεώτης* (et *Αἰολίων*) pro *Αἰολεύς*, eodem modo quo *Ἀμασεώτης* pro *Ἀμασεὺς* dicitur; et a terminatione *—ία* est: *Καρπασεώτης*. Ab *—εια* plenius ducitur *—ειώτης* in *Ἀζειώτης, Ἐλιμειώτης*, quibus se applicat forma *Ἡρακλειώτης*, et *Ἀλεξανδρειώτης* ap. Steph., s. l. c. Simili modo a *βακχεῖος* fit longior paragoge *Βακχειώτης*, quod ipsius Bacchi nomen est ap. Soph. Praeter *Κωρυκειώτης* etiam *—κιώτης* scriptum invenimus.

Denique terminationem *—αιώτης* simpliciter a plurali *—αι* habent: *Βολβαιώτης, Κιβυῤῥαιώτης*, sed ab *—αια* unicum: *Ἱστιαιώτης*.

§. 96.] 18. *—ύτης* et *—ίτης*. Hadrianus imperator ut in monumento equi sui adamati (Orelli 824.) nomen scribit Boristenes, ita sexcenties a lapicidis et librariis per incuriam *ι* et *υ* commutata sunt; in nummo ap. Mionnet. legitur *Εὐτίχης*; apud Lactant. de div. praem. Polytes quidem consuluit Apollinem Milesium; ap. Lutat. ad Stat. Theb. duo Tauropolytae nominantur, qui —litae scribendi sunt sec. Gruter. (inscr. 309, 2 et 3.), —bolitae sec. Müllerum (Dor. I, 152). Ita etiam artificis nomen *Γλαυκύτης* proprie sonuerit *Γλαυκίτης* (§. 53.), quamquam haec paragoge appellative non fuit in usu. Pauca tantum virorum nomina praeterea sunt in *—ύτης*, ut *Ἀνδρύτας* in Inscr. 7, et *Παρνύτης* Atheniensis, de quo tritum illud proverbium est. Appellativa haec: *πρεσβύτης* pro *πρέσβυς*, cujus declinatus est defectivus, *μωλύτης* pro *μῶλυς*, decrepitus, Anthol. Etiam ab urbe Africae *Μῶλυς* fit *Μωλύτης* (*καὶ Μωλυάτης*) *τῷ τύπῳ τῶν Λιβυσσῶν πόλεων*, Steph. Similiter ab *Αἴγυς* (Laconiae) fit *Αἰγύτης*, ab *Αἶπυ* (Messeniae) *Αἰπύτης*, a *Κῶβρυς* (Thraciae) *Κωβρύτης*, in quibus terminatio *—υίτης* spernitur (§. 66.), *—ίτης* vero a sono stirpis nimis abhorruisset. — *ἱδρύτης* plane nihil est, cf. §. 35.

De his terminationibus eorumque discrimine et causis plura referri possint, sed non sine verborum multitudine. Ita etiam de variis significationibus terminationis *—ίτης* et similium longa est commentatio, quam, quia jam nimis creverunt opusculi pagellae, in posterum tempus necessario rejicimus.

Schulnachrichten.

A. Allgemeine Lehrverfassung.

I. PRIMA.

Ordinarius: Der Director.

Latein. 10 St. Cic. Divinat. in Caecil. Verr. I. II. 1. Im Winter Tacit. Ann. XI.—XIII. Freie Aufsätze, häusliche Pensa, Extemporalia. Controle der Privatlectüre. 8 St. Prof. Marquardt. Hor. Od. I. II. Sat. II. Epist. II. 2 St. Prof. Herbst.

Griechisch. 6 St. Platonis Protagoras. Demosthenis Phil. II., de reb. Chers. Phil. III. Sophocl. Antigone u. Electra, mit einer Einleitung in die tragische Poesie der Griechen. Privatim Herodot. lib. II. 1. Hälfte. Plat. de rep. I. u. II. Homeri Ilias XXI.—XXIV., zum Theil in der Klasse. Griech. Exercit. Der Director.

Deutsch. 3 St. Geschichte der deutschen poëtischen Litteratur vom Anfange bis zum Jahr 1700. Lectüre des Nibelungen-Liedes. Anfangsgründe der mittelhochdeutschen Grammatik. Privatlectüre benutzt zu freien Vorträgen. Aufsätze. Elemente der Logik. Oberl. Czwalina.

Französisch. 2 St. Gelesen in Menzel's Handbuch der neuern franz. Sprache die Abschnitte von Ancillon, Mme. de Staël u. a. Molière's Avare. Gramm. Uebungen in Ext., Exerc. und freien Aufsätzen. Dr. Brandstäter.

Hebräisch. 2 St. Das unregelmäss. Verbum repetirt, die Lehre vom Nomen. Lectüre im zweiten Buch Samuelis u. in d. Psalmen. Dr. Hintz.

Religion. 2 St. Epist. Jacobi und Petri I. Reformations- und neuere Kirchengeschichte. Augsburgische Confession. Dr. Roeper.

Katholische Religionslehre. Coet. C. (Secunda u. Prima.) 2 St. Allg. od. histor. Religionslehre. Die vorchristl. Offenb. Die christl. Offenb. Die Kirche Jesu Christi nach Dr. Martin. Pfarrer Michalski.

Mathematik. 4 St. Wiederholung der Lehre von den Exponentialgrössen, Logarithmen u. trigonometrischen Functionen. Anfangsgründe der Differenzialrechnung. Analytische Geometrie. Prof. Anger.

Physik. 2 St. Beschreibende Astronomie. Wiederholungen aus verschiedenen Gebieten. Prof. Anger.

Geschichte und Geographie. 3 St. Geschichte des sechszehnten und siebzehnten Jahrhunderts. Repetition der alten Geschichte und einiger geographischer Abschnitte. Prof. Hirsch.

II. SECUNDA.

Ordinarius: Prof. Herbst.

Latein. 10 St. Cic. Oratt. in Catilinam, pro Marcello, pro Ligario, pro Dejotaro, pro Milone. Sallust. Jugurtha. 4 St. Liv. X. XXV. XXVI. 1 St. Virg. Ecl. I. IX. Aen. I.—IV. 2 St. Stilübungen und Gramm. 3 St. Prof. Herbst.

Griechisch. 6 St. Plutarch. Agis und Cleomenes. Herod. VIII. IX. Exercitien und Grammatik. 4 St. Prof. Herbst. Homeri Ilias I—VI. Odyss. I—VI. z. Th. zu Hause schriftl. übersetzt. 2 St. Der Director.

Deutsch. 3 St. Geschichte der deutschen poëtischen Literatur von 1700 bis 1770. Prosaaufsätze von Schiller gelesen. Aufsätze. Privatlectüre, besonders Lessing's prosaische Schriften, als Stoff für freie Vorträge. Repetition der Metrik. Bis Michaelis Oberl. Czwalina, im Winter S.A.C. Stein.

Französisch. 2 St. Lectüre in Wildermuth und Gruner B. II. Exercitien u. Grammatik. (Lehre von den Modis und der Wortstellung.) Im Sommer Dr. Strehlke, im Winter S.A.C. Stein.

Hebräisch. 2 St. Gramm. bis z. unregelm. Verbum incl. Lectüre in der Genesis. Dr. Hintz.

Religion. 2 St. Evangelium Lucae. Kirchengeschichte vom 9. Jahrhundert bis zur Reformation. Dr. Röper.

Mathematik. 4 St. Ebene Trigonometrie. Algebraische Geometrie. Algebraische, trigonometrische und geometrische Uebungs-Aufgaben. Prof. Anger.

Naturwissenschaft. 2 St. Im Sommer Anthropologie. Im Winter Wiederholungen aus verschiedenen Gebieten und mathematische Geographie. Prof. Anger.

Geschichte und Geographie. 3 St. Römische Geschichte von Augustus bis Constantin den Grossen. Geschichte des Mittelalters bis 900 n. Chr. Repetition der alten Geschichte und einzelner Abschnitte aus der neuern Geschichte und der Geographie. Prof. Hirsch.

III. OBER-TERTIA.

Ordinarius: Prof. Marquardt.

Latein. 10 St. Liv. XXV. und XXVI. zum grösseren Theile. 4 St. Grammatik. Wöchentliche Exercitia und Extemporalia; mündliche Uebungen nach Dronke. 4 St. Prof. Marquardt. Ovid. Met. IX. XI. XII. XIII. 2 St. Prof. Herbst.

Griechisch. 6 St. Homer Odyss. XIX—XXIV. 2 St. Prof. Marquardt. Xenoph. Anab. V—VII. Grammatik. Syntax und Wiederholung der Etymologie. Extemporalia und Exercitia. 4 St. Dr. Strehlke. Im Sommer alle 6 St. S.A.C. Förstemann.

Deutsch. 2 St. Aufsätze, freie Vorträge, Metrik, Erläuterung Schiller'scher Gedichte. Im Sommer Dr. Strehlke und S.A.C. Förstemann. Im Winter zusammen S.A.C. Stein.

Französisch. 2 St. Lectüre in Wildermuth und Gruner B. I. Exercit. Grammatik. (Unregelmässige Verba.) Im Sommer 1. Abth. Dr. Strehlke. 2. Abth. Dr. Brandstäter. Im Winter zusammen S.A.C. Stein.

Religion. 2 St. Evangelium Matthaei in Luthers Uebersetzung gelesen. Erläuterung des Glaubensbekenntn. und der Lehre von den Sacramenten. Dr. Röper.

Mathematik. 4 St. Algebraische Uebungs-Aufgaben. Geometrische Constructionen. Die Lehre von den Logarithmen mit Anwendung auf praktische Aufgaben Prof. Anger.

Physik. 2 St. Allgemeine Eigenschaften der Körper. Lehre vom Gleichgewicht und der Bewegung. — Electricität und Magnetismus. Prof. Anger.

Geschichte und Geographie. 4 St. Alte Geschichte bis 133 v. Christus. Die aussereuropäischen Erdtheile. Repetition der mittlern und neuern Geschichte. Prof. Hirsch.

IV. UNTER-TERTIA.

Ordinarius von Coet. A. Dr. Brandstäter.

Ordinarius von Coet. B. Dr. Röper.

Latein. 10 St. Coet. A. Gelesen Curtius, Buch 6 und theilweise 7. Die Lehre von den Temporibus und Modis, dazu die entsprech. Abschnitte in Dronke's Uebersetzungs-Buch. Exercitia und Extemporalia. Ovids Metam. I. III. IV. mit Auslassungen. Dr. Brandstäter. Im Sommer Ovid S.A.C. Förstemann. Coet. B. Jacobs Klio der Römer I—XXI. (Caesar, Curtius, Livius.) Ovid. Metamorph. I. II. mit Auslassungen. Lehre von den Temporibus und Modis. Wiederholung der Casuslehre. Exercitia und Extemporalia. Dr. Röper.

Griechisch. 6 St. Gelesen in Jacob's Lesebuche. Wiederholung der Grammatik u. Fortsetzung, namentl. Verba — μι und die gangbarsten unregelm. Coet. A. Dr. Brandstäter. Coet. B. im Sommer S.A.C. Schaper, im Winter S.A.C. Förstemann.

Deutsch. 2 St. Aufsätze verbunden mit grammatischen und stylistischen Erläuterungen. Declamationen Coet. A. Dr. Brandstäter. Coet. B. Sommer S.A.C. Stein, Winter Dr. Röper.

Französisch. 2 St. Coet. A. Einübung der Elemente der Grammatik durch die entsprechenden Stücke aus den „Materialien"; gelesen die vorderen Abschnitte in Gruner und Wildermuth's Chrestomathie, erster Theil. Dr. Brandstäter. Coet. B. Ganz ähnlich. Im Sommer S.A.C. Schaper. Im Winter S.A.C. Förstemann.

Religion. 2 St. Geschichtsbücher des Alten Testamentes. Der christliche Glaube nach dem 2. Hauptstücke von Luthers Katechismus. Dr. Röper.

Katholische Religionslehre. Coet. B. (Tertia und Quarta.) 2 St. Biblische Geschichte des alten Testaments nach Mathias. Auswendiglernen der messianischen Weissagung. Katholische Glaubenslehre nach dem Diöcesan-Katechismus. Pfarrer Michalski.

Mathematik. 4 St. Geometrie 2 St. Lehre von der Aehnlichkeit der Dreiecke, Gleichheit der Figuren, die wichtigsten Sätze vom Kreise. Aufgaben. Arithmetik. 2 St. Wiederholung des Cursus v. Quarta. Potenz-Ausdrücke. Anfangsgründe der Combinationen und Permutationen. Gleichungen des 1. Grades mit einer und mehr unbekannten Grössen. Aufgaben. In beiden Coetus Oberl. Czwalina.

Geschichte und Geographie. 4 St. Mittlere und neuere Geschichte von 1273—1815. Politische Geographie von Europa. In beiden Coetus Prof. Hirsch.

V. QUARTA.

Ordinarius: Dr. Strehlke.

Latein. 10 St. Cornel. Nep. vit. I. u. II. VII—XXV. 5 St. Syntax der Casus. Exercitien, Extemporalien und Uebersetzen aus Dronke. 5 St. Dr. Strehlke.

Griechisch. 6 St. Gramm. von den Elementen bis zu den Verbis Contractis incl. 4 St. Jacobs Lesebuch Iter Cursus und einiges aus dem 2. Cursus 2 St. Dr. Strehlke.

Deutsch. 2 St. Aufsätze, Deklamationen und grammatische Uebungen. Im Sommer Dr. Strehlke. Im Winter Abth. 1. Dr. Strehlke, Abth. 2. S.A.C. Förstemann.

Religion. 2 St. Lesung der Perikopen. Einübung des Katechismus mit Erläuterung des ersten Hauptstückes. Geistliche Lieder. Dr. Röper.

Mathematik. 4 St. Geometrie. 2 St. Von den Linien und Winkeln, von der Congruenz der Dreiecke, von den Parallellinien. Arithmetik. 2 St. Decimalbrüche, Ausziehen der Quadrat- und Kubikwurzeln, Buchstaben-Rechnung. Oberl. Czwalina.

Geschichte und Geographie. 4 St. Allgemeine Uebersicht der alten und mittlern Geschichte bis 1273. Physische Geographie von Europa. Prof. Hirsch.

Naturgeschichte. 2 St. Seit Michaelis von den Säugethieren, (Vierhänder, Fleischfresser, Beutelthiere, Nagethiere.) Oberl. Czwalina.

Zeichnen. 2 St. Ausser der gewöhnlichen Schulzeit. Zeichenlehrer Breysig. Im Sommer 2 Stunden Schreibunterricht beim Calligraphen Lebrecht.

VI. QUINTA.

Ordinarius: Dr. Hintz.

Latein. 10 St. Lectüre im Ellendt mit Vocabellernen und Construction. Grammatische Repetition und Erweiterung des Pensums von Sexta, namentlich Genusregeln, unregelmäss. Verba. Beständige Uebungen in lateinischer Satzbildung. Wöchentlich ein Exercitium. Der Ordinarius.

Deutsch. 4 St. Die Lehre vom Satz, Rection der Casus, allgemeine Betrachtung der Redetheile. Lernen von Gedichten. Monatliche Aufsätze meistens geschichtlichen Inhalts und mündliches Wiederholen erzählter Begebenheiten aus der alten Geschichte. Der Ordinarius.

Religion. 2 St. Biblische Geschichte (ausführlicher als in Sexta) bis zum babylon. Exil. Das Leben Jesu. Auswendiglernen bibl. Sprüche, Kirchenlieder und der 2 ersten Hauptstücke des luther. Katechismus. Oberl. Skusa.

Katholische Religionslehre. Coet. A. (Quinta u. Sexta) 2 St. Biblische Geschichte des alten Testaments nach Mathias, mit Anschluss einer gedrängten Darstellung der Glaubens- und Sittenlehre der katholischen Religion. Auswendiglernen der messianischen Weissagungen. Pfarrer Michalski.

Rechnen. 4 St. Die Bruchrechnung wiederholt; die Lehre von der einfachen und zusammengesetzten Regula de tri, Zinsrechnung, Gesellschaftsrechnung. Oberl. Czwalina.

Naturgeschichte. 4 St. Im Sommer Botanik; im Winter häufig vorkommende Mineralien. Wirbellose Thiere. Oberl. Skusa.

Geographie. 2 St. Allgemeine physische Geographie nach Voigt Cursus II. S.A.C. Förstemann.

Zeichnen. 2 St. Zeichenlehrer Breysig. Schreiben. 2 St. Nach gestochenen Vorschriften unter Leitung des Ordinarius.

VII. SEXTA.

Ordinarius: Oberl. Skusa.

Latein. 8 St. Von den Elementen bis zu den 4 regelmässigen Conjugationen incl. Wöchentlich ein kleines Exercitium. 4 St. Oberl. Skusa. Lesen in Ellendts lat. Lesebuche. 4 St. S.A.C. Hintz II.

Deutsch. 4 St. Orthographische Uebungen und kleine Aufsätze. Uebungen im mündlichen Erzählen des Gelesenen. Lernen leichter Gedichte. Oberl. Skusa.

Religion. 2 St. Biblische Geschichte bis Salomo. Erzählungen aus dem Leben Jesu (nach Kohlrausch.) Auswendiglernen leichter Bibelsprüche und Liederverse. Oberl. Skusa.

Rechnen. 4 St. Die 4 Species in ganzen benannten Zahlen. Die Lehre von den Brüchen. Einfache Regula de tri. Uebung im Kopfrechnen. Dr. Hintz.

Naturgeschichte. 2 St. Im S.: Einheimische Pflanzen; im W. Säugethiere und Vögel. Oberl. Skusa.

Geographie. 2 St. Von der Gestalt, Grösse und Bewegung der Erde, Erdtheile, Länder, Meere, Inseln, Hauptgebirge und Flüsse. Nach Voigt Cursus I. Dr. Hintz.

Zeichnen. 4 St. Zeichenlehrer Breysig. Schreiben. 4 St. Unter Leitung des Ordinarius.

Die Elementarclasse oder SEPTIMA

hat täglich 1 (zweimal 2) Lese-, 1 Schreib-, 1 Rechen-, 1 orthographische Stunde; ausserdem wöchentlich einige Religionsstunden, einige Zeichenstunden, eine geographische, eine für Gedichte, zusammen wöchentlich 32 Stunden. Elementarlehrer Wilde.

Ausser den vorgenannten Stunden wurden noch ertheilt: 8 Singstunden, 4 vom Musikdirector Markull, 4 vom Dr. Brandstäter. 4 Zeichenstunden für Liebhaber des Zeichnens aus den oberen Klassen, ausser der gewöhnlichen Schulzeit, vom Zeichenlehrer Breysig. Im Sommer Turnunterricht an 2 Nachmittagen nach der Schulzeit in 2 verschiedenen Abtheilungen vom Elementarlehrer Grüning.

B. Verordnungen
der Königlichen Behörden.

1. Vom 10. April 1851. Das Königl. Schul-Collegium empfiehlt bei dem Gesangunterricht sorgfältige Berücksichtigung des Stimm-Organs namentlich in den Jahren des Stimmwechsels.

2. Vom 7. Juni 1851. Das Königl. Schul-Collegium verbietet den Schülern, öffentlichen Gerichtsverhandlungen namentlich der Schwurgerichte beizuwohnen.

3. Vom 10. Juni 1851. Das Königl. Schul-Collegium bringt in Erinnerung, dass ausländische Candidaten des höheren Schulamts nur mit höherer Genehmigung zur Abhaltung des Probejahres zugelassen werden dürfen, und fordert daher vor dem Eintritt eines jeden Schulamts-Candidaten vorherige Anzeige.

4. Vom 31. Juli 1851. Das Königl. Schul-Collegium fordert die Einsendung des Manuscripts des jährlichen Programms, der wissenschaftlichen Abhandlung sowohl wie der Schul-Nachrichten, vor Beginn des Druckes.

5. Vom 11. August 1851. Das Königl. Schul-Collegium empfiehlt den Directoren, jüngere Schulmänner zur fleissigen wissenschaftlichen Fortbildung durch Privatstudien und Erlangung etwa noch fehlender Zeugnisse der wissenschaftlichen Prüfungs-Commissionen bei zweckdienlichen Veranlassungen zu ermahnen, und noch nicht definitiv Angestellten auf die aus einer frühzeitigen Verheirathung entstehenden Schwierigkeiten aufmerksam zu machen.

6. Vom 25. August 1851. Abschriftliche Mittheilung der an den neuen katholischen Religionslehrer Pfarrer Michalski (s. d. v. Pr.) über seine am Gymnasium einzunehmende Stellung erlassene Verfügung vom 25. August 1851.

7. Vom 30. August 1851. Das Königl. Schul-Collegium zeigt die Errichtung der mit dem 1. October 1851 ins Leben tretenden neuen Central-Turn-Anstalt zu Berlin an, und fordert auf, etwaige Anmeldungen junger Lehrer zum Eintritt in den auf Dreivierteljahr festgesetzten Cursus (vom 1. Octbr. 1851 — 30. Juni 1852) sofort einzureichen.

8. Vom 11. October 1851. Mittheilung eines von dem Herrn Minister des Innern an die Regierung zu Arnsberg und sämmtliche Königl. Regierungen ergangenen Erlasses vom 14. Juli 1851 über Beaufsichtigung von Leih-Bibliotheken, mit der Aufforderung, falls dem Gymnasium ein gesetzwidriges Verfahren der Leihbibliothekare bekannt werde, der Polizei Anzeige zu machen, damit solchen die Concession entzogen werde.

9. Vom 8. Nov. 1851 u. 29. Febr. 1852. Aufforderung, wegen des Eintritts der Kais. Oesterr. Gymn. u. d. höh. Bürgersch. Schlesiens in den Programmentausch von jetzt ab 320 Exemplare des jährl. Programms an das K. S.-C. einzusenden.

10. Vom 13. November 1851. Mittheilung eines Ministerial-Rescripts vom 27. October 1851 über die Form der Abgangs-Zeugnisse der zum Militairdienst übergehenden Schüler.

11. Vom 17. Januar 1852. Mittheilung eines Ministerial-Rescripts des Inhalts, dass 1) einem Primaner, welcher im Disciplinarwege von einem Gymnasium entfernt wird, 2) einem Primaner, welcher ohne zwingende Gründe das

Gymnasium wechselt das laufende Semester in Beziehung auf die Zulassung zur Abiturienten-Prüfung nicht gerechnet werden soll.

12. Vom 9. Februar 1852. Mittheilung einer näheren Declaration der Bestimmungen wegen Zulassung der ausländischen Candidaten des höheren Schulamts zur Abhaltung des Probejahres dahin, dass solche auch nach abgehaltenem Probejahr zu Hülfsleistungen an einem Gymnasium nur mit Genehmigung der Königl. Provinzial-Schul-Collegien zugelassen werden sollen.

C. Chronik.

Wie ich im vorjährigen Programm bemerkte, dass seit 11 Jahren kein Wechsel in dem Lehrer-Collegium stattgefunden habe, so ist auch in dem verflossenen Schuljahre keine Veränderung darin eingetreten, und mit Ausnahme des Eintritts des neuen katholischen Religionslehrers Herrn Pfarrer Michalski und des Abganges des Herrn Dr. Förstemann I. (s. d. v. Progr.) Alles im Wesentlichen wie im vorigen Jahre geblieben.

Eine nicht unwesentliche Veränderung aber in der Organisation wird von Ostern d. J. ab, mit dem neuen Cursus beginnen. Da nämlich der starken Frequenz des Gymnasiums, namentlich in den mittlern Klassen, durch Parallel-Coetus nur mangelhaft abgeholfen wurde, hat das Lehrer-Collegium sich entschlossen, durch einen freiwilligen Zuschuss von jährlich sechshundert Thalern eine Theilung der Quarta in eine Ober- und Unter-Quarta, und der Secunda in eine Ober- und Unter-Secunda zu ermöglichen, und ist dieser Vorschlag von dem Königl. Schul-Collegium wie von unserem verehrten Patron, dem hiesigen Gemeinde-Vorstande mit Anerkennung des dargebrachten Opfers gern genehmigt worden. Indem dadurch der bisher zweijährige Cursus der einen Secunda in zwei einjährige (wie schon vor 18 Jahren, der bis dahin zweijährige der einen Tertia in zwei einjährige,) und der bisher einjährige der einen Quarta in zwei halbjährige verändert ist, wird eine raschere Beförderung durch diese Klassen möglich, und ist ein Zusammendrängen von fast siebenzig Schülern in keiner Klasse mehr zu fürchten, sondern werden alle ziemlich gleichmässig auf das mittlere Mass von einigen funfzig Schülern zurückgebracht werden, so dass hiedurch die Klagen wegen Ueberfüllung einzelner Klassen aufhören werden. Durch diese Veränderung erhält zugleich der bisherige S.A.C. Dr. Strehlke, eine feste Stellung am Gymnasium. Den Lehrcursus selbst, so wie die Besetzung der Stunden durch die vorhandenen Lehrer kann erst das nächste Programm angeben.

Das verflossene Schuljahr wurde am 1. Mai, (die Elementarclasse eingerechnet) mit 490, der Wintercursus am 13. October mit 507 Schülern eröffnet und wird jetzt mit dem 3. April geschlossen werden.

Das Allerhöchste Geburtsfest Seiner Majestät des Königs am 15. October wurde durch Aufführung des Utrechter Te deum von Händel in der grossen Aula des Gymnasiums vor einer grossen Versammlung geladener Gäste und sämmtlicher Lehrer und Schüler wie in früheren Jahren gefeiert.

Ein anderer Anlass zu einem öffentlichen Auftreten ist nicht vorgekommen, sondern es hat das Gymnasium wie immer, in aller Stille, innerhalb seiner Räume, den Samen wahrhafter Bildung in die Seelen der ihm anvertrauten Jugend zu streuen gesucht. Eine seit langen Jahren nicht stattgehabte Revision des Gymnasiums wurde durch den Herrn Schulrath Giesebrecht vom 2. bis 5. September abgehalten. Ebenderselbe präsidirte der mündlichen Abiturienten-Prüfung am 22., 23., 24., 25. März.

D. Statistische Nachrichten.

a. Lehrer.

Ausser den in nachfolgender Tabelle genannten 10 eigentlichen Lehrern, dem gleichfalls fest angestellten Zeichenlehrer und dem katholischen Religionslehrer haben in dem verflossenen Schuljahre an dem Gymnasium noch

unterrichtet: 1) der S.A.C. Dr. Strehlke. 2) der S.A.C. Stein. 3) der S.A.C. Förstemann (früher der zweite genannt, s. d. v. Progr.) 4) der S.A.C. Hintz II. 5) der S.A.C. Schaper. 6) der S.A.C. Lundehn (in einigen dem Dr. Hintz abgenommenen Stunden in V.) 7) der Musikdirektor Markull.

---

b. Schüler.

Die Gesammtzahl der Schüler am Schlusse des vorigen Schuljahres mit Einschluss der Elementarclasse betrug 463, ohne dieselbe 423. Sie beträgt gegenwärtig 441, mit Einschluss der Elementarclasse 504. Davon sitzen in I. 41, II. 48, Ob. III. 59, U. III. Coet. A. 40, U. III. Coet. B. 60, IV. 65, V. 70, VI. 58, VII. 63.

Inscribirt wurden im Laufe des Jahres, die aus der Septima versetzten Schüler miteingerechnet, 94 Schüler, für die Septima besonders 49. Abgegangen sind, die vorjährigen Abiturienten und die erst am Schlusse des vorjährigen Schuljahres Abgegangenen mit eingerechnet, 76.

Jetzt gehen mit dem Zeugnisse der Reife zur Universität folgende 10:

1. Theodor Roloff, aus Danzig, 21 J. alt, 8 J. auf dem Gymnasium, 3 J. in Prima, wird in Halle Theologie studiren.
2. Carl Wiederhold, aus Mariensee bei Danzig, 20 J. alt, 10½ J. auf dem Gymnasium, 2½ J. in Prima, wird in Berlin Philologie studiren.
3. Ernst Schönbeck, aus Danzig, 21 J. alt, 6 J. auf dem Gymn., 2½ J. in Prima. Berlin Medicin.
4. Johannes Vollbaum, aus Danzig, 19¾ J. alt, 10½ J. auf dem Gymn., 2½ J. in Prima. Heidelberg Jura.
5. Franz Bresler, aus Danzig, 16 J.alt, 6½ J. auf dem Gymn.,2 J. in Prima. Berlin Theologie und Philologie.
6. Ernst Strehlke, aus Danzig, 17½ J. alt, 6½ J. auf dem Gymnasium, 2 J. in Prima, wird in Berlin Philologie und Geschichte studiren.
7. Carl Bresler, aus Danzig, 17¼ J. alt, 6½ J. auf dem Gymn., 2 J. in Prima. Berlin Jura und Cameralia.
8. Hans Fritsche, aus Stendal, 19½ J. alt, 8 J. auf dem Gymnasium, 2 J. in Prima. Berlin Jura.
9. Reinhold Hein, aus Danzig, 19½ J. alt, 9 J. auf dem Gymn., 2 J. in Prima. Göttingen Medicin.
10. Rudolph v. Tiedemann, geb. zu Dillborn bei Aachen, 18 J. alt, 6½ J. auf dem Gymnasium, 1½ J. in Prima, wird in Berlin Jura und Cameralia studiren.

---

c. Lehrapparat.

1. Für die Bibliotheken wurden ausser den Fortsetzungen von Ersch und Grubers Encyklopädie, Paulis Real-Encyklopädie d. philol. Wissenschaften, Suidae Lexicon ed. Bernhardy, Fragmenta historicor. Graecor ed. Müller, Schlossers Weltgeschichte, Geschichte der europäischen Staaten von Heeren und Ukert, Pertz Monumenta German. histor., Bartholds Gesch. d. deutsch. Städtewesens, Firmenichs Germaniens Völkerstimmen, Alex. v. Humboldt Kosmos, Jacobis mathem. Werke, Ritters Gesch. d. Philosophie, Spruners hist. geogr. Atlas u. m. a. Neu angeschafft: Plinii Historia naturalis rec. Sillig, Juvenalis Saturae ed. Jahn, Flaxmann Umrisse zu Homers Ilias und Odyssee, Synesius Cyrenaeus ed. Krabinger, Peloponnesos v. Curtius, Gruppe d. kosmischen Systeme d. Griechen, Wieseler Theatergebäude u. Denkmäler d. Bühnenwesens bei d. Griechen und Römern, Boeckh Staatshaushaltung der Athener 2. Ausg., Plass d. Tyrannis bei d. alt. Griechen, Grote Geschichte Griechenlands übers. v. Meissner, Dennis d. Städte u. Begräbnissplätze Etruriens, Förster Gesch. d. deutsch. Kunst, Faye Gesch. v. Norwegen, Gallois d. Hansabund, Gesch. v. Spanien nach Ascargorta, Mignet Gesch. d. Königin Marie Stuart, Droysen d. Leben des Grafen York v. Wartenburg u. m. a. In Auctionen wurden angekauft: Plautus cura D. Lambini, Terentius ed. Westerhovius, Horatius c. comment. Cruquii, Senecae Tragoediae ed. Gronovius, Ausonii Opera ex rec. Tollii, Plinii Panegyricus ed.

Arentz, Rei agrariae Auctores cura Goesii et Rigaltii, Apollonii Pergaei Conicor. LL. VIII., Pomponius Mela ed. Abr. Gronovius, Antonini Aug. Itinerarium edd. Parthey et Pinder, Vitruvius ed. Schneider, Abrégé des Commentaires de M. de Folard sur l'histoire de Polybe, Memoires militaires sur les Grecs et les Romains par Guichard, Guicciardini la Historia d'Italia, Botta Geschichte Italiens u. einige z. französisch. Literatur gehörd. Werke.

Von der Gnade

Seiner Majestät des Königs

erhielten wir: Mertens die Baukunst in Deutschland v. Jahre 900—1600 in chronolog Tafeln. 1ste Hälfte.

für welchen Beweis Allerhöchster Huld wir unterthänigst danken.

Ein Hohes Ministerium der geistlichen etc. Angelegenheiten schenkte dem Gymnasium ausser den Fortsetzungen von: Crelle's Journal für d. reine u. angewandte Mathematik, Codex Pomeraniae diplomaticus edd. Hasselbach et Kosegarten, Ternite Wandgemälde aus Herculanum, Pompeji u. Stabiae, Zahn die schönsten Ornamente und merkwürdigsten Gemälde aus Pompeji, Herculanum u. Stabiae; als Neu: Guhl u. Caspar Denkmäler d. Kunst zur Uebersicht ihres Entwickelungsganges. 1. u. 2. Band.

für welche Beweise Hohen Wohlwollens wir gehorsamst danken.

2. Das Münz-Cabinet, das sich im vorigen Jahre durch Ankauf zum Werthe von dreihundert Thalern vermehrt hatte, (s. d. v. Progr.) erhielt auch in diesem Jahre einen kleinen Zuwachs, theils durch Ankauf einiger Stücke, theils durch Geschenke. Von dem Geheimen Ober-Regierungsrath Herrn v. Weickhmann erhielt dasselbe die Bronze-Medaille auf das Berliner Denkmal Friedrichs d. Gr.; von dem Herrn Rittmeister v. Simon auf Mariensee vier daselbst gefundene Mittelaltermünzen nebst einigen dergl. zerbrochenen; von dem Gutsbesitzer Herrn Arnold auf Hoch-Striess eine Frankfurter Prämienmedaille und drei Assignaten der französ. Republik vom J. 1792; von dem Primaner Strehlke eine kleine noch nicht bestimmte Münze. Hiefür unsern freundlichsten Dank.

3. Der physikalische Apparat wurde vermehrt durch zwei schöne Instrumente aus der Werkstatt von Pistor u. Martins, nämlich eine Doppelfernrohr-Boussole, und ein Reflexions-Goniometer, desgleichen durch einige chemische Präparate, zusammen zum Betrage von ca. 150 Thalern.

4. Die Naturalien-Sammlung wurde vermehrt durch d. Ankauf von: 200 Stück Mineralien, 100 Stück Gebirgsarten und 100 St. Krystall-Modellen aus Holz geschnitzt, zusammen zum Betrage von einigen funfzig Thlrn., so dass dieser Apparat zusammen mit dem bereits vorhandenen als für den Unterricht in der Mineralogie auf einer Schule ausreichend betrachtet werden kann.

d. Unterstützungen der Schüler und Studirenden.

Aus den von uns verwalteten Stiftungen theilten wir die Summe von 612 Thalern, nämlich 198 an Schüler, 414 Thaler an Studirende aus.

An Schulgeld erliessen wir eine Summe von circa 850 Thalern, indem 26 Schüler (überwiegend der oberen Klassen) ganz freien, 50 Schüler halbfreien Unterricht erhielten, und ausserdem mehreres rückständige Schulgeld niedergeschlagen wurde.

Uebersicht

der statistischen Verhältnisse des Gymnasiums im Schuljahre von Ostern 1851 bis dahin 1852.

Allgemeiner Lehrplan.

Lehrer.	Fächer.	Classen und Stunden. I.	II.	O. II.	U. III.	IV.	V.	VI.	Summa.
Dir. Engelhardt.	Lateinisch .	10	10	10	10	10	10	8	68
Prof. Herbst.	Griechisch .	6	6	6	6	6	—	—	30
Prof. Anger.	Deutsch . . .	3	3	2	2	2	4	4	20
Prof. Hirsch.	Französisch.	2	2	2	2	—	—	—	8
Prof. Marquardt.	Hebräisch . .	(2	2)	—	—	—	—	—	4
1r. ordentl. Lehrer	Religion. . .	2	2	2	2	2	2	2	14
Czwalina.	Mathematik.	4	4	4	4	4	—	—	20
2r.—Brandstäter.	Rechnen . .	—	—	—	—	2	4	4	10
3r. — Hintz.	Physik . . .	2	2	2	—	—	—	—	6
4r. — Skusa.	Geschichte .	3	3	2	2	2	—	—	12
Ausserord. Lehrer	Geographie .	—	—	2	2	2	2	2	10
Dr. Roeper.	Naturgesch.	—	—	—	—	—	4	2	6
Zeichenl. Breysig	Zeichnen . .	—	—	—	—	(2)	2	4	8
Katholischer Religionslehrer Pfarrer Michalski.	Schreiben. .	—	—	—	—	—	2	4	6
	Gesang . . .	(2∾2∾2)			2∾2		2∾2		8
Musikl. Markull. Elementarl. Wilde.	Summa . .	32 (2)	32 (2)	32	32	32	32	32	224 (4)

Verhältnisse der

Schüler In	waren	sind	Abiturienten: Es werden entlassen.		studiren wo?		was?	
I.	31	41	mit dem	10	in Berlin	7	Jura.	4
II.	46	48	Zeugniss		in Heidelberg	1	Philol. u. Philos.	3
O. III.	58	59	der		in Halle.	1		
U. III.	95	100	Reife.		in Göttingen	1	Theol.	1
IV.	68	65					Medic.	2
V.	68	70						
VI.	57	58						
S.	423	441		10		10		10
VII.	40	69						

Von diesen Stunden fallen die 4 Singstunden der oberen Classen, 2 Zeichenst. u. 4 hebräische ausser der Schulzeit. Die Parallel-Lectionen in O-III. u. U.-III. sind nur einfach gezählt.

(Das Zeichen ∾ bedeutet Combination)

Inscribirt sind 94 (incl. 20 aus der Elementarclasse versetzter), abgegangen 76; für die Elementarclasse inscribirt 49.

Anordnung der Prüfung am 1. April 1852.

Vormittags von 8 Uhr ab.

Choral.

UNTER-TERTIA. Religion. Dr. Röper.
Mathematik. Oberlehrer Czwalina.
Latein (Curtius) Dr. Brandstaeter.
Griechisch. S. A. C. Förstemann.

OBER-TERTIA. Französisch. S. A. C. Stein.
Griechisch (Xenophon). Dr. Strehlke.

SECUNDA. Geschichte. Prof. Hirsch.
Griechisch (Plutarch). Prof, Herbst.

Deutsche Rede des Abiturienten Rudolph v. Tiedemann.
Lateinische Rede des Primaners Heinrich v. Jaczkowski.

PRIMA. Latein (Tacitus). Prof. Marquardt.
Griechisch (Plato). Der Director.
Mathematik Prof. Anger.

Entlassung der Abiturienten.

Schlussgesang.
Magnificat von Durante.

Nachmittags von halb 3 Uhr ab.

Chor von Haydn: Du bist's, dem Ruhm und Ehre gebühret.

SEPTIMA oder Elementarklasse. Lesen, Rechnen. Elementarlehrer Wilde.

SEXTA. Latein. Oberlehrer Skusa.
Geographie. S. A. C. Hintz II.

QUINTA. Naturgeschichte. Oberlehrer Skusa.
Latein. Dr. Hintz.

QUARTA. Griechisch. Dr. Strehlke.
Mathematik. Oberlehrer Czwalina.
Geschichte. Prof. Hirsch.

Schlussgesang.
Fuge aus dem Tod Jesu von Graun.

Freitag, den 2. und Sonnabend, den 3. April Censur und Versetzung. Schluss des Schuljahres. Das neue beginnt Donnerstag, den 15. April. Zur Prüfung und Aufnahme neuer Schüler bin ich den 7., 10., 13. und 14. April täglich von 9 bis 1 Uhr in meinem Geschäftszimmer im Gymnasium anzutreffen.

ENGELHARDT, Director.